

Salam olsun İbrahimə!

İkinci cild

İtkin Şəhid İbrahim Hədinin həyatından xatirələr

“Xarizmatik şəhidlər seçib həyatlarını yazın. Bu yaxınlarda Şəhid İbrahim Hadi haqda bir kitab oxumuşam. Kitabı oxuyub bitirsəm də, hələ kənara qoymamışam”.

Ayətullah Xamenei

Tehranlı gənc

*Ustad Pənahianın Gənclər günündə Kumeyl
kanalı şəhidlərinin xatirəsinə həsr olunmuş
toplantıda çıxışı*

Şəhid İbrahim Hadi müqəddəs müdafiə dövründə təqdim etdiyimiz 250 min şəhidin arasında seçilən bir şəxsiyyətdir.

Hamiya, xüsusən gənclərə tövsiyə edirəm ki, onun barəsində yazılmış kitabı mütləq oxusunlar. Əmin olsunlar ki, kitabı oxuyandan sonra həyata baxışları dəyişəcək, hətta həyatlarını iki yerə böləcəklər: kitabı oxumazdan öncəki həyatları və oxuyandan sonrakı həyatları.

Mən mübaliğə eləmirəm. Əminəm ki, bu kitabı oxuyan və bu şəxsiyyətlə tanış olan hər kəs sözümlü təsdiqləyər.

Həzrət Ayətullah Behcət buyururdu: "Yaxşı insanların həyatını öyrənmək əxlaq dərsi kimidir". Siz bu kitabı oxuyandan sonra onun mənəvi təsirlərini hiss edəcəksiniz.

Bizim şəhidlərimizin Allah yanında məqamları ucadır, bizim xəbərimiz yoxdur. Müqəddəs müdafiə dövründə bəlkə Şəhid İbrahim Hadidən də üstün çoxlu şəhidlərimiz olub, amma tanımırıq. Lakin Allah-Taala bizim İbrahim Hadini tanımağımızı istəmişdir.

Allah istəyibmiş ki, o, Tehranın mərkəzində bir məhəllədə yaşasın, şəhərimizin digərlərindən fərqlənən gənclərindən biri olsun.

Şəhid Hadi nə din alimi idi, nə müqəddəs müdafiənin hərbi komandirlərindən sayılırdı. O, xalqdan biri idi. Onun atası adi bir adam idi və ərzaq dükanı vardı.

İbrahim Hadinin özünəməxsus xüsusiyyətlərindən biri sözün əsl mənasında idmançı olması idi. Bu kitabda onun zorxana idmanındakı yüksək əxlaqı qeyd olunub. Sonra isə o, cəbhəyə yollanıb.

Müqəddəs müdafiə dövrünün mənəviyyat dolu anları arasında Kumeyl qəhrəmanlığı həqiqətən diqqət çəkir. Eyni zamanda Kumeyl kanalı Şəhid İbrahim Hadi ilə fəxr edir. Bu şəhid Kumeyl kanalı üçün əbədi bir qürurdur. Tehran əhalisi öz yaxşılardan birini nümunə göstərmək istəsə, yaxşı olar ki, bu şəhidi misal çəkib desin: "Şəhid İbrahim Hadi kimi tehranlı".

Qiyamət günü Tehranın yaxşı insanların çoxu bəlkə də Şəhid İbrahim Hadinin arxasınca cənnətə girəcək. Siz bilirsiniz ki, ağa Dolabi mübaliğə adamı deyildi. O, iyirmi yaşlı İbrahim Hadini görəndə insanların dağılışmasını gözləmiş, sonra ona buyurmuşdu: "Ağa İbrahim, bizə bir qədər nəsihət ver". Ağa İbrahim xəcalət çəkib başını aşağı salmış, "Hacı ağa, bu nə sözdür?!" demişdi. Lakin mənim fikrimcə, ağa Dolabi bu sözü həqiqi mənada işlətməmişdi.

Sizcə, səksəninci illərdə Tehranın nümunəvi gənci İbrahim Hadi deyilsə, bəs kimdir?! İnkilab nəslindən nümunə istəyənlər Şəhid İbrahim Hadiyə baxsınlar. Əlbəttə, bu, bizim bildiklərimizə görədir. Səmada bizə yaxın ulduzlar daha işıqlı görünür. Daha böyük ulduzlar da var, ancaq uzaqda olduqlarına görə biz yaxşı görə bilmirik.

Hər halda, yaxındakı ulduzlar bizə yol göstərirlər; qütb ulduzu kimi. Biz yolumuzu qütb ulduzuna əsasən təyin edirik.

Şəhid İbrahim Hadiyə əhəmiyyətsiz yanaşmayın. Mən təəccüb edirəm ki, nə üçün ölkənin bütün zorxana meydançalarında Şəhid İbrahim Hadinin büstü qoyulmayıb?! Mən zorxana idmanı ilə məşğul olmuş bütün şəhidlərimizin pak məzarı önündə baş əyirəm, amma Şəhid İbrahim Hadi bir fenomendir. Nə üçün onun büstünü qoymalıyıq? Çünki onun həтта adı da təsirlidir. O, həyatı zamanı çox mənəviyyətli bir şəxsiyyət olub, şəhadət isə onu daha ucaldıb.

Atasının ona xüsusi məhəbbəti varmış. O deyərmiş: "Bu uşağın başqa bir mənəvi aurası var. Bu övladım gələcəkdə mənim adımla da ucaldacaq".

Mən o əziz ataya demək istəyirəm ki, Şəhid İbrahim Hadi hələ indi tanınmağa başlayıb.

O, qeyrətli bir idmançı idi. Elə idmançı görkəmi, elə qeyrəti və alicənablığı olan bir şəxs təbii ki, digər gənclərin diqqətini çəkər.

Bir dəfə həmin idmançı görkəmi ilə və əlində idman çantası zorxanaya gedəndə dostları deyirlər: "İki qız sənin arxanca gedir və barəndə danışır. Maşallah! Onların da ürəklərinə girmisən".

Deyirlər ki, ertəsi gündən daha idman çantası götürmür, paltarlarını bir sellofan kisəyə qoyurdu. Enli və köhnə bir şalvar geyinir, enli köynəyini də üstünə salırdı. Məhəllə gənclərinin heyfi gəlmiş və ona demişdilər: "Hamı arzu edir ki, sənin kimi idmançı bədəni olsun və bədənini göstərən paltar geyinsin". O isə demişdi: "Mən digər gənclərin yoldan çıxmasına səbəb olmaq istəmirəm".

Ondan çoxlu əhvalatlar danışirlar. O elə gəncləri dəyişdirib ki, tamam başqa bir adama çevriliblər; avaralıqdan dönüb cəbhəyə gediblər. O həтта qarşı cəbhədə olan və səngərlərindən atəş açan iraqılıları da cəlb edib öz

tərəfinə keçirməyi bacarıb. Döyüşün böhranlı bir yerində azan vermək qərarına gəlir. Hamı deyir ki, nə üçün azan verirsən? O isə bunun səbəbini heç kimə açıqlamır və ucadan azan verməyə başlayır. Azan verəndə ona doğru atəş açır, güllələrin biri boğazına dəyir. Hamı deyir ki, nə üçün bunu etdin? Sonra onu səngərə aparıb ilkin tibbi yardım göstərirlər.

Bir azdan iraqlıların ağ bayraqla onlara tərəf gəldiklərini görürlər. Əvvəlcə bunun hiylə olduğunu düşünüb silahlarını hazırlayırlar, amma sonradan onların öz komandirləri ilə birgə təslim olduqlarını anlaşırlar.

Nə üçün təslim olduqlarını soruşanda azanın harada olduğunu soruşurlar. Deyirlər ki, biz onun azanına görə təslim olduq...

Bu, zorxana idmanı ilə məşğul olan bir gəncin nəfəsinin təsiridir.

İbrahim orta məktəbdə oxuyarkən güləş üzrə çempion olmuşdu. O heç vaxt rəqibinin zəif yerinə yaxınlaşmamış. Halbuki güləşdə adət belədir, rəqibin zəif yerindən yapışıb yıxarlar. Bu onu göstərir ki, İbrahim Hadi çempionluğun və pəhləvanlığın fəvqündə duran bir insan olmuşdur. O həm də çox zarafətli və misilsiz həddə cəsarətli olmuşdur.

Bizim mədəniyyət sahəmiz əksərən laik şəxslərin ixtiyarında olmuşdur. Çünki indiyə İbrahim Hadini bütün dünya tanıyır. Bu 35 ildə ümumilikdə mədəni-incəsənət məhsullarının istehsalında bacarıqsız olmuşuq. Əks-təqdirdə, İbrahim Hadini bizim bütün ibtidai məktəb uşaqlarımız da tanımalı idilər.

Şəhid İbrahim Hadi haqda serial çəkilsə, əminəm ki, xalqımız ramazan axşamlarında ona həvəslə tamaşa edər.

Şəhid İbrahim Hadi bir neçə dəfə böyründən, boğazından və üzündən yaralanır. Bu əziz şəhidin o qədər maraqlı əhvalatları olub ki, qərbin döyüş filmlərindəki əfsanələr ona çatmazlar. Biz qərbdə və şərqdə çəkilməmiş çoxlu döyüş və partizan filmlərinə baxmışıq. Onların çoxu əfsanədir. Bu kitabı oxusanız, daha o əfsanələr sizə maraqlı gəlməyəcək.

Hörmətli prodüserlərə deyirəm: Şəhid İbrahim Hadi haqda film çəkin. Əsl sənətkar olacaqsınız. O sizi sənətkar edəcək. Onun əhvalatları sizə sənət texnikasını öyrədəcək. Lakin onun özü kimi işə başlayın. O, çox ixtisaslı idi.

İxtisas İbrahim Hadinin çox dəyərlı xüsusiyyətlərindən biri idi. Ömrü boyu əsas qayğısı ixtisas olub. O, işlərini Allahdan ötrü görməyə çox çalışır və tez-tez belə deyirdi: "İxtisarla görülməyən işdən bir şey çıxmaz".

Həzrət İmam Xomeyni siyasi bir rəhbər kimi bu torpaqda belə güllər bitirdi, bu cəmiyyətin içindən belə gövhərlər kəşf edib yetişdirdi.

Bəzi siyasətçilər İmam Xomeyni kimidirlər; cəmiyyətdən yaxşılını tapıb çıxarırlar, tarixə örnək edirlər. Bəzi siyasətçilər də iş başına keçən kimi xərçəng və ilanları tapıb çıxarırlar, oğru və quldurlara güvənib hakimiyyətlərini qorumağa çalışırlar.

Biz öz müasir tariximizdə İmam Xomeyninin və Ayətullah Xameneinin cəmiyyətdən hadiləri necə tapıb çıxardıqlarını görmüşük. Son zamanlarda Böyük Rəhbərimiz təkcə öz cəmiyyətimizdən deyil, regionun digər yerlərindən də belə gövhərləri çıxarırlar. Vilayət nuru belədir. Bəzi siyasətçilər isə fəaliyyətə başlayan, nüfuz qazanan kimi öz adamlarını axtarırlar.

Əyləncə axtaran gənclərə də təklif edirəm ki, bu kitabı oxusunlar və kitablara da əylənməyin, istirahət etməyin

mümkünlüyünü görsünlər. Mən əminəm ki, bizim dinimizdə olmayan və məzhəbimizi tanımayan şəxslər də İbrahim Hadi ilə tanış olsalar, yolumuza hörmət edib deyəcəklər: "Xoş halınıza!"

Nümunəvi insan

Şəhid İbrahim Hadinin şəxsiyyəti sadəliyi ilə yanaşı güclü və təsirlidir. Cəsarətlə deyirəm ki, onun xüsusiyyətləri haqda bir neçə kitab yazılsa, film və serial çəkilsə, yenə azdır. Bu gənc elə bir örnəkdir ki, müxtəlif baxışlı insanlar ondan bəhrələnmə bilirlər. O, maddi dünyadakı 25 illik həyatında bütün insanlara düzgün yaşamaq, düzgün bəndə olmaq və haqq yolunda düzgün hərəkət etmək dərslərini öyrətdi. Onun əhvalatları idmançılar, inqilab müdafiəçiləri, məddahlar, müəllimlər, tərbiyəçilər və Allahın əmrlərini yerinə yetirmək istəyən bütün insanlar üçün çox öyrədicidir.

İbrahimin yazılı vəsiyyətnaməsi yoxdur, amma haqqında danışılanlarda elə dərin tərbiyəvi dərslər var ki, yatmış vicdanları oyatmağa kifayət edir.

"Salam olsun İbrahimə" kitabının ilk çapından yeddi il ötəndən sonra müxtəlif yerlərdən bizə çox gözəl xatirələr çatdı. Biz kitabın birinci çapında o xatirələri əldə edə bilməmişdik.

Mən bu xatirələri birinci kitaba əlavə etmək istəyirdim, amma dostlar razılaşmadılar. Çünki kitabın həcmi olduqca çox olacaqdı. Digər tərəfdən, insanların onunla tanışlığından sonra çoxlu kəramətlər də baş verdi. Onların bəzisi hətta televiziyadan da elan olundu. Bizə onları işıqlandırmaq dəfələrlə tövsiyə olunurdu. Çünki şəhidlərin yaşadığını və hadisələrdə iştirak etdiyini göstərirdilər.

2016-cı ilin baharından işə başladıq, birinci kitaba müsahibə verməyənlərin bəzilərini razı saldıq, bəziləri özləri buna razı olduqlarını bildirdilər. Birinci kitabda olduğu kimi yenə də problemlər vardı və bu problemlər işin həzzini artırırdı. Bəzi dostlarla müsahibədən ötrü bir

aydan artıq vaxt qoyduq, dəfələrlə Tehranın o başına getdik və nəhayət, müsahibə almağa müvəffəq olduq.

Düşünürdük ki, bu işi görmək lazımdır, insanlar öz həyatlarına böyük təsir etmiş bir şəxsin digər xatirələrini də eşitmək istəyirlər. Bunu öz həmsöhbətlərimizdən dəfələrlə eşitmişdik. Biz də səyimizi artırdıq və nəhayət, iş daha tez ərsəyə gəldi. Bu illərdə öz həyatımızda və işlərimizdə də Şəhid İbrahimin kəramətlərini gördük.

“Salam olsun İbrahimə” kitabı yüzüncü dəfə çap olundu. Böyük Rəhbərimizin şəxsən tövsiyə etdiyi kitabları nəzərə almasaq, bu say yeni rekord idi. Təbii ki, bunlar Allahın lütfü ilə, heç bir dövlət və media dəstəyi olmadan baş verdi. Üstəlik, kitab digər dillərə də tərcümə olundu.

Ümidvarıq ki, Allah bizi də İbrahimin getdiyi yolda möhkəm saxlasın, bizə İmam Mehdimin (ə) ordusunda şəhadət nəsib etsin!

Anası haqda

Şəhidin qardaşı

İbrahim dünyaya gəlməzdən öncə bir neçə ev dəyişmişdik. Kirayəçi idik, o dövrün çoxlu insanları kimi rahat yaşamırdıq. Yadımdadır, bir müddət qədim Cahanpənah, indiki Şəhid Əcəbgül xiyabanında kirayədə qaldıq. Ev sahibi çox təqvalı bir qadın idi. Quran müəlliməsi idi və qadın məclislərində dini söhbətlər edirdi.

Onun evində qalanda anamızın əxlaqı və rəftarı çox dəyişdi. Quran və dua oxumağa çox əhəmiyyətli yanaşırdı. Anamız çox imanlı və mənəviyyətli bir qadın idi, amma həmin il daha da mənəviyyətli oldu.

Günlər ötdü, 1957-ci ilin 20 aprelində, mübarək ramazan ayının düz 21-ci gecəsində həmin evdə İbrahim dünyaya gəldi. Valideynlərimiz onu çox sevirdilər. Həm göyçək, həm də çox şirin uşaq idi.

Zaman ötdükcə İbrahimi bütün ailə üzvlərimiz daha çox sevməyə başladılar. Atam dəfələrlə deyirdi: "Mənim bütün övladları yaxşıdır, amma İbrahimi ayrı cür istəyirəm, gecə namazlarımda onun üçün ürəkdən dua edirəm. Allah onu dünya və axirətdə başıuca etsin!"

Anam da İbrahimə qarşı eyni hissləri keçirirdi. O, İbrahimi o qədər sevirdi ki, nə istəsəydi, tez yerinə yetirirdi.

Anamız dünyagörmüş və çox düşüncəli bir qadın idi. Qohum-qonşular arasında kimin ailə problemi olurdusa, bizə gəlirdi. Evimiz sözün əsl mənasında ailə məhkəməsinə, anamız da hakimə dönmüşdü.

Anama problemlərini deyənlər ən yaxşı tövsiyələri eşidirdilər. O həmişə çalışırdı ki, gənc ailələr dağılmasın.

Mən anamın nəsihətləri nəticəsində müştərək həyata davam edən çoxlu ailələr görmüşəm.

İbrahim də anamdan geri qalmırdı. Onun nəsihətlərini eşitdiyinə görə bir neçə ailə mübahisəsinə müdaxilə etdi. Mən ona etiraz edib deyirdim ki, bu adamlar səndən böyükdürlər, sən subaysan, nə üçün bu işlərə qarışırsan? O isə işin öhdəsindən yaxşı gəlirdi.

Qonşu oğlanlarımızın biri bir tacir qızı ilə ailə qurdu. Qızın atası İbrahimin dostlarından idi. Toylarından bir müddət sonra dava-dalaş səsləri küçəyə gəlməyə başladı.

İş o yerə çatdı ki, hətta küçədə də dalaşib özlərini rüsvay edirdilər. Bir neçə nəfər vasitəçilik etdi, amma sonda hamısı dedi ki, bunlar ayrılmalıdırlar, başqa yol yoxdur.

Onlar ayrı yaşayırdılar. Nəhayət, bir gün İbrahim oğlanla görüşdü. Məhəllədə hamı İbrahimi mömin bir idmançı kimi tanıyırdı. O, qızın atası ilə dost olduğuna görə bu ailənin problemini həll etmək istəyirdi.

Bizim həyatımızda pilləkənin üstündə oturdular. İbrahim saatlarla onunla danışdı. Təzə bəy ondan böyük olsa da, sakitcə qulaq asırdı. Bir azdan İbrahim evə anamın yanına qaçdı və nə danışdıqlarını söylədi.

– İndi nə deməliyəm? Bu oğlan mənim sözümlü qəbul edir.

Anam İbrahime nə deməli olduğunu başa saldı.

Sonra İbrahimin ısrarı ilə anam bir neçə dəfə gəlinlə görüşüb söhbət etdi. Özü də anamın tapşırıqlarını dəqiqliklə yerinə yetirdi. Qonşu oğlan İbrahimin dediklərini edirdi.

Dostlarımızın çoxu, hətta özüm də İbrahime müdaxilə etməməsini söyləsəm də, sözündəki ixlas bəhrəsini verdi. Bəylə gəlin yenidən müştərək həyata başladılar. Bir neçə

ildən sonra İbrahim cəbhəyə gedəndə onların uşaqları olmuşdu. İndi həmin hadisədən qırx il ötür, onlar normal həyat sürürlər və hətta nəvələri var.

Onlar bütün həyatlarını İbrahimə borcludurlar. İbrahimin bu işləri həzrət Əlinin (ə) Nəhcül-bəlağənin 47-ci məktubunda yer almış fikirlərinin real nümunəsidir: "Müsəlmanlar arasında barışıq yaratmaq bütün (müstəhəb) namaz və oruclardan üstündür".

İbrahim cəbhədə olanda anam həmişə nigaran qalırdı. Məzuniyyətə gələndə isə çox sevinir və onu əzizləyirdi.

İbrahimin şəhadət xəbəri anamızı sarsıtdı. Onun şəhid olub cəsədinin itkin düşdüyünü eşidəndən sonrakı halını təsvir edə bilmərəm. Hacı Hüseyn Allahkərəm kəşfiyyət uşaqları ilə bizə gəlib şəhadət xəbərini dəqiq olduğunu bildirdi. Lakin hər gün biri yeni xəbərlə gəlirdi. Biri deyirdi ki, İraq radiosundan onun səsini eşidib; digəri deyirdi ki, şəhid olub, döyüşçülər onu görüblər... Nəhayət, ona bir yas məclisi keçirildi.

Yas məclisində anamız oğlunun şəhid olduğunu qəbul etdi, lakin elə həmin məclisdən sonra bir nəfər gəlib İbrahimin yaşadığını söylədi və dedi: "Bir cindar gətirmək istəyirəm ki, cinin köməyi ilə sağ olub-olmadığını öyrənsin".

Həmin adam ertəsi gün sevincək gəlib dedi: "Ana, muştuluğumu ver, cindar deyir ki, İbrahim yaşayır".

Belə xəbərlər anamızı İbrahimin şəhadətindən çox üzürdü. O, içdən yanır, İbrahimin şəkli önündə oturub zərzar ağlayırdı. Əsirlər azad olandan sonra isə halı çox pisləşdi. Vəziyyəti elə bir həddə çatdı ki, soyuducudan buzları götürüb yeyir və deyirdi: "Qəlbim yanır, bir az sakitləşmək istəyirəm".

1993-cü ilin noyabrında anamın yanına getdim. Ürəyi ağrıyırdı. Onu israrla xəstəxanaya apardım və təcili yardım bölməsinə yerləşdirdik. Həkim onu müayinə etdi. Halı çox da pis deyildi.

Mən bayırda oturub həkimin onu evə buraxmasını gözləyirdim. Bir dəfə də belə olmuşdu. Lakin bir-iki saatdan sonra həkim yaxınlaşıb dedi: "Başınız sağ olsun!"

Gözlərim hədəqdən çıxmaq üzrə idi.

- Nə?! Səhv eləmirsiniz? Anamın halı pis deyildi.

Başı üstə qaçdım. Sakitcə yatmışdı. Daha İbrahimdən ayrılığa dözə bilməmiş, övladına qovuşmuşdu.

Allah bəndəsi

Abbas Hadi

Bizim kiçik evimiz Şəhid Əcəbgül xiyabanının Təcəlla dalanında yerləşirdi. İllərlə kirayədə qalandan sonra atamız o evi aldı və biz kirayəçilikdən qurtulduq.

İbrahim həmin evdə atam və qardaşım ilə birgə klassik idman məşqlərinə başladı. O həmin evdə həyat təşkil edir və məhəllənin gənclərini dini məclislərə cəlb edirdi. Evimiz böyük deyildi, iç-içə iki otaqdan ibarət idi. Buna baxmayaraq, çox vaxt orada İmam Hüseyn (ə) əzadarlığı keçirirdik.

Atam adətən qapımızın önündən bir lampa asıb ensiz küçəni işıqlandırır. Hərçənd, həftədə ən azı bir dəfə lampanı oğurlayırdılar.

Atamızın başqa bir müsbət xüsusiyyəti də vardı. O deyirdi: "Həyat qapısını səhərdən-axşama qədər açıq qoyun, hər hansı qonşunun və ya bir başqasının ehtiyacı olsa, bir şey istəsə, çəkinməsin".

Bir axşam hələ qapımız açıq idi. Biz şam yeməyini yedik, süfrə yığılından sonra bir nəfər içəri girib dedi: "Ya Allah!"

Anam tez çadrasını başına çəkdi. Atam samovarın yanında oturmuşdu. Dedi: "Buyurun".

Mən soruşdum: "Ata, kimdir?"

– Bilmirəm. Bir Allah bəndəsidir.

Kişi həyatə girib salam verdi, yaxınlaşıb dedi: "Heyətin məclisi bitdi?"

Atam dedi: "Buyurun, əyləşin, sizə bir çay süzüm".

Elə bildi ki, məclis yeni bitib. Atamın yanında oturub çayı aldı, sonra bizə baxdı. Uşaqların əynindəki şortikdən və anamın başındakı rəngli çadradan hər şeyi başa düşdü.

Çox utandı, atamsa onunla çox səmimi rəftar etdi. O Allah bəndəsi tez çayını içib üzr istədi və qalxıb getdi.

İbrahim dedi: "Sən onu tanıyırdın?"

Atam dedi: "Yox. Bu axşam Allah bizə lütf etdi, bir Allah bəndəsi İmam Hüseyin (ə) eşqilə bizə gəlib çayımızı içdi".

Atamın maddi durumu yaxşı olmasa da, əliaçıq adam idi. İmam Hüseyin (ə) yolunda bacardığı qədər xərcləyirdi. Sərçəşmədə Həzrət Əli Əsgər heyətində də əlindən gələni edirdi.

Bu əxlaqı ona yaxşı və saleh övladlar qazandırdı. İbrahim hələ orta məktəbi bitirməmiş atamız vəfat etdi və o, yetim qaldı.

Atamız təxminən 60 il səmərəli ömür sürdü və 1973-cü ildə Allahın rəhmətinə qovuşdu.

Voleybol

Mehdi Məhəmmədi

Kərim xan Zənd adına orta məktəbdə yeddinci sinifdə oxuyurdum. Bizim məktəbimizdə hər cür şagird vardı. O vaxt altı il ibtidai məktəb olurdu, altı il də orta məktəb. Yəni orada 12 yaşdan 19 yaşa qədər şagirdlər təhsil alırdılar.

Yadımdadır, bəzi şagirdlərimiz sürücü idilər, məktəbdən sonra işləyirdilər, bəzisi narkoman idi və sair.

Mən məktəbdə hər adamla yoldaşlıq etməyə qorxurdum. Nəhayət, Allah ən yaxşı bəndələrindən birini mənim qarşıma çıxardı. Mən daha onun kimisini görmədim. Bir gün tənəffüs vaxtı böyük şagirdlərlə birgə voleybol oynayırdıq. Mən idman müəlliminə öz bacarığımı göstərmək və məktəbin yığma komandasına girmək istəyirdim. Lakin yuxarı sinif şagirdləri boy-buxunlarına görə yığma komandada bizə bir yer saxlamırdılar.

Nəhayət, bir gün idman müəllimi yığma komandaya seçilmiş şagirdlərin adlarını oxudu. Adım çəkilmədiyinə görə narahat oldum.

Məktəbin voleybol komandasının ən güclü oyunçularından biri olan İbrahim məni görüb dedi: "Yadımdan çıxmasın, axşamüstü Sədra klubuna məşqə gəl".

– Mən yığmaya seçilmədim.

– İşin olmasın, sən gəl.

Sonra özü idman müəllimi ilə danışıb mənim oyunumu təriflədi. Onun ısrarı ilə mən də getdim.

Çoxları mənə ələ salırdılar; kiçik boyumla onların yerini tutmuşdum. İbrahim isə məşq boyu tez-tez mənə top atır, mənə tərəfləyirdi.

Ertəsi gün tənəffüs saatında onun yanına getdim. Mənə yaxşı qarşılayan yeganə şəxs o idi. Onunla yoldaşlıqdan çox zövq alırdım. Məktəbin bütün şagirdləri ona hörmət edirdilər. Şəxsiyyəti o qədər böyük idi ki, hətta müəllimlər də onunla rəftarda diqqətli olurdular.

Ertəsi gün məşqə hazırlaşanda mənə dedi: "Ağa Mehdi, idman mühiti mənəvi mühitdir. Çalış işlərin, hətta idmanın da Allahdan ötrü olsun. Əgər namazını qılmamınsa, yaxud boynunda vacib qüsl varsa, get əvvəlcə təmizlən, sonra gəl".

– Yox, ağa İbrahim, mən sübh namazımı qılmışam. Özüm bu məsələlərə fikir verirəm. Məşqdən sonra da namazımı qılacağam.

– Çalış günorta namazını da ilk vaxtında qıl. Gəl sabahdan məşqə getməzdən öncə namazımızı məsciddə cəm halda qılaq.

O mənə o qədər əziz idi ki, nə deyirdisə, qəbul edirdim. İbrahimplə yoldaşlığım günü-gündən gücləndi. Mən yeddidə oxuyurdum, o isə onda. Məktəbin ən sevimli şagirdinin mənəmlə dost olmasına çox sevindim. O, oyun və məşq əsnasında dolayı yolla mənə nəsihət verib deyirdi: "Kiminlə yoldaşlıq etdiyinə fikir ver... Çalış boynunda heç kimin haqqı qalmasın... Çalış kiməsə zülm etməyəsən..."

Sədra klubunda məşq edən zaman tanınmış idmançıların bir neçəsi oraya gəldi. Onların biri hamıdan məşhur idi. Futbolçu idi, amma voleybol da oynayırdı.

O, məhəlləmizin gənclərindən olan Əli Pərvin idi. Başqa bir məşhur voleybolçu olan Rza ilə birgə gəlmişdi.

Onları görüb çoxları Sədra klubuna gəldilər. Zalda xüsusi həyəcan yarandı.

Kimsə onların yanında İbrahimi təriflədi, təklif etdi ki, onunla voleybol oynasınlar.

İbrahim torun bir tərəfində tək dayandı, digər tərəfdə isə üç məşhur voleybolçu. Tamaşaya gələnlərin hamısı İbrahimi alqışlayırdı.

Zalda böyük həyəcan yarandı, sonda da İbrahim qalib gəldi. Yadımdadır, Əli Pərvin ona təəccüblə baxırdı.

Günlər ötdü. Bir dəfə məktəbdə mənə dedi: "Gəl təkbətək voleybol oynayaq".

Oynamağa başladıq. Sınıfimizin əksər uşaqları meydançanın ətrafına toplaşdılar. İbrahim servisləri qəsdən elə atırdı ki, asanlıqla götürə bilim. Mən də yaxşı oynamağa çalışırdım.

Həmin gün İbrahimi uddum; əslində, o qədər zəif oynadı ki, özündən kiçik bir yeniyetmə ona qalib gəldi.

Sınıf yoldaşlarımla önündə çox qürur duydu. O onların şirinliyini hələ də hiss edirəm. Məni elə görüb İbrahim də sevinirdi.

Dalaşma

Seyid Möhsün Mürtəzəvi

Məhəlləmizin gənclərinin vəziyyəti günü-gündən pisləşirdi. Onlar hər gün axşamüstü dəstə-dəstə barlara və qumarxanalara gedirdilər. Tehranın cənubunda belə fəsad yuvaları da get-gedə çoxalırdı.

Dindar və möminlərin sayı günü-gündən azalır, yerlərini narkoman və əyyaş gənclər tuturdu.

Yetmişinci illərin əvvəllərində məhəlləmizdə vəziyyət belə idi. Mən ruhani ailəsində böyümüş olsam da, həddibuluğ ərəfəsində hər gün belə gəncləri görür və bu fəsad dalğasının bir gün məni də aparacağına şübhə etmirdim.

Bir müddət idi Hacı Həsən Nəccarın zorxanasına gedirdim. Məşq edib bir qədər gücləndim. Bir gün küçəmizin başındakı gənclərin qızlara sataşdığını eşitdim. Dostlarımdan Mehdi Həsən Qumi, Şəhid Seyid Cavad Məcdpur və digər bir neçə nəfərlə birgə onlarla dalaşmağa getdik. Mehдинin boy-buxunu kiçik olsa da, bir bıçaq götürmüşdü və haray-həşir salırdı. Məsələ böyüdü, lakin hələ ciddi dalaşma başlanmamış bir neçə nəfər gəlib bizi barışdırdı.

Həmin gün ilk dəfə gördüyüm adamlardan biri İbrahim Hadi adlı bir gənc idi. İbrahim öncədən Mehdi ilə dost idi, məni də tanıyırdı, mənə onu görməmişdim. Həmin dalaşma bizim küçənin sonundakı uşaqlarla tanışlığımıza və dostluğumuza səbəb oldu. Ara sakitləşəndən sonra İbrahim üzünü mənə tutub təbəssümlə dedi: "Sən nə edirsən? Bekar olanda nə işlə məşğul olursan?"

Mən dedim: "Biz gündüzlər bazarda işləyirik, axşamlar da zorxanaya gedirik. İstəsən sən də gəl. Xiyabanın o

tərəfində, Salman məscidinin yanındadır. Hacı Həsən Nəccarın zorxanasıdır".

İbrahim qəbul edib dedi: "İnşallah axşam görüşərik".

Axşam bir az da tez gedib hazırlaşdım. Özüm zorxana ilə yeni tanış olmuşdum, lakin düşündüm ki, İbrahim gələndə mənim idmançı olduğumu və yaxşı dalaşa biləcəyimi düşünsün.

Bir qədər sonra İbrahim dostları ilə içəri girdi. Onlar gələn kimi Hacı Həsən ayağa qalxıb dedi: "Bəh-bəh! Ağa İbrahim Hadi! Xoş gəldin, pəhləvan, səndən nə əcəb!"

Yerimdə quruyub qaldım. Mən ona özümü göstərmək istəyirdim, o isə əməlli-başlı idmançı imiş.

Həmin axşam eşitdim ki, İbrahim Ustad Şirginin klubunda güləşlə məşğuldur və oranın yaxşı güləşçilərindəndir.

Bir dalaşmanın bizim tanışlığımıza səbəb olacağını heç vaxt düşünməzdim. O gündən İbrahimlə dostluğum başladı. Bir qədər sonra gördüm ki, bütün günümüz bir yerdə keçir, İbrahim bizim bütün həyatımıza çevrilib.

O məndən iki yaş böyük idi, bir böyük kimi həmişə mənim və mənim kimilərin qayğısına qalırdı: haraya gedirik, kiminlə gəzirik və s.

Çox dindar bir ailədə böyümüş olsam da, cəsarətlə deyirəm ki, əgər İbrahim olmasaydı, aqibətim bəlkə də başqa cür olardı. Allah İbrahimi qarşıma çıxarmasaydı, o dövrün gənclərinə hakim olan fəsad məni də məhv edərdi.

O dövrdə İbrahim kimi bir gənc həyatını bizim kimilərin hidayətinə sərf edirdi. Biz səhərdən axşama qədər bazarda işləyir, axşam namazını məsciddə qılıb İbrahimlə və başqa dostlarla birgə zorxanaya gedirdik. Bəzən gecə saat 12-ə qədər idman edirdik. Evə qayıdanda

yorğunluqdan tez yatırdım. Artıq məhəllədəki avara dostlarla keçirməyə vaxt qalmırdı.

İbrahim mənim və mənim kimilərin bütün vaxtını doldururdu. Tətil günlərində birlikdə dağa çıxır, bəzi cümələr İmamzadə Davud ziyarətinə qədər piyada gedirdik. O bizə gözəl əxlaq nümunəsi idi. Nəsihətləri hələ də yadımdadır. Bir gəncin bilməli olduğu hər bir məsələ barədə bizimlə danışırdı.

Çox gözəl günlər idi. Allah-Taala həyatımızın ən həssas dövründə İbrahim və Hacı Həsən Nəccar kimi ən yaxşı bəndələrini qarşımıza çıxardı.

Biz gecə-gündüz ağa İbrahimlə birlikdə idik. O bizə mərdlik və alicənablıq dərsi öyrədirdi. Onunla yoldaşlığımıza görə məscidə gedir, namazları ilk vaxtda qılırdıq. Halbuki o zaman məscidə və heyət əzadarlığına gedənlər çoxlu gənclər tərəfindən məsxərə olunurdular.

İslam vəhdəti heyəti yarandı. İbrahim rövzələr oxuyub bizi Əhli-beytə bağlayırdı. Get-gedə gənclərdə inqilabi əhval-ruhiyyə əmələ gəldi.

İmam Xomeyninin mənəvi nəfəsi çoxlarını Allaha və mənəviyyata yaxınlaşdırdı. İbrahim isə inqilabdan öncə də mömin və hizbullahçı gənclərdən idi. İbrahim mənəviyyatdan əlavə bizə ədəb-ərkan və davranış tərzini də öyrədirdi.

Yadımdadır, Müşiriyyə məhəlləsində bir zorxana vardı. Oranı 70 yaşlı bir qoca idmançı idarə edirdi. Bir axşam dostlar orada idman etməyimizi təklif etdilər. Biz də bir neçə motosikletlə yola düşdük.

Digər zorxanalarda olduğu kimi orada da bizimlə qonaq kimi rəftar etmələrini gözləyirdik, lakin nəinki bizi yaxşı qarşılamadılar, hətta idman etməyə icazə də vermədilər.

Dostlarımız oradan çıxanda bir qədər hörmətsizlik etdilər, hətta bəziləri deyirdilər ki, qayıdıb onlarla dalaşaq. İbrahim isə qışqıraraq dedi: "Bu nə sözdür?! Kim qayıtsa, qarşısında məni görəcək!"

Ertəsi gün bazarda həmin zorxananın sahibini gördüm. Yaxınlaşıb salam verdim və axşamkı hörmətsizliyə görə üzr istədim.

Qoca dedi: "Eybi yoxdur. Sizin dostlarınızın hamısı ədəbsizlik etdi, bircə uzun saqqallı gəncdən başqa". Sonra o, İbrahimi tərifləməyə başladı.

İbrahimin şəhadətindən illər sonra bir dəfə də qocanın zorxanasına getdim. Divardan İbrahimin böyük bir şəklini asmışdı.

Böyüklərin əhvalatları

Əmir Məncər

Bir müddətdir din alimləri haqda kitablar oxuyuram. Bu böyük şəxsiyyətlərin bəzi hallarını eşitmək adama yaxşı təsir bağışlayır. Amma maraqlıdır ki, mən onların çoxunu əyani şəkildə göstərən bir insanla dost olmuşam.

Bizim evimiz İbrahimgilə yaxın idi. Onunla təxminən həmyaş idik. Analarımız qohum idilər və bu səbəbdən uşaqlıqdan get-gəlimiz olub.

İnqilab dövründə bu münasibətlər olduqca çoxaldı. Müqəddəs müdafiə zamanı isə vəzifəmə görə İbrahimlə çox yoldaş ola və ondan bəhrələnmə bilmədim.

Mən bir çox şəhidlərlə dost olmuşam, müqəddəs müdafiə dövrünün bir çox komandirlərinin həyatını yaxından görmüşəm, bir müddət şəhid komandir Məhəmməd Bürucerdilə işləmişəm. Lakin əminliklə deyirəm ki, İbrahim başqa bir insan idi.

İnqilabdan sonra daxillərində də inqilab baş verən və dindar insanlara çevrilən çox adam görmüşəm. İbrahim isə inqilabdan öncə də çox mənəviyyətli idi. O nəinki müstəhəb və məkruh əməllərə fikir verirdi, hətta pak və uca ruhu elə idi ki, cəmiyyətin bir çox yaxşılıarı da onunla müqayisə oluna bilməzdilər.

Mən bu ruhi paklığı hiss etməyiniz üçün bir misal çəkirəm. İnqilabdan öncə İbrahimlə bir yerə gedirdik. Xorasan meydanının yaxınlığında səki ilə sürətlə irəliləyirdik. Birdən sürətini azaltdı. Geri dönüb soruşdum: "Nə oldu? Məgər tələsmirdin?!"

Yavaşca gələ-gələ qarşısını göstərərək dedi: "Bir qədər yavaş gedək, bu ağadan irəli keçməyək".

Bizdən irəlidə bir əlil yavaş-yavaş yeriirdi.

- Onun yanından sürətlə keçsək, narahat olar.

- İbrahim can, bizim işimiz var, bu nə sözdür? Tez ol. Bu adamı keçmək istəmirsənsə, onda o biri küçə ilə gedək.

Qəbul etdi və yolumuzu yandakı küçədən davam etdirdik.

Hər dəfə bu haqda fikirləşəndə deyirəm ki, İbrahim güclü pəhləvan və yaxşı güləşçi idi, öz çəkisində ən yaxşı güləşçiləri otuz saniyə ərzində fəndə salırdı. Buna baxmayaraq, elə mehriban ürəyi vardı ki, ən xırda məsələlərə də diqqət edirdi.

İbrahimin heç vaxt şəxsi ləzzət ardınca düşdüyünü görmədim. Onun üçün "ləzzət" sözünün başqa bir mənası vardı. O, kimisə sevindirəndə özü daha çox ləzzət alırdı. Həzrət Əlinin (ə) gözəl hədisində deyildiyi kimi, "aşağı səviyyəli insanlar yeməkdən ləzzət alırlar, uca insanlar isə yedirtməkdən".

Əlinə pul düşən kimi başqalarına kömək etməyə çalışırdı. Özü ən aza qane olurdu, amma digərlərinə bacardığı qədər kömək edirdi.

Bizə yaxın məhəllələrin birində İzzət əmi adlı bir qocanın mağazası vardı. O, qədim pəhləvanlardan idi, mağazasına gedəndə bizə qədim zorxanalardan danışdı.

İbrahim hər dəfə bir bəhanə ilə mağazasına gedib ondan ərzaq alırdı. Qocaya xeyir vermək üçün bizi də özü ilə aparırdı.

Bir müddətdən sonra İzzət əminin mağazası bağlandı. Harada olduğunu, yaşayıb-yaşamadığını bilmirdik. Düzünü deyim ki, mənə çox da mühüm deyildi. Nəhayət, bir gün motosikletlə Rey xiyabanı tərəfdən keçəndə İbrahim qışqırdı: "Əmir, dayan!"

Tez motosikleti saxladım.

İbrahim yerə hoppanıb səkiyə yaxınlaşdı, sonra sevincək mənə sarı dönüb dedi: "Gəl, İzzət əmi buradadır".

İzzət əmi yolun kənarında yerə bir tərəzi qoymuşdu və müəyyən pul qarşılığında insanların ağırlığını çəkirdi.

İbrahim yaxınlaşıb dedi: "Haradasan, pəhləvan? Mağazan nə üçün bağlıdır?"

İzzət əmi dərin ah çəkib dedi: "Ey ruzigar! Mağazanı əlimizdən aldılar. Adam daha kimə inansın?! Adamın öz oğlu atasının mağazasını əlindən alıb satır... Adam daha nə etsin?!"

Sonra əlavə etdi: "Bir müddət işsiz qaldım. Sonra tacirlərin biri bu tərəzini aldı ki, gəlirim olsun. Oğlumu görməmək üçün daha öz evimə getmirəm. Qızımın evi yaxınlıqdadır, orada qalırım".

İbrahim çox narahat oldu.

– Əmi, gəl səni evinə aparacağ, indi hava qaralacaq.

Motosikletlə İzzət əmini qızının evinə apararaq. Qızının maddi durumu özündən də pis idi. Onlar otuzmetrlik bir evdə yaşayırdılar.

İbrahim işarə ilə məndən nə qədər pulumun olduğunu soruşdu. Mən yenicə maaş almışdım, 1700 tımən verdim. İnkilabın əvvəlində bu, olduqca böyük məbləğ idi. Pulu İzzət əminin cibinə qoydu, bu müddətdə ondan xəbərsiz qaldığına görə çox üzr istədi.

Yolda fikirləşirdim ki, İbrahim necə də fədakardır, dünyadan, dünya nemətlərindən necə asanlıqla keçir. Bir insanı sevindirmək onun üçün necə də əhəmiyyətlidir.

İbrahim bir müddətdən sonra mənim pulumu qaytardı və bununla da özünün biraylıq gəlirini qocaya bağışlamış oldu. Bir ay bazarda işləyib əziyyət çəkmək ona önəmli deyildi.

Onun işləri həzrət Əlinin (ə) bir gözəl kəlamını canlandırır. İmam öz vəfalı dostlarından olmuş Osman ibn Hüneyf haqda buyurub: "Keçmişdə Allah yolunda bir qardaşım vardı. O, mənim gözümdə böyük idi, çünki dünya onun gözündə kiçik idi..."

İbrahim bu kəlamın real nümunəsi idi. O, böyük insan idi, çünki dünya və dünya malı onun gözündə çox kiçik idi.

Şəhidlər ağasına doğru hidayəti

Seyid Əli Şücayi

Bizim gənclik çağımız birlikdə keçdi. O vaxt İbrahim bazarda işləyirdi, axşamlar da bir yerdə məscidə gedirdik. Bir gün ona dedim: "İbrahim, görürsən məhəlləmizin gənclərindən nə qədəri fəsada qurşanıb?! Çoxu araq içir və əxlaqsız işlər görür". İbrahim başı ilə təsdiqləyib dedi: "Gəl belə bir iş görək: bir heyət yaradıb uşaqları bir yere toplayaq".

Başqa bir neçə nəfərlə də danışdı və heyəti yaratdı. İlk məclislər çərşənbə axşamı günləri onların Təcəllə küçəsindəki evlərində keçirildi.

Orada iç-içə iki otaqdan və kiçik həyətdən ibarət bir evləri var idi. Atası qapının ağzında oturub çay hazırlayır, heyət uşaqlarına xidmət edirdi. Bir nəfər dini söhbət edirdi, sonra da İbrahimlə mən oxumağa başlayırdıq. O vaxt İbrahimin yaşı az olsa da, məddahlığı yaxşı idi. Əvvəlcə özü bəzi şeirlər oxuyub ağlayırdı. Onun halı heyətin digər üzvlərinə də təsir edirdi.

Məclisdən sonra İbrahim dostlara şam hazırlayırdı. Yavaş-yavaş əxlaqsız yola düşmüş bəzi gənclər həmin məclislərə gəlməyə başladılar.

Üç aydan sonra ona "Mehdiçi gənclər heyəti" adını qoyduq. İştirakçıların artdığına görə daha İbrahimgilin evi bəs eləmədi. Artıq qırx sabit üzvümüz vardı.

Heyətin məclisləri növbə ilə dostların evlərində keçirilirdi. Hamı İbrahimi heyətin böyüyü kimi qəbul edirdi. Dini söhbət eləməyə adam tapmayanda İbrahimin özü İmam Hüseynlə (ə) dostluq barədə danışdı.

Heyətin məclisləri çox təsirli oldu. Məhəllədəki dostlarımızın çoxu idmana və işə həvəsləndilər. İbrahim onların vaxtını doldurmağa çalışırdı. Yadımdadır, həmin günlərdə onların bir qismilə Məşhədə getdik. Mən o səfərdə İbrahimi daha yaxından tanıdım. O, məqbərədə bizə ziyarətnamə oxuyurdu. Bir dəfə dönüb gördüm ki, ağlamaqdan bütün üzü islanıb. İmam Rzanın (ə) məqbərəsində onun Əhli-beytə hədsiz eşqinə şahid oldum.

İllər ötdü, İslam inqilabı qələbə çaldı və İbrahimin yaratdığı heyət məhəllənin məşhur heyətlərindən biri ilə birləşdi. Bu heyətin indi də həftəlik məclisləri keçirilir. O zaman əxlaqsız işlərə qurşanmaq ərəfəsində olan, ancaq Allahın köməyi və İbrahimin vasitəsi ilə təhlükədən qurtulanların çoxu sonralar məhəlləmizin aparıcı möminlərindən oldular. Onların bir neçəsi müqəddəs müdafiə dövründə şəhadətə qovuşdu.

İbrahim şəhid oldu, amma məhəllədə yadigar qoyduğu heyət yaşadı.

Müqəddəs müdafiə günlərində bir dəfə İbrahimi yuxuda gördüm. Gözəl bir bağda idi, bəzi dostları da yanında. Yaxınlaşıb salam verdim. Heyətdə çəkdiyi zəhmətlərin qarşılığında nə aldığını soruşmaq istəyəndə özü dilləndi: "Seyid Əli, şəhid olub yerə yığılan anda İmam Hüseyn (ə) gəlib məni qucaqladı".

Həya

Hüseyn Cahanbəxş

Orta məktəb dövründə həmişə İbrahimlə bir yerdə idim: ya idmana gedirdik, ya məscidə, ya heyətə. O, bütün dost və həmyaşıdlarına əxlaq nümunəsi idi. Digər dostların sözlərini təkrarlamaq istəmirəm. Hamı bilir ki, İbrahim həqiqətən kamil insan idi.

Lakin məndə sual yarandı ki, İbrahim nə üçün birdən-birə bu qədər dəyişdi, əxlaqi və dini məsələlərdə hamıdan önə keçdi?

Sonralar çox fikirləşdim. Ona yaxşı tərbiyə vermiş atasından əlavə məhəllə sakinlərindən biri də onun şəxsiyyətinin formalaşmasında mühüm rol oynamışdı.

Onların qonşuluğunda, Xorasan meydanının yaxınlığında Seyid Abbas adlı bir pəhləvan yaşayırdı. O, idmançı idi, İbrahimi çox sevirdi, hara getsəydi, özü ilə aparırdı. O deyirdi: "Mən bu oğlanın ədəb-ərkanına və həyasına vurulmuşam".

Çoxlu zorxanalara gedib-gəlir, hamı onu hörmətlə qarşılayırdı. Mən də İbrahimə qoşulub bir neçə dəfə Seyid Abbasla birgə idmana getdim. Yolda bizimlə danışır, dolayı yolla nəsihət verirdi. Seyid Abbas dünyagörmüş, mənəviyyatlı və savadlı bir adam idi, heç bir tapşırıq vermədən inandıqlarının çoxunu bizə öyrədirdi.

Allah onu İbrahimə xeyirxah bir müəllim göndərmişdi.

Bir qədər sonra öyrəndik ki, Seyid Abbas şahənşah ordusunun xüsusi təyinatlılarının təlim rəhbəri seçilib. Bu iş ona əsla yaraşmırdı. O, saqqallı, çox dindar və mömin idi.

İbrahim çox nəzakətlə bunun səbəbini Seyid Abbasın özündən soruşdu. O dedi: "Məndən xüsusi təyinatlılara məşq keçməmi istədilər, mən də bu şərtlə qəbul etdim ki, saqqalımı qısaltmayım, namazımı ilk vaxtda qılım və dini məsələlərdə azad olum".

Bir ildən sonra İbrahim güləşə başlayanda Seyid Abbas bir qəzada dünyasını dəyişdi.

Seyid Abbasın İbrahimə təkidlə tapşırdığı ən mühüm məsələlərdən biri həya idi. O deyirdi: "Həyalı adamın səadətinə ümid var, həyası olmayanın isə dini də olmaz".

İbrahim onun təsiri altında həmişə enli paltarlar geyinirdi, heç vaxt başqasının yanında soyunmazdı. Biz İbrahimi çoxlu idmanlarda görmüşdük. O, stolüstü tennisdə, voleybolda, hətta futbolda da usta idi.

İbrahim bir dəfə futbol oynayarkən asfalt üzərində qayçı zərbəsi vurdu. Bədəni bu qədər elastik və qüvvətli idi. Lakin onunla üzgüçülüyə getməyimiz yadıma gəlmir. Bu da onun həyasından irəli gəlirdi. Bəlkə də hovuzda gedirdi, amma yoldaşları ilə yox.

İbrahim adətən uzun güləş geyimi geyinirdi və digərlərinin yanında soyunmurdu. Çox vaxt güləş formasını evdə paltarlarının altından geyinir, zalda yalnız üst paltarlarını çıxarırdı.

Həya məsələsi İbrahimin həyatının bütün mərhələlərində görünür. Naməhrəm önündə olduqca həyalı idi. Biz İbrahimgilə gedəndə heç vaxt anası və ya bacısı ilə rastlaşmazdıq. Onda və ailəsində həmişə bu həyanı görmüşük.

Həmyaşıdları arasında həyalı olanlarla yoldaşlıq edirdi. Birinin utanmaz və həyasız olduğunu görəndə onu dəyişdirməyə çalışırdı. Məncə, hətta bu həyasına görə cəsədinin qayıtmamasını arzulayırdı.

Bir dəfə Behişt-Zəhra (ə) məzarlığına şəhidlərin birinin dəfn mərasiminə getmişdik. Orada şəhidin cənazəsini yuyurdular, insanlar da baxırdılar.

İbrahim dedi: "Allah eləsin biz belə olmayaq. Ölüyüyan fikir verməsə, camaatın önündə rüsvay olarıq".

Sonra əlavə etdi: "Mən Allahdan istəmişəm ki, seyidlər anası həzrət Zəhra (ə) kimi tanınmaz qalım və mürdəşirə işim düşməsin".

Sillə

Məhəmməd Əkbəri Dolabi

Yetmişinci illərin əvvəlləri bizim yeniyetmə dövrümüz idi. Gündüzlər çıraq düzəltmə işində çalışırdım, bekar olanda dost-tanışlara görə göyərçin uçururdum. O dövrdə bizim həmyaşıdlarımızın çoxu ya günahla məşğul idilər, ya da işlə.

Mən günortadan sonralar Şəhid Əcəbgül xiyabanına gedirdim. Orada dostlarımla vaxt keçirərkən öz yaşıdım olan və digərlərindən fərqlənən biri ilə tanış oldum. O da bizim kimi deyib-gülür, zarafat edirdi, amma əsla günaha yaxınlaşmırdı. Adı İbrahim Hadi idi. Onunla dost olmağıma çox seviniirdim. Güləşçi idi və güclü bədəni vardı.

Ovaxtkı dostlarımın çoxu sonradan şəhid oldular. Ümumilikdə ən azı əlli şəhid gördüm, amma minlərlə dəlil göstərə bilərəm ki, İbrahim onların arasında ulduz kimi parlayırdı, günah onun vücuduna yol tapa bilmirdi.

Biz cümə günləri bir yerə toplaşib gizlət-tap oynayırdıq. Çox əyləncəli idi. İbrahim də bizi həvəsləndirirdi ki, əxlaqsız işlər ardınca getməyək. Namaz vaxtı gələndə isə bizi məscidə aparırdı. Yadımdadır, Hacı ağa Kafinin Tehran Mehdiyyəsindəki məclislərini çox tərifləyib deyirdi: "Gəl cümə günü səhər Mehdiyyəyə Nüdbə duasına gedək". Mən də deyirdim ki, sübh tezdən gedə bilmərəm.

İbrahimin yanında olmaq bizə xoş idi; deyib-gülürdük. Mən həftəsonu maaş alanda bütün dostları dondurmaya qonaq edirdim. İbrahim əsəbiləşib deyirdi: "Bir qədər

işlərini proqrama sal, nə üçün bütün maaşını birdən xərcləyirsən?!"

Bir axşam birlikdə Musa ibn Cəfər (ə) məscidinə getdik. Mən İbrahimin namaz qılmasına baxırdım. Namazda gözləri bağlı idi. Dedim ki, bu iş düzgün deyil. Belə cavab verdi: "Əgər namazda daha diqqətli olmaqdan ötrü olsa, eybi yoxdur. Mən gözlərimi bağlayıram ki, diqqətim çoxalsın".

İbrahim yeniyetməlik çağından tək-cə mənə yox, məhəlləmizin bütün uşaqlarına vaxt sərf edir, onlarla məşğul olurdu. Onların çoxu mömin insanlar oldular, məscidlərin daimi namazqılanlarına çevrildilər. Məscid adamı olmayanlar da iş ardınca getdilər və əxlaqsız işlərə qurşanmadılar. Bütün bunların səbəbkarı İbrahim idi. İnanın, bizim çevrəməzdəki yaşca böyük olanlar da İbrahimin şəxsiyyətinə görə pis söz danışmırdılar. O, hər yerdə bizə Allahı xatırladırdı. İnanıram ki, əsl mömin idi. Çünki hədislərdə belə göstərilir: "Mömini görmək insana Allahı xatırladır".

Onun bütün rəftarları bizə dərs idi. Heç vaxt ədalətdən və həqiqətdən uzaqlaşmazdı.

Qonşularımızın biri başqalarına sataşan davakar adam idi. O, ağa İbrahimlə bir klubda idman edirdi. Bir dəfə idmanda dalaşıb birinin dişini qırdı. Dişi qırılan adam da şikayət etdi. Mən məhkəmədə ondan şikayətini geri götürməsinə istədim, amma qəbul etmədi.

Davakar qonşumuz mənə dedi: "Get, tez İbrahimi çağır".

Getdim və birtəhər onu tapıb gətirdim. O, içəri girəndə həm şikayətçi, həm də müttəhim ayağa qalxdı. Dişi sındırılmış şikayətçi hakimə dedi: "Əgər ağa İbrahim

istəsə, mən şikayətimi geri götürərəm. Mənim ona böyük hörmətim var”.

Qonşumuz sevincək dedi: "Allaha şükür! İbrahim can, de, şikayətini geri götürsün". Lakin İbrahim çox ciddi şəkildə dedi: "Xeyr, geri götürmə. Bu ağa bilməlidir ki, hər şeydən ötrü dava-dalaş salmazlar".

Hamı israrla İbrahimdən fikrini dəyişməsini istədi, o isə qəbul etmədi. Şikayətçi getdi və müttəhimi həbsxanaya apardılar. Qonşumuz orada bir sutka qalandan sonra İbrahim zərərçəkmişə dedi: "İndi get, şikayətini geri götür. Onu bir az tənbeh etmək lazım idi".

Üstündən 40 il ötsə də, bir məsələ yadıma düşəndə ona ürəyim yanır və gözlərim yaşarır. Bu, sillə hadisəsidir. Bir gün səhər işə getməyə hövsələm yox idi. İbrahimin yanına gedib onunla danışmağa başladım. Onunla həmsöhbət olmaq gözəl idi. Onun sözlərinin, nəsihətlərinin insana necə təsir etdiyini bilməzsiniz. O, insanı həyata və işə ümidvar edirdi. Bir qədər sonra uzaq qohumlarımdan olan müdirim motosikletlə gəldi və hirsələ dedi: "Bu qədər cəsarətlənmisən ki, işə gəlmir və dostunun yanına gedirsən?!"

Sonra motosikletdən enib bizə yaxınlaşdı. O, İbrahimi tanıyırdı. Birdən onun üzünə möhkəm bir sillə vurdu və məni də özü ilə işə apardı. İbrahimi vuranda mən çox pis oldum. Müdirim pis adam deyildi, amma İbrahimin necə qayğıkeşliklə bizə vaxt qoyduğunu bilmirdi. İbrahim çox asanlıqla onun cavabını verə bilirdi, amma heç nə etmədi. O hadisədən sonra dəfələrlə İbrahimi görüb söhbətləşdik, amma heç vaxt o hadisə haqda danışmadı.

Restoran

Mustafa Təqvayi

İbrahimlə və məhəllə uşaqlarımızdan bir neçəsi ilə dost idim. Voleybol, gülüş və zorxana idmanları hamımızın əyləncəsi idi.

Biz altı-yeddi nəfər idik və vaxtımızın çoxu bir yerdə keçirdi. Aramızda təkcə İbrahim işə gedir, bazarda çalışırdı. Onun gəliri olurdu, amma dostlarımızın çoxunun maddi durumu yaxşı deyildi.

Bir gün İbrahim hamımızı restorana dəvət etdi, bizə ən yaxşı kabab-plovu sifariş verdi və yeməyə başladıq. Çox ləzzətli idi. Xüsusən də maddi vəziyyəti yaxşı olmayan bəzi dostlarımız uzun müddət idi belə xörək yemirdilər.

İbrahim bizim iştahla yediyimizi görüb sevinirdi. Bir həftədən sonra hamımızı yenidən restorana dəvət etdi. Biz dedik ki, yox, olmaz, həmişə sən... Sözüümüzü kəsib dedi: "Bu gün bizi Mustafa qonaq edir".

Oturandan sonra İbrahim ayağıma vurub işarə verdi və stolun altından əlini uzadıb ovcuma bir qədər pul qoydu. Növbəti həftə yenə hamımızı restorana dəvət edib dedi ki, bu dəfə də filankəsə qonağıq.

Növbəti ayda bu iş yenə təkrar olundu. Bu dəfə başqa birinə qonaq idik. Bu proqram bir müddət davam etdi. Bizim yeniyetməlik və gənclik dövrümüzün ən gözəl xatirələrindən bəzisi həmin restoranla bağlıdır.

İndi övladlarımıza bu sözü danışanda çox da başa düşmərlər. İndi evlərdə hər gün plov bişir, kabab-plov adı xörəyə çevrilib. O zaman isə cəmiyyətin böyük hissəsi çox yoxsul vəziyyətdə yaşayırdı, ailələr çətinliklə dolanırdılar. O zaman plov evlərdə gec-gec bişirdi. Restoran

xörəklərinin qiyməti bəlkə də çox deyildi, amma xalqın əlində pul az idi, maddi vəziyyət olduqca aşağı idi və belə xörəklər yemək imkan xaricində idi.

O dövrdən illər ötdü, İbrahim şəhid oldu. Bir dəfə məhəllə uşaqları ilə bir yerə toplaşmışdıq. İbrahimdən söz düşəndə dedim: "Uşaqlar, yadınızdadır, İbrahim bizi restorana aparıb kabab-plov alırdı?"

Hamı təsdiqlədi. Uşaqların çoxu dedi: "Allah İbrahimə rəhmət eləsin! O zaman biz necə də kabab-plov yemək arzulayırdıq!" Sonra dedim: "Gərək bir məsələni etiraf edim. Mənim qonaqlıq verdiyim gün əslində pulum yox idi. İbrahim stolun altından ovcuma pul qoydu və hesabı ödəməmi istədi".

Bu sözü deyən kimi digər dostlar təəccüblə mənə baxdılar. Onların biri dilləndi: "İbrahim mənimlə də elə etdi. Sizi qonaq edəcəyim gün yeməyin pulunu öncədən cibimə qoyub dedi ki, heç kimə söyləməyim". Bundan sonra digərləri də eyni sözü dedilər.

Qıssası, həmin gün başa düşdük ki, bütün o müddətdə bizi kabab-plova qonaq edən yalnız İbrahim imiş.

Hidayət

Şəhidin dostu

Ağa İbrahimplə bir yerdə oturanda həmişə bizə qədim pəhləvanlardan danışdı. Onların ruhiyyələri, imanları və Allaha arxalanmaları haqda yaxşı əhvalatlar bilirdi.

Biz bir neçə nəfər idik və İbrahimi çox sevirdik. O zaman fəsad çox açıq idi, çoxlu yaşıdlarımız cinsi fəsad içində idilər.

Bir dəfə İbrahim dedi: "Qədim pəhləvanların biri o qədər güclü imiş ki, ağacı yerindən qoparırmış".

Biz diqqətlə ona qulaq asırdıq.

– Bunun səbəblərindən biri bu imiş ki, ailə qurana qədər cinsi qüvvəsini zəiflədən bir iş görmürmüş. İnsan günahla məşğul olsa, bədənində güc qalmaz.

O bizə tövsiyə edirdi ki, boş vaxtlarımızı iş və ya idmanla dolduraq, izdivac vaxtı çatana qədər əks cinslə danışmağa həvəs göstərməyək. Çünki bu işlər yavaş-yavaş insanı məhvə sürükləyir.

1975-ci il idi. Mən məhəlləmizin qızlarından biri ilə gizlicə dostlaşdım. O vaxt təxminən 17 yaşım var idi. Bir dəfə küçə boş olanda həmin qızla söhbət edirdik. Başım elə qarışmışdı ki, ətrafımdan xəbərsiz idim. Birdən İbrahimin bizə doğru gəldiyini gördüm.

Daha iş-işdən keçmişdi; o bizi gördü. Mən divarın kənarında qızdan bir metr aralıda dayandım. İbrahim yanımızdan keçəndə başısağğı halda salam verdi.

Salamının cavabını verdim və daha heç nə demədim. Rəngim qaçmışdı. İbrahimsə dayanmadı, heç bir söz demədi və yavaşca küçədən keçdi. Çox həyəcanlandım. Əgər orada məni vursaydı, o qədər narahat olmazdım.

İnanın ki, valideynlərim bilsəydilər, yenə o qədər narahat olmazdım. O mənim ən yaxşı dostum idi, gecə-gündüz bir yerdə idik. O mənim gülüş və voleybol müəllimim idi, məni voleybolçu etmişdi. Mənim nə hörmətim vardısı, ona görə idi.

Həmin gecə yata bilmədim. Fikirləşirdim ki, sabah İbrahim məni görsə, nə deyəcək; uşaqların içində məni saymasa, necə olacaq?!

Bu fikirlər məni dəli edirdi. Həmin gecə çox uzun çəkdi. Səhər tezdən birbaşa İbrahimgilə gedib qapını döydüm. İbrahim məni həmişəki kimi səmimi salamladı, sanki heç bir hadisə baş verməmişdi. Mən dinmədim, o da bir söz demədi. Bir neçə dəqiqə ötdü. Boğazımı qəhər tutmuşdu.

- Dadaş İbrahim, mənə bir söz de, bir sillə vur, söy. De ki, bədbəxt, sənə bu qədər nəsihət verdim...

İbrahim sanki heç nə görməmiş və eşitməmişdi.

– Sən nə haqda danışırısan?

– Məgər dünən görmədin ki, mən...

İbrahim sözümü kəsdi.

– Bu nə sözdür?! Mən nə üçün sənə nəsə deməliyəm?! Sən bəlkə o qızla ailə qurmaq istəyirsən...

Sonra bir qədər dayanıb əlavə etdi: "Sən hələ də mənim əvvəlki yaxşı dostumsan".

Təəccübdən yerimdə quruyub qaldım. Sonra sağollaşib qayıtdım. Çox fikirləşdim. İbrahimin bu rəftarında çoxlu dərsələr vardı. Həmin gün saatlarla fikirləşdim və axşam qərarımı verdim. Birbaşa həmin qızın yanına gedib dedim: "Bax, xanım qız, bir qızla dostlaşan oğlanların əksərinin niyyəti ailə qurmaq deyil. Onlar şeytani fikirdə olurlar və həmin qızın aqibəti də yaxşı olmur". Sonra bir neçə nəfəri misal çəkib dedim: "Bunların həyatı puç olub".

- Sən də gələcəkdə yaxşı həyat istəyirsənsə, bu işlərlə məşğul olma. Hər gün bir oğlanla danışan qız gələcəkdə müştərək ailə həyatında problem yaşayar.

Sonra sağollaşıb dedim: "Hər şeyi yaddan çıxar. Mən birdəfəlik getdim".

Oradan birbaşa İbrahimin yanına gedib məsələni danışdım.

- Mən onunla hər cür münasibətdə ola bilərdim, amma bu sözləri deyib ondan həmişəlik ayrıldım. Allah kömək edənə qədər bir də belə işə bulaşmayacağam.

İbrahim sükutu pozub dilləndi: "Get ata-anana dua elə. Əgər ananın pak südü və atanın halal çörəyi olmasaydı, əmin ol ki, bu işi görə bilməzdin".

Dostluq

Əmir Məncər

İbrahim öz vücudunda insanlıqdan başqa hər şeyi kənara qoymuşdu. O, əsl insan idi; elə bir insan ki, Allaha bəndəliyi yalnız ibadətdə görmür və Onun bütün əmrlərinə tabe olurdu. O, Allaha müti idi və bu yolda heç bir çətinlikdən qorxmurdu.

Dostlarına görə Allah yolundan uzaqlaşan çoxlu adamlar görmüşəm. Onlar dostlarının təsiri altında Allahın əmrlərini ayaq altına atmışlar. Buna hətta Quranda da işarə var. Cəhənnəmə düşənlər deyəcəklər ki, kaş filankəslə dost olmayaydım. Yəni bəzi dostluqlar insanı cəhənnəmə aparar. İbrahimlə dostluq isə hidayət olunmağa zəmin yaradırdı.

İbrahimin digərləri ilə fərqi bu idi ki, bütün məhəllə sakinlərinə, xüsusən də gənclərə və dostlarına ürək yandırırdı. İnsanların hidayət olunması onun üçün böyük əhəmiyyət kəsb edirdi. O, bir nəfəri hansısa yolla hidayət edə biləcəyini gördükdə bütün səyi ilə çalışırdı. O, yanlış yola düşmüş bir dostundan da əl çəkmirdi, onu Allah yoluna qaytarmaq üçün səyini qat-qat artırırdı.

İbrahimin gənclərlə necə dostluq etməsi mənə maraqlı idi. Misal üçün, axşamlar məhəllə gənclərindən bir neçəsi küçənin başına toplaşıb bir metal qabda alov yandırır, ucadan gülürdülər. Onların səsi insanları narahat edirdi.

Bir axşam İbrahim onların yanına gedib təbəssümlə hallarını soruşdu, hamısı ilə əl verib görüşdü. Onların biri İbrahimi tanıdığına görə yaxşı qarşıladı və digərlərinə təqdim etdi. İbrahim də onlarla söhbət edib güldü.

Belə asanlıqla onlarla dostlaşdı, sonra işarə ilə bildirdi ki, indi gecədir, bir qədər astadan danışaq. Növbəti gecələrdə də söhbət edib onları küçənin başından dağıtmağa çalışdı və buna nail oldu. Sonra da öz sayını toplayıb onları məscidə apardı.

Dostlarından bir-ikisinin qəribə rəftarı vardı, dindar uşaqlarla çox get-gəl etmirdilər. İbrahim inqilabdan sonra onları dindar qüvvələrə qoşmağa çox çalışdı, amma olmadı.

Onlar bir müddətdən sonra dəyişib cəbhəyə getmək və korpusa qoşulmaq istədilər, amma heç kim onların fikrini dəstəkləmədi. İbrahim isə onlarla çox danışdı, onları korpusa girməyə həvəsləndirdi və dini məsələlərə daha çox diqqət ayırmalarını istədi. Sonra da özü onların korpusa girmələrinə zəmin oldu.

İbrahimin səyi nəticəsində onlar müqəddəs müdafiə dövrünün yaxşı döyüşçülərinə, Mühafizəçilər korpusunun mömin və cəsur komandirlərinə çevrildilər.

Bir dəfə zorxanada idman edəndə bəzi nadanlar davadalaş saldılar. Hətta bıçaq davası baş verdi və çoxlu dostlar özlərini rüsvay etdilər.

Bir müddətdən sonra İbrahim bir məclis təşkil etdi, çoxlu kabab-plov sifariş verdi və çox çalışdıqdan sonra nəhayət, dostları arasında barışıq yarada bildi.

Onun işlərinin səmərəsi sonralar özünü göstərdi. Həmin illərdə öz nadanlıqları ilə İbrahimi və Hacı Həsən Nəcəarı çox incidən bəzi dostlar sonradan məhəllənin çox imanlı və yaxşı insanlarına çevrildilər. Onlar hələ də məhəllədədirlər və doğru yolda olduqlarına görə İbrahimə borcludurlar.

Ağa İbrahimin qardaşı deyir: "Məhəlləmizin gəncləri arasında iki narkoman qardaş vardı. Onların heç kimləri yox idi, buna görə yollarını azmışdılar. İbrahim onları narkotikdən uzaqlaşdırmaq üçün çox əziyyət çəkdi və nəhayət, istəyinə nail oldu.

İnqilabın qələbəsindən sonra onlara iş tapdı, müharibə başlayanda cəbhəyə apardı. Mən etiraz edəndə dedi: "Təsadüfən, cəbhədə ən yaxşı döyüşçülərdəndirlər. Bunlar narkotiki tərk edəblər, lakin kimsəsiz olduqlarına görə onları öz başlarına buraxmaq olmaz".

Sonra sözüənə əlavə etdi: "Mən dostlara da tapşırıbmışam ki, şəhid olsam, bunları tək qoymayın, bacarıqlarından istifadə edin, məhəllədə narkoman dostları arasında qalmalarına imkan verməyin".

İbrahim şəhid olandan sonra həmin iki qardaş cəbhədən qayıtdı. Bir dəfə bizə gəlib saatlarla İbrahim üçün ağladılar. Onlar etiraf edirdilər ki, sağ qalmalarına və sağlam insan kimi yaşamalarına görə İbrahimə borcludurlar.

Təəssüf ki, İbrahimin dostları bəzi səbəblərdən o iki qardaşı tək qoydular. Onlar daha cəbhəyə dönmədilər, şəhərdə qaldılar və yenidən narkotikə qurşandılar. Müharibə bitəndən sonra onların hər ikisinin öldüyünü eşitdim.

Cəhalət və hidayət

Əmir Məncər və başqa bir dostu

Cahil tağut dövrünün düşüncələrinə qərq olmuş bəzi dostlarına çox ürəyi yanırdı. Məhəllənin bəzi savadsız idmançılarının irqi və məhəllə təəssübkeşlikləri isə təəssüf ki, cavanlar arasında hətta bıçaq davalarının çoxalmasına səbəb olurdu.

İbrahimin Məhəmməd adlı bir dostu var idi. Onun ailəsinin mədəniyyəti bizim məhəllə sakinləri ilə uyğun gəlmirdi. O bir neçə dəfə İbrahimplə məşq etmiş, hətta Hacı Həsənin zorxanasına getmişdi. O, Əbu-Müslim klubunda yaxşı güləşçi idi, İbrahimi çox istəyirdi, hamı kimi bir ünsiyyətlə ona vurulmuşdu.

Məhəmməd yarışda qələbə çalıb Kanadada keçiriləcək beynəlxalq turnirə vəsiqə qazandı. Getməzdən öncə İbrahimin dəvəti ilə Hacı Həsənin zorxanasına gəldi.

Məşqdən bir saat sonra Əli Nəsrullahla birgə zorxanaya getdik. İçəri girəndə İbrahimin səsini eşitdik: "Məni vurun, amma Məmmədlə işiniz olmasın. O bizim qonağımızdır".

Həmin cahillərin üçü əllərində bıçaq hücum etmək istəyirdilər.

Məhəmməd İbrahimin arxasında dayanmışdı. İbrahim qışqırırdı. Mən içəri girən kimi onların birini tutub bıçağı əlindən aldım. Əli Nəsrullah da birini zərərsizləşdirdi və sonuncu adam İbrahimin hücumu ilə yerə yığıldı. Onlar döyüləndən sonra qaçdılar. Məhəmməd İbrahimplə sağollaşdı və həmin il dünya çempionu oldu. Sonralar da uğurla çıxış etdi və son illərdə Yunan-Roma güləşi üzrə yığma komandamızın baş məşqçisi oldu. O bizim çempionlarımızdan olan Məhəmməd Bəna idi.

Bəzi dostlardan onun yerini soruşdum. Özünü görmək və barəsində eşitdiklərimə əmin olmaq istəyirdim.

Onu məsciddə tapdım. Salamlayıb halını soruşdum və axtardığım adam olduğunu dəqiqləşdirmək istədim. Təsdiq əlaməti olaraq başını yelləyib dedi: "Buyurun".

Bir qədər dayanıb onu başdan-ayağa süzdüm. Qocalmışdı, amma İbrahimin həmyaşdı sayılırdı. Əxlaqı və rəftarı eşitdiklərimlə uyğun gəlmirdi. Eşitmişdim ki, İbrahim Hadi onun həbsxanadan azad olunması üçün dəfələrlə sənəd qoymuşdu. Eşitmişdim ki, hamı ilə dalaşan bir adam olmuş və əməlləri ilə İbrahimi çox incitmişdi.

Artıq bir neçə ildir ki, ilk vaxtda camaat namazı tərک olunmur. O hətta sübh namazını da məsciddə cəm halda qılır. İdman klubu var və məhəllə gənclərinin idmanı üçün çox əziyyət çəkir. O, məhəllənin dindar şəxslərindəndir, heyət məclislərində iştirak edir və sakinlərin etimadını qazanıb.

Onunla söhbətə haradan başlayacağımı bilmirdim.

- Sizinlə İbrahim Hadi barədə danışmaq istəyirəm.

Dərin bir ah çəkdi.

- İbrahim... Bilirsiniz necə idmançı idi?! Ayaqla ilişdirmə fəndində usta idi. Bir dəfə Sədra klubunda yarışda ardıcıl olaraq beş nəfərə böyük hesabla qalib gəldi və hamısını həmin fəndlə məğlub etdi. Mən yarışa çıxanda yanımda olur, məşqçi kimi tövsiyələr verirdi.

Sözünü kəsib dedim: "Mən eşitmişəm ki, İbrahim sizin hidayət olunmanız üçün çox əziyyət çəkib, çox vaxt sərf edib".

Səsinin tonu dəyişdi, acı bir təbəssüm etdi və gözləri yaşardı.

- Allah bilir ki, mənim və mənim kimilərin hidayəti üçün nə qədər əziyyət çəkib. Mən ətrafımdakı pis dostlara görə həmişə üstümdə bıçaq gəzdirir, ona-buna sataşırdım. O dövrün şəraiti elə idi və mən də heç kimdən geri qalmırdım.

Bıçaqlamaq üstündə dəfələrlə həbs olunmuşam, İbrahim sənəd qoyub məni zaminə götürüb, azadlığa çıxarıb. Mən onu çox incitmişəm. İsti və soyuqda dəfələrlə Dolab məhəlləsindəki evimizin önünə gəlib mənə nəsihət verib. O ən çox dalaşmamağı tapşırırdı.

Biz nadan gənc idik, anlamırdıq. Lakin İbrahim bizə o qədər vaxt ayırırdı ki, nəhayət, həyatımızı dəyişirdi.

İnqilab günləri yadımdan çıxmaz. Bir dəfə güclü yağışın altında bizə gəlmişdi. Başdan-ayağa islanmışdı. Mənimlə çox danışdı ki, bıçağı kənara qoyum, insanlarla astadan danışım və dalaşmayım. Onun əsas tövsiyəsi bu idi ki, ya dərs oxuyun, ya da bir işlə məşğul olun.

Mən iş adamı deyildim. Buna görə özü yenicə başladığı bir sahədə məni işə cəlb etdi. Qıyası, şəhadətindən öncə bizi işə alışırdı və özü getdi.

İbrahim getdi, amma qəmi həmişəlik qəlbimizdə qaldı.

Bir qədər ara verdi, gözlərini siləndən sonra sözüne davam etdi: "Bizə əl tutmaq üçün İbrahimi Allah göndərmişdi. Mən indi ölkənin ən təcrübəli və uğurlu güləşçilərindən biri ilə çalışıram, gənclərə təlim keçirəm. Lakin işlə yanaşı onlara həmişə İbrahimdən danışırım. Deyirəm ki, güləşlə bərabər insanlara necə xidmət göstərsinlər, İbrahim kimi Allaha həqiqi bəndə olmağa çalışsınlar.

Əlbəttə, mənim kimilər çox idi. İbrahimin vaxt ayırdığı və bəhrəsini gördüyü adamlar az deyildi. Sərbəst güləşdə 62 kq. çəki üzrə Həmdullah Muradinin önünə çıxan yox

idi. İnkılab günlərində hamı onun yıĖma komandaya gedəcəyini düşünürdü. Lakin o, İbrahıml dost olandan sonra glşı kənara qoyub cəbhəyə getdi və sonunda Őhid oldu.

Dostlarımızdan baŐa birinin adı Qasim idi. O da mənim kimi hmiŐ bıçaqla gəzirdi v dalaŐqan adam idi. İbrahim onu da “ovladı”, gcl imanı onu zn cəlb etdi. O məndən də yaxŐı dyiŐdi, İbrahıml birgə cəbhəyə getdi və Allaha doĖru pilləkənlə zirvəyə qalxdı. EŐitmiŐm ki, Őhid olmazdan öncə batalyon komandiri imiŐ. Allah hamısına rəhmət eləsin v bizi də onlara qovuŐdursun! Allah bizim gnahlarımızdan keŐsin!”

Bu cümlələri deyib ayaĖa qalxdı, yaŐlı gözlərlə saĖollaŐdı v getdi.

İdman klubu

Ustad Şirgir

Əlli ildən artıqdır ki, Tehranın cənubunda, Şəhid Ayətullah Səidi məhəlləsində idman klubum var. O zaman bütün Tehranda yeddi-səkkiz idman klubu vardı və bizim çempionlarımızın çoxu həmin klublarda, imkansız şəraitdə yetişiblər.

O zaman klubumuzda həm zorxana meydançası vardı, həm də güləş döşəyi. Çətinliklə, amma böyük həvəslə işləyirdik. Allah ölənlərin hamısına rəhmət eləsin! O dövrün müəllimlərini də yaxşı xatırlayıram. Mərhum ağa Qudərzi və Məhəmmədi uşaqlar üçün çox əziyyət çəkirdilər. Bir dövəmdə meydançanın kənarında hətta camaat namazımız da olurdu.

Mən bu əlli ildə orada hər cür adam görmüşəm. Klubumuzda dünya çempionu da yetişib; Məhəmməd Bənnadan tutmuş digərlərinə qədər. Lakin mənim üçün mühüm olan pəhləvan əxlaqı, pəhləvan davranışıdır.

İlkin mərhələləri keçən bütün güləşçilərə proqram hazırlayırdı və məşqləri yazırdım. O dövrdən uzun illər ötsə də, İbrahim Hadi yaxşı yadımdadır. O, zorxanadan buraya gəlmişdi. Şəhid olduğu üçün tərifləmirəm, dostlar məni tanıyırlar, əbəs yerə adam tərifləyən deyiləm.

Mənim şəhid olmuş idmançım var idi. Burada olanda tərifli adam deyildi, amma birdən dəyişdi və getdi. İbrahimin isə dəyərli xüsusiyyətləri vardı. Uzun zaman ötsə də, yaxşı xatırlayıram.

O, çox azdanışan idi, dövrün bir çox gənclərindən fərqli olaraq, sözlərinə fikir verirdi. Güləş onun üçün məqsəd deyildi. O, bədənini gücləndirməyə gəlmişdi. Bütün

idmançılarla yaxşı rəftar edirdi və onlara müsbət təsir göstərməyə çalışırdı.

O illərdə güləşçilərin biri mənim diqqətimi çəkdi. Həmişə onunla idi. O da bir müddətdən sonra İbrahim kimi ilk vaxtda namaz qılmağa və digər işlərə əhəmiyyətli yanaşmağa başladı.

O, idman çempionu olmağa gəlmişdi, İbrahim isə onu çempionluğun və qəhrəmanlığın zirvəsinə çatdırdı.

O, sonralar korpus komandirlərindən biri, Seyyidüş-şühəda diviziyasının komandir əvəzedicisi oldu. İbrahimlə yoldaşlığı onun həyatını dəyişdirmişdi. Söhbət güclü güləşçi olmuş Hacı Cəfər Cəngrudan gedir.

İbrahim bizim yanımızda idman edəndə ölkə çempionu səviyyəsində deyildi, amma çox çalışır və yaxşı məşq edirdi.

Onun qəribə və gözəl xüsusiyyətləri vardı. Dəfələrlə şahid olmuşam, yarışda rəqibinin onu yıxmasına şərait yaradırdı. Ona etiraz edirdim ki, nə üçün filan fəndi işlətmədin? Deyirdi: "Bu Allah bəndəsi də məşq edib, çətinlik çəkib. O da rəqibini yıxmağı arzulayır".

Mən onun nə dediyini həqiqətən anlamırdım. Məgər adamın bu qədər idmandan, məşqdən sonra yarışda rəqibinə yazığı gələr?!

Xüsusi pəhləvan ruhiyyəsi vardı. Yadımdadır, mərhum Qudərzi güləş öyrədəndə istirahət vaxtı uşaqlara mərhum Təxtidən, Teyyubdan və ölkəmizin digər məşhur pəhləvanlarından danışır.

İbrahim bu sözlərə hamıdan diqqətlə qulaq asır və əməl edirdi. O, pəhləvanlıq qaydalarını diqqətlə mənimsəyirdi.

Mənim əvvəllər mərhum Təxtidə və sonra İbrahimdə gördüyüm xüsusiyyətlərdən biri də bu idi ki, yarışda

rəqiblərinin zəif yerlərinə yaxınlaşmazdılar. Əgər rəqibinin sol ayağının ağrıdığını bilsəydi, ona toxunmazdı.

Bir dəfə məşq yarışları zamanı öz çəkisində olan biri ilə güləşirdi. Rəqibi bilmədən İbrahimin üzünə kəllə vurdu. Gözünün altı şişib qaraldı. Rəqibi qorxurdu və narahat idi. Belə halların dava-dalaşa səbəb olduğunu dəfələrlə görmüşdüm.

İbrahim isə pəhləvan ruhiyyəli olduğuna görə yaxınlaşıb rəqibinin üzündən öpdü və dedi: "Mühüm deyil, idmanda belə şeylər olur".

Bunlar kiçik məsələlər deyil. Mən dəfələrlə bunun əksini görmüşəm.

İnsan haqqı

Məhəmmədsəid Saleh

Evimiz Sədra klubunun arxasında yerləşirdi. Mən İbrahimin qardaşı Abbas Hadi ilə bir sinifdə oxuyurdum. Qonşuluğumuzda mehriban və hörmətli bir ailə vardı, biz onlarla get-gəl edirdik. Sonra öyrəndim ki, bu ailənin xanımı Abbas Hadinin xalasıdır.

Qardaşımla mən əkiz idik və Abbasa görə İbrahimlə dostlaşdıq. Onu hər dəfə görəndə bizi çox yaxşı qarşılayır, bizə bir ovuc püstə və badam verirdi. Sonra gördüm ki, hamı ilə belədir. Onunla bir dəfə ünsiyyətdə olan hər kəs onu sevirdi. İndi yaşım altmışa az qalıb. Həyatımda, xüsusən də gəncliyimin əvvəlində Özünün yaxşı bəndələrindən birini qarşıma çıxardığına görə Allaha şükür edirəm.

İnanın ki, biz insaniyyətin, yaxşı insan olmağın mənasını İbrahimdən öyrəndik. Mənim bütün həyatım həmin bir neçə ildən təsirlənib. Övladlarım İbrahimlə bağlı xatirələri dəfələrlə məndən eşidiblər. Mən məhəlləmizin bir çox şəhidləri ilə yaxın münasibətdə olmuşam. Onların hamısı böyük insanlar idilər, İbrahim isə tamam başqa idi.

Yadımdadır, bir dəfə onunla dağa getdik. Elə əvvəllərdə ayağım burxuldu və İbrahim məni kürəyində apardı. Yol çox uzun və çətin idi. Onun yerinə kim olsaydı, deyərdi ki, burada qal, bizi gözlə. O isə həm ayaqlarını gücləndirirdi, həm də yarımçıq yoldaş olmaq istəmirdi.

Kulkəçala doğru çox sərt yoxuşu olan bir zirvə var. İnsan orada yüksüz də yorulur. İbrahim oraya məni

kürəyində qaldırdı. Həm xəcalət çəkdim, həm də onun fiziki qüvvəsinə “afərin” dedim.

Ağa Fəxxari adlı bir dostum var, mağazasına ağa İbrahimin şəklini vurub. Bu hadisə bir dəfə də onun başına gəlib. O da bundan sonra İbrahimi çox sevib.

Qısa, məhəllədə İbrahimlə dostluğumuz davam edirdi. Qardaşımla mən evdə həmişə İbrahimdən danışırıdık. Valideynlərimiz də onu tanıyır və oğullarının belə bir gəncə yoldaşlıq etmələrinə sevinirdilər. Əminliklə deyirəm ki, biz dini inancları da İbrahimdən öyrəndik. Təxminən 17 yaşı vardı, amma dini məsələləri elə bilirdi ki, heç bizim böyüklərimiz elə bilmirdilər.

Bir dəfə voleybol oynamaq istəyirdik. Mənim ketim yox idi. İbrahimin yoldaşlarının birinin ayağında qədim çin keti vardı. Ona dedim: "Oynamırsansa, ketini ver, mən oynayım". Öz çəkəlyimi verib ketini aldım. Oyundan sonra onu tapmayıb həmin kətlə evə qayıtdım. Bir qədər sonra İbrahim bizə gəldi. Sevincək qarıya çıxdım. Məni görən kimi dedi: "Səid, Allah qiyamət günü hər şeydən keçər, amma insan haqqından keçməz. Buna görə də, çalış həyatda heç bir insanın sənənin boynunda haqqı qalmasını".

Sonra sözüünə davam etdi: "Bacardığın qədər sənənin olmayan bir şeyə yaxınlaşma, çox ehtiyatlı ol. Əgər birindən əmanət almırsansa, özünə qaytarmağa çalış".

Mən dedim: "Ağa İbrahim, baş üstə. Düzü, ketini aldığım dostunun harada olduğunu bilmirdim, oyun bitmədən getmişdi..."

Allah adamı

Mehdi Həsən Qumi

Ziba xiyabanında yaşayırdıq. Atamın buz dükanı vardı. Mən bir neçə il dərslər oxuyandan sonra məktəbi buraxıb işləməyə başladım. Qardaşlarımdan hamısı işləyirdilər.

Ziba xiyabanında işlədiyim günlərdə başını aşağı salıb məktəbə gedən arıq uzun bir gənci göürdüm, amma onunla heç bir ünsiyyətim olmamışdı.

Nəhayət, zorxanaya getdim. İlk günlərdə həmin gənci orada gördüm. Onun məndən öncə oraya gedib-gəldiyini bilmirdim.

Müəllim onu meydançaya dəvət edib dedi: "Ağa İbrahim Tehran üzrə güləş çempionudur".

Ondan çox xoşum gəldi. Çempion olsa da, çox başıaşağı və sakit idi. Meydançaya girməzdən öncə hamıya əl verib görüşdü. Mən o zaman yeniyetmə idim və idmana təzə başlamışdım. O mənimlə də görüşdü.

Orada məni hamıdan çox İbrahim sayırdı. O gündən onunla dostlaşdıq. Mən buna çox sevindirirdim; yaxşı insani xüsusiyyətlərin cəm olduğu bir dost tapmışdım.

İlk günlərdə mənimlə danışmaq bilmədiyim çox şeyi başa saldı. O mənə kimlərlə dostluq etməli və kimlərdən uzaq gəzməli olduğumu deyirdi.

Nəsihətləri hələ də yadımdadır. İbrahimdən fərqli olaraq, zorxanada çox ləyaqətsiz insanlar da vardı. İbrahim onların xüsusiyyətlərini izah edir və cəmiyyətin özəmənkı pis şəraitinə görə deyirdi: "Mehdi, elə adamlarla dost ol ki, ondan güclü olasan və səni incidə bilməsin".

Evimizdə bizə vaxt qoyacaq, yaxşı-pisi başa salacaq bir adam yox idi. İbrahim bizə çox vaxt ayırır və nəsihət

verirdi. Nəsihətlərinin çoxu dolayı yolla olurdu. Sonra da bizi məscidə apardı.

Əvvəldə çox da dindar deyildim, İbrahim dəstəmaz almağa gedən kimi məsciddən qaçırdım. Lakin onun şəxsiyyəti get-gedə bizi məscidə cəlb etdi. Onu sevdiyimə görə məscidə gəldirdim.

İbrahim özünəməxsus xüsusiyyətləri olan bir gənc olsa da, bəzi işləri mənə qəribə gəlirdi.

Bir dəfə məscidin tualetinə getmək istəyəndə zirzəmidən qalxan iki nəfər dedi: "Kanalizasiya tutulub, namaza evə gedirik". Mən də qayıtmaq istəyəndə İbrahim gəldi. Məsələdən xəbər tutan kimi qollarını çırmayıb tualetə girdi və qapını bağladı.

15 dəqiqədən sonra qapını açdı. Kanalizasiyanı açmış, hər yeri yuyub təmizləmişdi. Sonra da əllərini yumağa başladı.

İbrahim Allah qarşısında özünə şəxsiyyət tanımırdı. Allahın razılığından ötrü bacardığı hər bir işi görürdü. O, özünü Allah qarşısında kiçik görür, təvazökarlıq edirdi. Allah da buna görə insanların yanında ona böyük hörmət vermişdi.

Deyirlər ki, dost adamı cəhənnəmə, yaxud cənnətə apara bilər. Quranda da buna bənzər ayə var. Cəhənnəmə gedənlərin bir çoxu səbəbi dostlarında axtarmalı olacaqlar. Mən bu illərdə dinsiz adamlarla dostluğa görə məhv olan, həmçinin əksinə, İbrahim kimilərlə dostluğa görə cənnətə gedən çoxlu insanlar görmüşəm. Yaxşılarla dostluq edənlərin bir çoxunun ad və şəkilləri bu gün məhəlləmizin küçələrini bəzəyir.

Məhəllədə gənclər heyəti yaradıldı. İbrahim heyətin əsas fiqurlarından idi, amma heç vaxt vəzifə qəbul etmirdi.

Ondan fərqli olaraq, biz vəzifəni çox sevirdik. O da heyətin işlərini bizə tapşırırdı.

İbrahim çox adi şəkildə və riyasız halda məddahlıq edirdi. Dəfələrlə görmüşəm ki, bir yeniyetmə Əhli-beytdən oxumaq istəyəndə məclisin ortasında sözü ona vermiş, məclisi idarə etməsinə kömək də etmişdi.

Məclisdə başqa bir məddahın olduğunu biləndə heç vaxt oxumurdu. Onun İmam Hüseyin (ə) məclisinə dair düşüncəsi bizdən fərqli idi. O yalnız bəhrələnmək məqsədilə Əhli-beyt məclisinə gedirdi. Yadımdadır, Hacı Mustafa Təqvayinin evində keçirilən məclisdə Mustafanın atası nə qədər israr etdisə, oxumadı. O deyirdi: "Hacı Maşallah Abidi buradadır, mən oxuya bilmərəm".

İbrahimin xüsusiyyətlərindən nə qədər danışsam, azdır. Həyatda hər cür insanla rastlaşmış atam mənə deyirdi: "İbrahim Hadi dostlarının hamısından yaxşıdır. O nə desə, qulaq as".

Mənim dini məsələlərə marağı olmayan qardaşım da İbrahimi təsdiqləyir və onun sözünün üstünə söz demirdi. Əminliklə deyirəm ki, Allah İbrahimi mənim qarşıma çıxarmasaydı, taleyim ayrı cür olardı.

Yalnız mən yox, məhəllənin gənclərindən çoxu İbrahimi örnək seçməsəydi, vəziyyətləri fərqli olardı.

İbrahimin idmanla məşğul olması da ixlası və mənəviyyəti ilə əlaqədar idi. O bu yolla Allah bəndələrinə xidmət etmək istəyirdi.

İbrahim deyirdi: "Güləşə başlayan gün atam mənə nəsihət verib dedi: "Güləşməkdə məqsədin çempionluq olmasın, başqalarını məğlub etməklə özünü ucaltmağa çalışma. Çalış ki, idmanla xalqa xidmət edəsən".

Allah İbrahimi həyatda bizim qarşıma çıxardı ki, həqiqi bir insan görək.

Mən onun şəxsiyyətini tanımanız üçün başqa bir misal çəkəcəyəm.

Ziba xiyabanında bir narkoman yaşayırdı. Narkotik aludəsi olduğuna görə ailəsini çox incidirdi. İbrahim onu narkotikdən uzaqlaşdırmaq üçün çox çalışdı, amma bacarmadı. Sonra onunla danışdı dedi: "Nə üçün ailəni incidirsən?" O, cavab verdi: "Əlimdə deyil. Narkotik maddələr üçün mənə həftədə müəyyən qədər pul lazımdır. Pulum olsa, onlarla işim olmaz".

İbrahim ailəsini incitməməsi şərtilə bir il onun narkotik pulunu verdi. Ailəsi və qohumları bir il rahat yaşadılar. Sonra İbrahim şəhid oldu, bir müddətdən sonra o da dünyadan köçdü.

Allah yolu

Mehdi Həsən Qumi

Ağa İbrahimin Allaha bəndəlikdən sonra ən üstün xüsusiyyəti insanların hidayət olunması və insanlara yardım üçün əlindən gələni etməsi idi. Onun üçün başqalarının nə söylədiyi, nə düşündüyü önəmli deyildi. Bəzən insanları Allah yoluna gətirməkdən ötrü özünü dedi-qodu təhlükəsinə atırdı.

Yadımdadır, bir dəfə Əbu-Müslim idman klubunda idik. İbrahim onunla həmyaş idmançı dostlarından bir neçəsinin gecələr bəzi böyükklərlə birgə Tehranın əxlaqsız məhəllələrindən birinə getdiklərini öyrəndi. Onlar bu haqda açıq danışdılar.

İbrahim onlarla çox söhbət etdi, amma faydası olmadı. Qərara gəldi ki, bir dəfə onlarla gedib həmin fəsad mərkəzini yola gətirsin.

Bir dəfə idmandan sonra çox ciddi şəkildə onlara dedi: "Bu qədər tələsik haraya gedirsiniz? Bir dəfə məni də aparın".

Onlar təəccüblə bir-birinə baxıb dedilər: "Eybi yox, sən də gəl".

İbrahim də onlarla getdi.

Ertəsi gün axşamüstü İbrahimi görüb nə baş verdiyini soruşdum. İdmana başlamazdan öncə dərin bir ah çəkib dedi: "Allah hamımızı hidayət eləsin! Mən yolda bu dostlarla çox danışdım, amma onlar ancaq bu böyük dostlarını dinləyirdilər. Onlar özlərindən yaşca böyük olan fəsad mənbəyi ilə dost olmuşlar".

Sonra əlavə etdi: "Mən onların vəziyyətlərinin bu qədər bərhad olduğunu düşünməzdim. Onlar rahatlıqla Tehranın

fəsad dolu Gömrük məhəlləsinə girdilər. Nə qədər ayə və hədis dedimsə, faydası olmadı. Hamısını özü kimi fəsada qərq etmiş dostları mənim sözlərimi eşidən kimi qışqırıb dedi: "İbrahimi tutun, qaçmasın. Onu da aparmalıyıq!" Məni tutmaq istəyəndə əllərindən qaçdım. Arxamca qaçdılar, amma çata bilmədilər".

İbrahim narahat halda dedi: "Bu dostlara ürəyim yanır. Onlar öz gələcəklərini məhv edirlər. Onların yaxşı valideynləri var, amma bu haram işlər onları həlak edəcək".

Pis işlərə qarşı rəftarı

Hüseyn Cahanbəxş

İnqilab ərəfəsində dörd gün İbrahimin yeri bilinmədi. Hamı narahat idi. Nəhayət, inqilabın qələbəsindən sonra qayıtdı. Harada olduğunu soruşanda dedi: "Küçə qarşıdurmalarında dostlarla birgə idik. İşrətabad qarnizonunu ələ keçirəndə Cavad Aradaninin yanında idim. Cavad mənim çəkimdə idi və Əbu-Müslim klubunda güləşərkən rəqibim olurdu. Güclü və çox yaxşı oğlan idi. Qarşıdurma zamanı onun sol çiyinə bir J3 gülləsi dəydi. Qarnizonu ələ keçirəndən sonra onu ekspertizaya apardım. Orada bədənləri parçalanmış çoxlu şəhid vardı. Heç kim onlara yaxınlaşmağa cürət etmir və işlərini görmürdü. Buna görə də, orada qalıb işləri sahmana salmağa başladım. Bəzi cəsədlər yanmışdı, bəzilərinin kimliyi bilinmirdi və axtarıb ailələrini tapmalı idik. Bu işləri görməyə heç kim yox idi. İnqilab qələbə çalmış, hərbi işlər azalmışdı. Bizim də əlimizdən bu gəlirdi".

Hələ inqilabın qələbəsindən bir neçə gün ötməmiş İbrahim komitəyə qoşuldu. Komitə Xorasan meydanında, Fütütən qarajında yerləşirdi. Komitənin işçiləri hər iş görürdülər. Bəzi mərkəzlərdə bir ruhani vardı və şəriət məhkəməsini əvəz edirdi. Orada araq içənlərə şallaq vurulduğunu da görmüşdüm.

Bir axşam Xorasan meydanının yaxınlığında bir avtomobilə "Dur" işarəsi verdilər. Avtomobilin içindəki iki gənc buna məhəl qoymayıb qaza basdılar. Bir qədər

irəlində İbrahim cəsarətlə maşının önünü kəsdi, hər iki sərnişini maşından çıxarıb dedi: "Baqajı açın".

Qaçmalarının səbəbini bildik. Baqajda bir qutu xarici araç vardı. Həmin iki gənc qorxudan əsirdilər. Yalvarırdılar ki, sən Allah, bizi polisə vermə, şallaqdan qorxuruq, bizi rüsvay eləmə.

İbrahim onlara baxdı. Əmin idim ki, ən yaxşı qərarı verəcək. Bunun nədən ibarət olacağını isə səbirsizliklə gözləyirdim.

İbrahim şərab qutusunu götürüb kanalın yanında oturdu, sonra hər ikisinə dedi: "Bir yolu var: bu şüşələri bir-bir açıb kanala boşaldın".

Onlar şərab şüşələrini bir-bir açıb kanala boşaltmağa başladılar. İbrahim fürsətdən istifadə edib şərabın mənfi cəhətlərindən danışmağa başladı: "Peyğəmbərimiz buyurub ki, şərab bütün pis işlərin açarı və ən böyük günahlandıdır. Allah qiyamət günü rəhmət nəzərini şərab içəndən çəkər. İmam Sadiq (ə) də buyurub ki, şərab içən adam cənnətə girməz; Bütün pis əməllərin qıflı var və şərab bu qıfılların hamısının açarıdır".

Onlar qulaq asırdılar. Bütün şüşələr boşaldandan sonra İbrahim onlarla hal-əhval tutub dedi: "İslam bu qanunları təyin edib ki, cəmiyyət düzgün yolla getsin. Əks təqdirdə, mənim və sizin namusumuz küçədə rahat gözə bilməz".

Onlar təşəkkür etdilər və sağollaşıb getdilər. Mən əmin idim ki, hətta pis əməl qarşısında düzgün rəftar da müsbət bəhrəsini verəcək.

İnqilabın qələbəsindən bir neçə ay ötdü. Mən İbrahimlə birgə hələ də komitədə qeyri-rəsmi fəaliyyət göstərirdim. Bizim peşəmiz müəllimlik idi, amma komitə ilə əməkdaşlıq edirdik. İbrahim bir gün günorta vaxtı

evimizin önünə gəlib məni səslədi. Qapıya çıxıb onu içəri dəvət etdim, o isə dedi: "Xeyir iş üçün bir qədər pul lazımdır; yəni gərək pulun qayıtmasını gözləməyəsən. Əgər vaxtın varsa, gəl birlikdə gedək, gör kimə istəyirəm".

Həmin gün ona yüz tükən verdim. Sonra gedib Mustafa, Əmir, Səid və digərlərinin hərəsindən yüz tükən də aldı və təxminən min tükən topladı.

Birlikdə Xorasan komitəsinin önünə getdik. Qapının ağzında təxminən iyirmi yaşlı bir gənc oturmuşdu. İbrahim dedi: "Sizin probleminiz həll olundu?"

Cavan narahət halda dedi: "Yox. Mən nə edim?"

İbrahim içəri girdi və bir neçə dəqiqədən sonra qayıtdı. Özü ilə nisbətən böyük bir taxta qutu gətirmişdi. Qutunun içinə maqnitofon kasetləri düzülmüşdü.

Bildim ki, bu gənc səyyar satıcı imiş və icazəsiz musiqi kasetləri satmış. İbrahim gənci bir tərəfə aparıb qutunu ona verdi.

Kasetlərin çoxunu sındırmışdılar. Cavan qutunun içinə baxdı. Qutunun dibində yalnız bir neçə kaset qalmışdı. Onun bütün mayası əlindən çıxmışdı. İbrahim gəncin baxışından hər şeyi anladı.

– Dadaş can, adam gərək halal yolla qazansın, haram pulla bir şey əldə edə bilməzsən. Bunlara nə qədər xərc çəkmişdin?

– Təxminən yüz kaset idi, hər biri beş tükənə.

İbrahim əlini cibinə salıb dedi: "Bu min tükən halal puldur. Get bu pulla halal bir işə başla".

Gənc sevincindən uçmaq istəyirdi. İbrahimin üzündən öpüb getmək istəyəndə o, fürsəti əldən verməyib dedi: "Dadaş can, haram musiqi adamı dindən çıxarar, bu yolla qazanılan pulun bərəkəti olmaz. Sən daha bu işlərlə məşğul olma, Allahdan istə kömək etsin".

– Baş üstə! Allaha and olsun, biz də halal pul istəyirik. Mən bu kasetlərin haram olduğunu bilmirdim. Əmin olun ki, daha bu işi görmərəm.

Cavan kasetlərin qalanını zibilqabıya töküüb bizdən uzaqlaşdı. Gedə-gedə hərdən dönüb bizə baxırdı. İbrahim iqlasla onu doğru yola gətirdi və mən əmin idim ki, öz təsirini göstərəcək.

Toyota

Abbas Hadi

İnqilabın əvvəlləri idi, hələ müharibə başlamamışdı. İbrahim bir dövlət idarəsində işləyirdi. Mən də bir müddət idi Teleradio şirkətinin mühafizə xidmətində çalışırdım. Biz o zaman Ziba xiyabanında, Məhəmmədi məscidinin yaxınlığında yaşayırdıq. Bir gün axşamüstü küçədə dayanmışdım. Birdən İbrahimin gəldiyini gördüm. Onun bu gəlişi çox fərqli idi; bahalı bir avtomobillə gəlirdi.

Ağ rəngli yeni toyota avtomobilini evin önündə saxladı. Təəccübdən ağzım açıq qalmışdı. Yaxınlaşıb dedim: "Nə gözəl maşındır! Haradandır? Neçəyə aldın?"

Maşının qapılarını bağlayıb evə girdi.

Onun ardınca gedib hamının yanında maşınını tərifləməyə başladım. Sonra dedim: "Açarı ver, bir az sürüm".

İbrahim sakit qalmışdı, heç nə demirdi. Bir qədər sonra dilləndi: "Yox, bu maşın bizə yaramaz. Qorxuram ki, bizi yıxar".

– Məgər motosikletdir ki, yıxılısan?!

Sözlərini yenidən təkrarlayıb dedi: "Bu maşın da bizi yıxa, bizi hər şeydən uzaqlaşdırıb bilər: Allahdan, xalqdan... Günü sabah başqasına verəcəyəm".

– Kimə? Bunu haradan almısan?

– Alim ağaların biri idarədə hədiyyə verdi, amma mənim işimə yaramaz.

– Eybi yoxdur, qoy qalsın, mən istifadə edəyəm. Ən azı, anam və uşaqlar bir yerə getmək istəyəndə...

– Yox, bizə yaramaz.

Ertəsi gün işə maşınısız getdi. Axşamüstü qapının zənginə çıxdım. Qapının ağzında bir kişi dayanmışdı. Salamlaşandan sonra maşına baxa-baxa dedi: "Maşının açarını almağa gəlmişəm. Bura ağa Hadigilin evidir, düzdürmü?"

Təəccüblə dedim: "Bəli. Siz kimsiniz?"

– Məni ağa İbrahim göndərib. Siz də Abbas ağa olmalısınız.

Verdiyi əlamətlərdən əmin olub açarı verdim. O da maşınla getdi. Həmin axşam İbrahimlə çox danışdım. Dedim ki, nə üçün özünə bir şey saxlamırsan, əlinə nə düşür, bağışlayırsan?! Sənin də gələcəyin var, ailən var...

Adəti üzrə gülümsəyirdi. Mənə yalnız bir cümlə dedi: "O maşının getməyi çox yaxşı oldu".

Gördüyü işlərin doğruluğuna əmin idi. Bilirdi ki, cəmiyyətdən, xalqın arasından çıxıb sonradan dəbdəbəli həyat tərzinə qurşananlar belə işlərdən başlayıblar; əvvəlcə bahalı maşın, böyük ev...

Ertəsi gün dostu Hüseyn Cahanbəxşin köhnə avtomobilini alıb qapının önündə saxladı və dedi: "Bu da maşın. Bir yerə getmək istəsən, maşın var".

Mən köhnə maşına etinasızlıqla həyəətə girdim.

Din alimlərinin hüzurunda

Əmir Məncər və digərləri

Evdən bayıra çıxanda əlinə təsbeh götürüb zikr deyən çox adam görmüşəm. Lakin onların bəzisi yalnız dildə zikr deyir, Allahdan ötrü heç bir iş görmürlər. Günah şəraitini yarananda da bəziləri büdrəyirlər. İbrahim isə əməllərinə çox diqqət yetirir, özündən haqq-hesab sorurdu və bu işlər onun zahiri həyatında görünmürdü. O, digərlərinin qarşısına çox adi şəkildə çıxır, deyib-gülür, zarafat edirdi. Əməllərindəki ixlası, ehtiyatlılığı və diqqətliliyi görməkdən ötrü onunla get-gəl etmək lazım idi.

İbrahim bu mənəviyyəti böyük din alimlərinin dərindən və heyətin məclislərində ruhanilərin çıxışlarından öyrənmişdi. O, tez-tez məscidə gedir, alimlərdən bəhrələnirdi.

Bunu da demək lazımdır ki, İbrahim birgəcəyə məddah olmadı. O, təcrübəli məddahların çıxışlarını dinləyir, Əhli-beyt ailəsinə xidmət etmək üçün onlardan kömək istəyirdi.

Bu insanların biri Hacı ağa Turabi idi. Bir dəfə İbrahimlə onun evinə getdik. Hacı ağa Turabi ixlaslı və təcrübəli məddahlardan idi. İbrahim onun önündə dizi üstə oturub dedi: "Hacı ağa, gəlmişəm ki, İmam Hüseynə (ə) qulluqçuluq işində mənə kömək edəsiniz".

Hacı ağa Turabi də İbrahimi çox sevirdi, bildiyi şeir və üslubları ona öyrədirdi.

İbrahimgil inqilabdan öncə Ziba xiyabanına köçdülər. O xiyabanın hər küçəsində bir ilahi din alimi yaşayırdı. İmam əl-Qaim (ə) elm hövzəsi, Məhəmmədi məscidi və onlarla hüseyniyyə oranın əhalisinin dindarlıq səviyyəsini göstərirdi.

İbrahimgilin məhəlləsində böyük bir din alimi yaşayırdı: Əllamə Məhəmmədtəqi Cəfəri.

Bu böyük alimin çox yaxşı əxlaqı vardı və əksər əhalinin hörmətini qazanmışdı. İbrahim də onu sevirdi, evində keçirilən məclis və əzadarlıqlarda iştirak edirdi.

Əllamə Cəfərinin oğlu İbrahimin yaxın dostlarından idi.

İbrahim bu böyük alimdən bəhrələnirdi və onu çox sevirdi. Əslində, bu münasibət qarşılıqlı idi. Əllamə də inqilabçı və mömin bir gənc kimi İbrahimi çox sevirdi.

İbrahim Fəthülmübin əməliyyatında yaralananda Əllamə Cəfəri ona baş çəkməyə getdi və evlərində bir saat qonaq oldu. Halbuki o, adətən kiminsə evinə getməzdi.

Əllamənin oğlu Əli Cəfəri müsahibəsində deyirdi: "İbrahim Hadi yaralanıb evə gələndə əllamə ona baş çəkmək istədiyini bildirdi. İbrahim əllamənin gəldiyini görüb o vəziyyətdə ayağa qalxmağa çalışdı və dedi: "Ustad, siz nə üçün zəhmət çəkmisiniz?! Biz yaxşılaşmış hüzurunuzə gələrdik". Əllamə isə belə cavab verdi: "Sizə baş çəkmək bizim borcumuzdur. Siz canınızı bu yola qoymusunuz".

Sonra əlavə etdi: "Hər dəfə siz gəlib dərş öyrənirdiniz, indi bizim növbəmizdir; gəlib sizdən dərş öyrənməliyik".

İbrahim çox utandı və narahat halda dedi: "Əstəğfirullah, ustad. Biz sizin ayağınızın tozu ola bilmərik. Nəyimiz varsa, sizdəndir. Dua edin ki, vilayət yolunun əsgəri ola bilək".

Qardaş Əli Kəlic həmin gün gördüklərini belə təsvir edir: "Ayətullah Səidi xiyabanından keçəndə bir land rover maşını siqnal verdi. Dostlarımdan biri sükanın arxasından mənə dedi: "Ağa İbrahimi görmək istəyirsən?" "Bəli" – deyib içəri atıldım. Arxa oturacağa baxan kimi çox xəcalət

çəkdim və ədəb-ərkanla salam verdim. Əllamə Məhəmmədtəqi Cəfəri arxamda oturmuşdu.

İbrahimgilə getdik. Salamlaşandan və hal-əhval tutandan sonra İbrahim danışmağa başladı.

– Ustad, biz cəbhədə bir çox məsələlərə əmin oluruq.

Sonra əli ilə bir dairə cızıb dedi: "Əgər dünya bu kürə kimi olsa, İmam Mehdi (ə) mənim bu qollarım kimi onu əhatəyə alıb. Allah da bütün kainata şahiddir və nəzarət edir".

Əllamə sakit qalıb İbrahimin irfani ifadələri haqda fikirləşdi. Sonra İbrahim kəramətlər və qeybi yardımlar haqda xatirələr danışmağa başladı".

İbrahimin qonşusu və dostu Məhəmməd Xurşidi deyir: "İbrahim yaralanıb Tehranda qaldığı zaman bir dəfə onu motosikletlə Ziba xiyabanına apardım.

– Ağa İbrahim, inşallah haraya?

– Əllamə Cəfərini görməyə gedirəm.

– Hansı əllamə? Televiziyada qəliz türk ləhcəsi ilə danışan əllaməni deyirsən? Mən də gələ bilərəm?

– Hə, istəyirsənsə gəl.

Əllamə Cəfərinin evinə girdik. Ətrafında bir neçə nəfər oturmuşdu və o danışdı.

İbrahim çəliklə otağa girdi. Əllamə İbrahimi görəndə kimi yerindən qalxıb onu qarşıladı, sonra da gözəl ləhcəsilə dedi: "Bəh-bəh! Ağa İbrahim! Buyurun, buyurun". O, İbrahimi məclisin başına apardı. Ona hörmət olaraq hamı ayağa qalxdı. Sonra əllamə elə qərribə söz dedi ki, özüm eşitməşəydim, inanmazdım.

– Ağa İbrahim, mənim yerimdə əyləş, gərək biz sizə şagirdlik edək.

Əllamə bu cümləni deyən kimi İbrahimin üzünə baxdım. Çuğundur kimi qızarmışdı. Şagirdlərin yanında oturub dedi: "Ustad, siz Allah, bizi utandırmayın".

Əllamə çox isrardan sonra öz yerində oturdu, danışdığı mövzunu davam etdirməzdən öncə yanındakı dostlarına üzünü tutub bir cümlə dedi. O cümləni yaxşı xatırlayıram: "Ağa İbrahim mənim ustadımdır".

Mən Əllamə Cəfərinin elmi səviyyəsi haqda çox şey bilmirdim, ancaq televiziyadan danışdığını çox görmüşdüm. Bilirdim ki, bu böyük filosofun sözü səbəbsiz deyil.

Günlər ötdü və nəhayət, İbrahim Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatında şəhadətə qovuşdu. Onun şəhadət xəbərini bir müddət elan etmədilər. Elə bilirdilər ki, sağdır və əsir düşüb. Lakin bir gün onun itkin düşməsi xəbəri yayıldı.

Bu haqda Əllamə Cəfəriyə məlumat verən adam deyir: "Əllamə Cəfəri İbrahimin şəhid olduğunu və cəsədinin itkin düşdüyünü eşidəndə çox narahat oldu, ətrafındakılara baxıb İbrahimin mədhinə bir beyt şeir oxudu:

Bu eşq iddiaçıları bixəbərdirlər.

Xəbərdar olandan isə xəbər gəlmədi.

Burada Əllamə Cəfərinin İbrahimin şəxsiyyətinə uyğun fikirlərini qeyd etməyimiz yaxşı olar:

"Ən güclü adam özünə sahib olmağı bacarandır; bu dünyada başqa heç bir şeyə malik olmasa da.

Əksinə, bir adam bütün dünyaya malik olsa, amma özünə sahib ola bilməsə, onu ən aciz insan saymaq lazımdır".¹

¹ Əllamə Məhəmmədtəqi Cəfəri, İmam Hüseyn (ə) – mütərəqqi mədəniyyət şəhidi, s. 165.

Davranış

Höccətülislam Doktor Seyid Möhsün Miri

Təxminən 1975-ci ildə Ustad Şirginin rəhbərlik etdiyi Əbu-Müslim idman klubuna getdim. Güləşi sevirdim və o klubda yaxşı müəllim və güləşçilərin olduğunu eşitmişdim. Deyirdilər ki, Ustad Şirgir, Məhəmmədi və digərləri insani və mənəvi xüsusiyyətlərə daha çox əhəmiyyət verirlər.

İlk günlərdə bir çox idmançılar kimi İbrahim Hadi ilə tanış oldum və daha ondan ayrılı bilmədim. İbrahimin əxlaqı özümdən asılı olmadan bütün hərəkətlərimə təsir edirdi. Artıq gecə-gündüz onunla bir yerdə idik. Tətil günlərində də atamın Xavəran xiyabanındakı qarajında voleybol oynayırdıq.

Bir gün Hacı ağa Müctəhidinin elm hövzəsinə getmək qərarına gəldim. İbrahim məni çox həvəsləndirdi. O günlərdən qırx il ötür. Mən bu illərdə hövzədə və universitetdə çoxlu dostlar, müəllimlər görmüşəm. İndi hövzə və universitetdə müəlliməm, ölkə daxilində və xaricində çoxlu təbliğat səfərlərində olmuşam, amma inanın ki, hələ İbrahimin xüsusiyyətlərini özündə toplamış ikinci adama rast gəlməmişəm.

Mən ondan kiçik idim. O günlərdə hər yerdə mənim qeydimə qalırdı. Hətta yarışların çoxunda müəllim kimi döşəyin yanında dayanırdı.

Mən o günlərdən İbrahimlə dost oldum və bu dostluq hələ də davam edir. O indi də mənim qeydimə qalır. Son bir ayda iki dəfə yuxuma girib, mənə yardım edib. Bir neçə gün öncə bir işə başlamaq istəyirdim. Yenə yuxuma

girdi və böyük qardaş kimi nəsihət verib dedi ki, filan səbəblərə görə bu işi görmə.

Hövdədə böyük alimlərdən öyrəndiklərimə əsasən, İbrahimin həyat qaydasını və davranışını belə şərh edə bilərəm:

Birinci məsələ ibadət və mənəviyyətdir. Bəzi adamlar xalqdan uzaqlaşib gecələr ibadət edir, zikir deyir, maddi işlərdən kənarlaşır və özlərini dünya adamlarından ayırırlar. Onlar Allaha bu yolla çatmaq istəyirlər.

Bəziləri ilahi inkişaf yolunu böyükələrin ziyarətinə getməkdə görürlər. Onlar da dünya adamlarından uzaqlaşib Kərbəlaya, Məşhədə, Məkkəyə və digər müqəddəs yerlərə yollanırlar.

Başqa bir qismi elmlə məşğul olurlar; mütləq edir, tədqiqat aparır, kitab yazır və bu növ bəndəliklə Allaha çatmağa çalışırlar.

İbrahim Hadinin yolu isə başqa idi. Onun ilahi yüksəliş yolu xalqın arasında və cəmiyyətin içində idi. O, camaatla, xüsusən də gənclərlə oturub-durur, bir yerdə yemək yeyir, amma özünü dünya çirkabına bulaşdırmırdı. O, ürəklərə yol tapıb insanları Allah yoluna yönəltməkdən ötrü müxtəlif üsullardan istifadə edirdi. Bu, eynilə Peyğəmbərin və Əhli-beytin yolu idi. Allahın elçisi cəmiyyətdə idi və insanları Allahla tanış etməkdən ötrü əlindən gələni edirdi.

Növbəti məsələ ünsiyyət məharətidir. İbrahim kimi hamı ilə ünsiyyət qurmaq məharətini az adamda görmüşəm. Evdə qardaşları ilə dost idi. Mənimlə tanış olandan sonra çox tezliklə qardaşım və atamla ünsiyyət qurdu, sanki illərdir onları tanıyırdı.

Müxtəlif işlərdə çalışan müxtəlif insanlarla dost olurdu. Özündən kiçik və böyükələrlə ünsiyyət qurub çox tez

dostlaşdı. Məhəlləmizdə öz çirkin əməllərindən rahat şəkildə danışan fasiq insanlar vardı. İbrahim onlarla çox asanlıqla dostlaşdı. Təbii ki, bu əlaqələrin hamısı məqsədyönlü idi. İbrahimin bütün işlərində məqsəd vardı və o, insanları Allaha yönəltməkdən ibarət idi.

Hərdən göürdüm ki, bir ibtidai sinif uşağı velosipedi ilə İbrahimgilin evinin qarşısında dayanıb və İbrahim saatlarla onunla söhbət edir. O uşağın ailəsində problemlər var idi və İbrahimi özünə sirdaş hesab edirdi. İbrahim onun etimadını dəyərləndirir, problemini aradan qaldırana qədər saatlarla onunla danışdı.

Bəzən də tərəf-müqabilinin doğru yola gəlməyə razı olmadığını görəndə onunla əlaqəni kəsirdi. O, vücudunda insaniyyət qanı qalmış adamlarla dostluq əlaqəsini davam etdirirdi.

Birində hidayət şəraitinin olmadığını görəndə ya girişmir, ya da davam etdirmirdi. Məhəllənin bəzi zorxanaları belə dəyərlərə əhəmiyyətli yanaşırdılar. İbrahim onları dəyişdirməyə çalışdı, amma bacarmadı və daha davam etmədi.

Günlər ötdükcə və inqilab dövrü çatdıqca bu dostluqların nəticəsini gördük. Belə deyək ki, o, bəzi fasiqlərin və ya xətdə olmayan adamların arasından ən yaxşılarını inqilab üçün yetişdirdi. İbrahimplə yoldaş olanların hər biri məhəllədə ən yaxşı inqilabçı qüvvələr oldular.

İbrahimin müxtəlif insanlarla rəftar zamanı nəzərə aldığı başqa bir amil müsbət düşünməsidir. Hədislərə əsasən, imanın ən üstün dərəcəsi odur ki, insan özünü hamıdan aşağı bilsin və insanlarla münasibətdə onların müsbət cəhətlərinə diqqət yetirsin. İbrahim belə hədislərin real nümunəsi idi.

Onun kiminləsə dostluğuna etiraz olunanda həmin adamın müsbət cəhətlərini vurğulayar, mənfi cəhətlərinə toxunmazdı.

İbrahimin kiməsə "bunu elə" və ya "bunu eləmə" dediyini görmədim. O, bir söz demədən elə hərəkət edirdi ki, qarşı tərəf səhvlərini tərk edirdi.

İbrahim Əhli-beytin bu əmrinə diqqətlə əməl edirdi: "İnsanları danışmaqdan başqa bir yolla (əməlinizlə) Allaha çağırın".

Gənc və yeniyetmələr arasında özünü göstərmək xüsusiyyəti var. Gənclər digərlərinin diqqətini cəlb etmək istəyir, bir qədər böyüyəndə yaxşı işdə çalışmağa, haradasa başçı olmağa can atırlar. İnsanların çoxunun xarakteri belədir.

İbrahim isə digərlərinin qarşısında öyünməyə nifrət edirdi. O hətta görünməməyə çalışırdı. İnqilabın qələbəindən sonra onun dostu və müəllimi olmuş mərhum ağa Davudi Bədən Tərbiyəsi Komitəsinin sədri təyin edildi. O, İbrahimə komitədə böyük bir vəzifə təklif etdi, o isə qəbul etmədi.

Yadımdadır, İbrahim hələ inqilabdan öncədən məşhurlaşmaqdan qaçır, tanınmaz qalmasını istəyir, işlərini səs-küysüz görməyi sevirdi. O, yaxşı güləşçi idi, amma heç vaxt çempion olmağa, ölkə yığmasında güləşməyə can atmırdı. Onun böyüklüyü də bunda idi.

O, həmin dövrdən seyidlər anasına təvəssül edirdi. Eşitmişdi ki, həzrət Zəhra (ə) bizim ən tanınmaz məsumumuzdur; nə məzarı bilinir, nə də tarixçilər onun haqqında geniş məlumat veriblər. Həzrət Fatimədən (ə) nəql olunmuş hədislər də çox azdır. Lakin Allah onun tanınmazlığına elə məqam verib ki, bizim imamlarımız

deyirlər: "Biz Allahın sizə höccəti, anamız da Allahın bizə höccətidir".

İbrahimin şəxsiyyəti haqda növbəti məsələ hikmətdir. Quranda hikmət sözü çox işlənib. Bu o deməkdir ki, insan öz mövqeyini yaxşı dərk etsin və Allah yolunda çalışsın. Belə işə hikmətli iş deyirlər. Hikmət İbrahimin rəftar və hərəkətlərində aydın görünürdü.

Siz İbrahimdən vəsiyyətnamə və ya gözəl bir mətn görməzsiz. Ondan yalnız bir-iki məktub qalıb. Lakin ondan çoxlu hikmətli və təsirli iş görürsünüz. Onun hidayət etdiyi insanların çoxluğu bunu təsdiqləyir.

Onun başqa bir xüsusiyyəti mətanəti idi. O, insanlarla münasibətdə heç vaxt qəzəblənməzdi. Mən İbrahimin dalaşdığını eşitməmişəm. Çoxlarının dalaşmağı sevdiyi bir zamanda o, çox ağıllı hərəkət edirdi.

Bir dostunun yanlış yolla getdiyini görəndə bir müddət ondan uzaqlaşır və bu, həmin adamın öz səhvini başa düşməsinə gətirib çıxarırdı.

Başqa bir xüsusiyyəti gözütöxlüğü idi. O, elə rəftar edirdi ki, sanki dünyanın bütün nemətlərinə sahibdir. O, yetim böyümüşdü, güzəranı ağır idi, bazarda işləyib qazandığı pulu da digərlərinə xərcləyirdi. Onu nə xüsusi imkanlar şirnikləndirirdi, nə də fürsətlərin əldən çıxması narahat edirdi.

Bütün bunlar onu əfsanəvi bir şəxsiyyətə çevirmişdi.

İbrahimdən xatırladığım son xüsusiyyət zarafatçılığıdır. Bütün işlərində zarafat və gülüş vardı. Buna görə sözü və rəftarı daha cəlbedici olurdu. Voleybolda və güləşdə dostlarına söz atırdı, üzündə həmişə təbəssüm vardı. Onunla yoldaşıqdan heç kim yorulmurdu.

Heyət

Məhəmməd Səid Saleh

Yetmişinci illərin əvvəllərində məhəlləmizin vəziyyəti əsla yaxşı deyildi. Məhəlləmiz dindar məhəllə olmuşdu, amma yeni gənclər onu bərbad duruma salmışdılar. Belə bir şəraitdə İbrahim Hadi bizim məhəlləmizə gəldi. Onlar bizim qonşumuz olan xalasıgildə qalırdılar.

Mənim bir neçə il öncə gördüyüm İbrahim o İbrahimdən çox fərqli idi. Qabaqkı İbrahim voleybola həvəskar bir yeniyetmə idi, indiki isə əsl güləşçi olmuşdu.

Birdən-birə bütün məhəllə gəncləri arasında hər yerdə İbrahimdən danışmağa başladılar, adı dillər əzbəri oldu. Biri deyirdi ki, necə qabiliyyətli adamdır; biri deyirdi ki, əsl pəhləvandır, güləşinə söz ola bilməz; başqa biri deyirdi ki, bu oğlan necə də güclüdür, ayağını heç kim yerdən qaldıra bilmir və s.

İnanın ki, məhəlləmizin bütün gəncləri birdən-birə ona cəzb olundular. O, zorxanaya gedəndə bir dəstə gənc arxasınca düşürdü.

And içə bilərəm ki, İbrahimin şəxsiyyəti yolunu azmış gənclərin bir çoxunu doğru yola hidayət etdi. Həmişə pis işlər və spirtli içkilər dalınca qaçan bir neçə gəncin İbrahimə görə tövbə etməsinə özüm şahid olmuşam.

O zaman Abdullah Məsgər də bizim məhəlləmizin gəncləri arasında idi. Onda universiteti bitirmişdi və çox əxlaqlı insan idi. O, şaha müxalif siyasi şəxsiyyət idi və İbrahimin səmimi dostu sayılırdı.

Bir dəfə hamılıqla məhəllədə voleybol oynayanda Abdullah gəlib bizə salam verdi və dedi: "Dostlar, biz məhəllənin gəncləri üçün bir heyət yaratmaq istəyirik.

Məqsədımız yalnız rövzə demək, Quran oxumaq və digər bu kimi işlər deyil, həm də istəyirik ki, məhəlləmizin uşaqları bir-birindən xəbər tutsunlar, ən azı, həftədə bir dəfə bir-birimizi görək. Hamımız qəbul etdik. Həftədə bir dəfə bir yerə toplaşırıdıq. Bu heyət çox səmərəli idi. Abdullahın özü bizə Quran öyrədirdi. Mən və o dövrün bir çox gənci Quran oxumağı həmin heyətdə öyrəndik. Abdullah hamımızdan savadlı olduğuna görə sonralar Quranı təfsir etməyə və günün məsələlərindən danışmağa başladı. Uşaqlar heyətə o qədər bağlanmışdılar ki, şəhərin o başında olsaydılar da, düz vaxtında özlərini məclisə çatdırırdılar.

Məclislərin sabit bir sütunu da İbrahim idi. Dostların çoxu ona görə heyətə cəlb olundular. Yadımdadır, inqilab günlərində oradakı bütün dostlar inqilabla və İmam Xomeyni ilə tanış oldular. İnqilabdan sonra müqəddəs müdafiə dövrü başladı. Bir zaman ciddi problemlər içində olan və hidayətlərinə heç kəsin ümid bəsləmədiyi uşaqların çoxu İbrahimlə birgə cəbhəyə yollandı, ikisi şəhid oldu. Mən onlardakı mənəvi dəyişikliyi görmüşdüm, amma öncəki əməllərini nəzərə alanda fikirləşirdim ki, görəsən o dünyada hansı vəziyyətdədirlər.

Bir gecə yuxuda həmin iki nəfəri gördüm. Çox yüksək məqamları var idi və cənnətdə idilər.

İbrahim hər dəfə məzuniyyətə gələndə dostların məclisini bəzəyirdi. Bir dəfə yuxuda gördüm ki, gəlib. Ona çox darıxırdım. Səhər evlərinə getdim. Öz-özümə deyirdim ki, axı bir yuxuya görə camaata əziyyət verərlər?!

Bir neçə dəqiqədən sonra İbrahimin özü qapıya gəldi. Çox sevindim. Bir-birimizi qucaqladıq.

– Haradan bildin ki, gəlmişəm?

– Ürəkdən ürəyə yol var. Səni o qədər istəyirəm ki, hər dəfə gələndə yuxuda görürəm.

Vaxtı az idi. Gecə-gündüz bir yerdə olduğumuz, voleybol oynadığımız günlər heç birimizin yadından çıxmazdı. Birgə xatirələrimizi yada salır, deyib-gülürdük.

Yadımdadır, son dəfə cəbhəyə gedəndə xüsusi halda dedi: "Mən gedirəm. Bir qulluğun var?"

Son görüşümüz olduğuna əmin idi. Onda da gözəl voleybol günlərindən söz düşdü. Bir qədər dayandı. "Siz gələndə qədər mən o tərəfdə top və tor hazırlayacağam" - deyib getdi.

İllər ötdü. Mən Allahın lütfü ilə müxtəlif mövzularda şeirlər yazdım və ilk şeirlərimdən birini İbrahimə həsr etdim:

Bizim evin pəncərəsində gözəl mənəvi hal var,
Çünki küçəmizdən bir Allah adamı keçir.
Sərvi-xuraman kimi uca və qol-budaqlıdır,
Hər sözündən kamilliyə yol gedir.
O, eşq hidayətçisidir, çox pak və təmizdir,
Sanki Allahdan bir kəlamdır, bir hədisdir.
Allahın ayələri ürəklərə işıq salırsa,
O da hidayət çırağına bir nur kimidir.
Eşq şəhərində ən aşiq və ən məst olandır,
Daim vüsəl arzusu ilə dolaşıb gəzir.

Seyidlərə hörmət

Seyid Kamal Sadat Şəkərabi

Bir məhəllədə yaşayırdıq. Atam qədim məddahlardan idi və İbrahim Hadinin atası Məşhədi Hüseynlə qədimdən dost idi.

İbrahimin qardaşı mərhum Əsgər ağa da mənim qardaşım ilə dost idi və həmişə bir yerdə idilər. Mənim bu ailə ilə tanışlığım belə başladı.

Bir gün ağa İbrahim bizə gələndə hamının önündə ikiqat əyilib atamın əlini öpdü. Mən təəccübləndim. O, gülüş çempionu idi, bütün məhəllə onu tanıyırdı. Ağa İbrahim dedi: "Siz seyidlər həzrət Zəhranın (ə) övladlarısınız, sizə hörmət etmək vacibdir".

Get-gəllər yavaş-yavaş çoxaldı. Bir gün atam İbrahimə dedi: "Mənim bu oğlumu da zorxanaya apar".

İbrahimin tövsiyəsi ilə həmin axşam atamla birgə Hacı Həsənin zorxanasına getdik. Ondan sonra o mənəvi mühitin idmançılarından birinə çevrildim.

İbrahim mənimlə elə təvazökarlıqla rəftar edirdi ki, xəcalət çəkirdim. Hər dəfə içəri girəndə ayağa qalxıb deyirdi: "Seyidlərin salamatlığı üçün salavat!" Sonra da mən girmədən meydançaya girməzdi.

Zorxananın mürsədi də ucadan "seyidlərin cəddinə salavat" – deyirdi və bundan sonra idmana başlayırdıq.

İbrahimin rəftarına görə seyid olmağım ilə fəxr etməyə başladım. Onun xarakterləri və davranış tərzini mənə və bir çox idmançıya təsir edirdi. Hamı onu çox istəyirdi. Hər yerdə İbrahimin pəhləvan ruhiyyəsi ilə söhbət gedirdi.

Orada Abbas ağa adlı bir adam vardı, mərhum Teyyubun nişan çəkəni olmuşdu. O da İbrahimə çox hörmət edirdi.

O günlərdə haraya gedirdiksə, İbrahim mənə pul xərcləməyə qoymur və deyirdi: "Seyid övladına xidmət etməyə də ləyaqət lazımdır".

Nəhayət, inqilab qələbə çaldı və sonra müharibə başlandı. Mən onu gec-gec görürdüm. Cəbhədən gələndə də daim fəaliyyətdə idi.

Bir dəfə Fəth komitəsi məhəlləsində onu gördüm, oturub söhbətləşdik. İnqilabın və quruluşun gələcəyinə görə narahat idi.

Maraqlı fikirləri vardı, ictimai və siyasi məsələlərdə çox püxtələşdiyi hiss olunurdu. O zaman mən də pasdar idim, ancaq siyasi məsələləri onun qədər bilmirdim.

O, inqilabın problemlərini çox yaxşı təhlil edir, düşmənlərin xalqın inqilabi ruhiyyəsini sıradan çıxarmalarından qorxurdu.

İbrahim fəqih rəhbərin yalnız qalacağından da nigaran idi. Digər tərəfdən bəzi inqilabçıların hərəkətlərindən və bəzi radikalıqlardan narahat olurdu.

Yaxşı yadımdadır, belə deyirdi: "Düşmən ən mühüm məsələləri xalqın gözündə dəyişdirməyə və xalqı laqeyd etməyə çalışır. Belə olsa, inqilab daxildən məhv olar".

Müharibənin birinci ilində, ramazan ayının 23-cü gecəsində birlikdə əhya mərasiminə getdik. Yolda məhəllənin bir çox uşaqlarını gördük, futbol oynayırdılar. Hamısı İbrahimə hörmətlə salam verdi. Keçəndən sonra mənə dedi: "Seyid can, gör gənclərin başı necə qarışıb. Axı ramazan ayının 23-cü gecəsində futbol oynayırlar?! Bunlar İslamın və inqilabın gələcəyidirlər, Qədr gecəsi oyun oynamamalı, nə etdiklərini bilməlidirlər".

Sonra narahat halda əlavə etdi: "İnqilabdan bir neçə il keçir, hələ gəncləri yaxşı yönləndirə bilməmişik. Qorxuram elə bir gün gələr ki, inqilabın və İslamın yalnız adı qalar".

Sonra da dedi: "Allah bizim aqibətimizi xeyirli eləsin!"

Bir müddətdən sonra yarası sağaldı və cəbhəyə hazırlaşdı. Siması çox nurani olmuşdu. Ona dedim: "Ağa İbrahim, Allah eləməmiş, şəhid olsan, hamımız yetim qalarıq".

Gülümsəyib dedi: "Bu nə sözdür?! Ümidin Allaha olsun, hamımız gedəsiyik. Sən Zəhra balasısan, Allah yanında hörmətin var. Allahı ananın haqqına and ver ki, inqilaba və imama kömək etsin. Özün də bu inqilab üçün bacardığın qədər çalış".

Həmin ilin sonlarında şəhadət xəbəri yayıldı. Yalnız mən yox, onun bütün dostları yetim qaldı. Növbəti ildə zorxana bağlandı. Hacı Həsən deyirdi: "İbrahimsiz buranın səfası yoxdur".

Qırmızıdəsmallılar

Mürtəza Parsayian

İbrahimlə inqilab günlərində Şah Əbdüləzim ziyarətgahında tanış oldum. Bir cümə axşamı motosikletimi bağlayanda yaxınlaşıb salam verdi, halımı soruşub dedi: "Hansı məhəllədənsən?"

– Xorasan meydanı tərəfdən, Şahin xiyabanından.

Dərhal yaxınlaşıb əl verdi və dedi: "Deməli, bir məhəllə uşağıyıq. Biz də Xorasan meydanının yaxınlığında qalıyıq".

Ondan sonra tez-tez bir-birimizi görürdük. Belə asanlıqla dostlaşdıq. Nəhayət, 1979-cu ilin yayında dostlarımdan biri ilə birgə Kürdüstana yola düşdüm. Pavə şəhərində Əsgər Vüsəlinin dəstəsinə qoşuldum.

Mən dəstənin ən kiçik üzvü idim. Əsgər bizim məhəlləmizdən idi. Onda 16 yaşım olsa da, şah vaxtında siyasi məhbus olduğumu bilib məni öz partizan dəstəsinə qəbul etdi.

Əsgər Vüsəli də inqilabdan öncəki dövrün siyasi məhbuslarından idi. Eşitdiyimə görə, edam hökmü də verilibmiş, amma Allah onun yaşamasını istəyib. Əsgər yoldaşı ilə birgə qərbə yollanmışdı və Kürdüstanda fəaliyyət göstərirdi. Pavədə döyüş başlayanda özünü oraya çatdırdı. Pavə Əsgərin və onun dəstəsinin məzlum qəhrəmanlığının zirvə nöqtəsi sayılır.

Pavədə olduğumuz zaman Əsgər bir axşam qırmızı parça gətirib kiçik hissələrə böldü və partizan dəstəsinin adını Qırmızıdəsmallılar qoydu. O deyirdi: "Bu parçanın qırmızı rəngi şəhidlər ağası İmam Hüseynin (ə) qanını

yadımıza salacaq. Həm də bununla şəhidliyə hazır olduğumuzu elan edirik".

Dəstə üzvlərinin sayı altmışı ötməzdi. Onların əlindən çoxu həmin illərdə şəhadətə qovuşdu. Əsgər Vüsalinin dəstəsindən indi uzaqbaşı on nəfər yaşayır.

İmamın müraciətindən və könüllülərin izdihamından sonra Pavə döyüşləri sona çatdı. Növbəti tapşırıq yerimiz Məhabad rayonu oldu.

Məhabad korpusunda İbrahim Hadini gördüm. O, müəllim idi, İmam Xomeyninin müraciətindən sonra Kürdüstana gəlmişdi.

Yaxınlaşıb salamlaşdıq. Bu zaman Əsgər də gəldi. Onun da İbrahimi tanıdığını bilmirdim.

Əsgər İbrahimi qucaqladı. Sanki iki qədim dost birbirini görürdü. Sonra İbrahimdən Qırmızıdəsmallılar dəstəsinə qoşulmasını istədi. İbrahim də qəbul etdi və Əsgərin adamları ilə birgə qarnizondan çıxdıq.

Deyirdilər ki, qarşıdurmanı separatçı kürd qrupları yaradıblar. Əslində isə elə deyildi. Biz qarşımızda şah ailəsinə bağlı çoxlu silahlı görürdük. Onların heç biri kürd deyildi, fürsətdən istifadə edib İslam respublikasına qarşı hərbi fəaliyyətə başlamışdılar.

Partizan əməliyyatları və şəhər döyüşləri apardığımız günlər çox ağır günlər idi. O dövrü xatırlamaq mənə həqiqətən çətindir.

Bəzən mühasirəyə düşürdük və hər tərəfdən bizə atəş açırdılar. Bu zaman qorxu bütün vücudumuzu bürüyürdü. Lakin Əsgər və İbrahim kimi döyüşçülərin cəsəətini görəndə ruhlanırdıq.

İbrahim Qırmızıdəsmallılar dəstəsində qaldı. Nəhayət, Kürdüstanda nisbi əmin-amanlıq təmin olundu, qısa müddətdən sonra isə müharibə başladı.

Müharibə başlayan gün İbrahim Tehranda idi. Xəbəri eşidən kimi dərhal Kermanşaha və oradan Sərpöl Zəhaba getdi.

Biz Məhabadda Qırmızıdəsmallılar dəstəsində idik. Hamımız özümüzü Sərpöl Zəhaba Əbuzər qarnizonuna çatdırdıq.

1980-ci ilin 22 sentyabrında Sərpöl Zəhaba çatanda Qəsri-Şirin şəhərinin süqut etdiyini və bir neçə düşmən briqadasının bir neçə saatdan sonra Sərpöl Zəhaba gələcəyini eşitdik.

Dövlətimizə qarşı əməlli-başlı müharibə başlanmışdı. Nə baş verəcəyini heç kim təxmin etmirdi.

Azan

Mürtəza Parsayian

Qırmızıdəsmallılarla birgə Sərpol Zəhaba gələn kimi İbrahimplə rastlaşdım. Əsgər Vüsali yaxınlaşıb İbrahimi qucaqladı və sonra şəhərin vəziyyəti barədə söhbət etdilər.

Şəhərdəki çox azsaylı canlı qüvvənin idarəsi Əsgərə tapşırıldı. Əsgər Qırmızıdəsmallılardan əlavə özü ilə təxminən əlli kürd peşmərgəsi də gətirmişdi.

Hələ şəxsi heyət nizam-intizama salınmamış İraq ordusunun bir zirehli briqadasının və bir neçə piyada batalyonunun Sərpola doğru gəldiyini eşitdik.

Sərpol Zəhabın süqutu Əbuzər qarnizonunun və Kermanşah rayonunun süqutu demək idi. Onu qorumaq olduqca vacib idi.

Əsgər dərhal şəxsi heyəti həssas bölgələrə yerləşdirdi. Kürdüstanda əldə etdiyi təcrübəyə əsaslanaraq düşmən tanklarının şəhərə yaxınlaşmasını gözlədi. Sonra Əsgərin əmri ilə əlimizdəki silahlarla və məhdud imkanlarla hücum keçdik.

Yadımdan çıxmaz, İbrahim səngərlərin birindən dayanmadan qumbara atırdı.

Döyüşçülərin qəhrəmanlığı nəticəsində İraq ordusu Sərpol Zəhabdan geri çəkilməyə məcbur oldu, amma onların artilleriyası bizim mövqələrimizi dayanmadan bombalayır.

Bir çox döyüşçülərin qorxduğu o şəraitdə İbrahim hamını ruhlandırır.

Günorta mənə dedi: "Mən dama çıxıram".

Şəhərin girişində bir evin damına çıxdı. Düşmənlə məsafəsi çox deyildi. Sonra səyyar meyvəsatanların

səsucaldanına bənzər bir səsucaldanı ağızına yaxınlaşdırıb azan verməyə başladı.

Səsi bütün bölgəyə yayıldı. İbrahimin azanı ən çox öz döyüşçülərimizə müsbət təsir edirdi. Onlar bu mənəvi səsi eşidib ruhlanırdılar. Əlbəttə, İbrahim həmişə və hər yerdə azan verirdi. Hər azan verəndə də Əsgər Vüsali deyirdi: "Afərin! Afərin! Bu, döyüşçülərimizi yaxşı ruhlandırır".

Həmin gün İbrahim azan verəndə düşmən topxanasının atəşi gücləndi. Bəziləri dilləndilər ki, İbrahim, indi azan vaxtı deyil. O isə azanını sona çatdırdı.

Yadımdadır, Kürdüstanda inqilab düşmənlərinin mühasirəsinə düşəndə də azan vermişdi. Hər tərəfdən atəşə məruz qalanda və mənim kimi bir yeniyetmə tir-tir əsəndə İbrahim dama çıxıb səsucaldanla azan verirdi. O azanın şəxsi heyəti necə ruhlandırıldığını təsəvvür edə bilməzsiniz. Hətta inqilab düşmənləri də təəccübləndilər. Onlar bizim ruhdan düşdüyümüzü və tezliklə təslim olacağımızı zənn edirdilər. Lakin düz qarşılardan belə gözəl azan səsinin gəlməsi düşmən təzyiqinin azalmasına səbəb oldu.

Həmin gün düşmən Sərpöl Zəhaba da hər tərəfdən hücumə keçmişdi. Şəhərə nəzarət edən yüksəkliklər düşmənin əlində idi. Onlar bu mövqelərdən istifadə edib şəhəri dəqiq atəşə tuturdular.

Belə bir şəraitdə İbrahim gündə üç dəfə hündür bir yerə çıxıb azan verirdi. O, hər azan verəndə düşmənin atəşi güclənirdi. Onlar azan səsinə qorxurdular.

Yadımdadır, bir gün Əsgər Vüsali, İbrahim və başqa bir neçə nəfərlə oturmuşduq. Bir nəfər İbrahimə etirazla dedi: "Nə üçün hər bir şəraitdə, hətta mühasirəyə düşdükdə də azan verirsən; özü də ucadan və düşmənin qarşısında?"

Bu sual çoxlarını düşündürdü, amma verməyə cəsarət etmirdilər. Hamı cavab gözləyirdi.

İbrahim bir qədər fikirləşib yalnız bir neçə cümlə dedi və bununla hamı cavabını aldı.

– Məgər İmam Hüseyin (ə) Kərbəladada mühasirədə deyildi?! Nə üçün azan verdi və düz düşmənin önündə namaz qıldı?

Bir qədər dayanıb əlavə etdi: "Biz düşmənlə azana və namaza görə vuruşuruq".

Dörd nəfər

Mürtəza Parsayian

Bir çox döyüşçülər hesab edirlər ki, bizim müharibəmiz Bəni-Sədrin gedişindən sonra müqəddəs müdafiəyə çevrildi, döyüşə mənəviyyat qatıldı, dini məsələlərə əhəmiyyət verildi. Lakin mən düşünürəm ki, biz müharibənin ilk günlərində Sərpol Zəhab cəbhəsində İbrahimin sayəsində müqəddəs müdafiə həzzini yaşamağa başladıq. İbrahim şəraiti uyğun görən kimi Əhli-beytdən oxuyub döyüşçülərin mənəviyyatını gücləndirirdi.

İlk günlərdə Sərpol Zəhabda Qırmızıdəsmallıların yerləşdiyi evdə komandirlərin iclası keçirildi. İclasda adətən Əsgər Vüsali, Əsgərin müavini Əli Teymuri, İbrahim Hadi və pilot Şirudi iştirak edirdi. İclasdan sonra İbrahim məddahlıq edirdi, bütün şəxsi heyət toplaşmış onun gözəl səsinə dinləyirdi.

Bir gün Əsgər məni Əbuzər qarnizonuna göndərdi. Sərpol Zəhaba iclasa gəlməsi üçün pilot Şirudiyə məktub apardım. Ağa Şirudi dedi: "Deyin ki, bizim dostumuz ağa İbrahim mütləq orada olsun". Dedim: "Baş üstə! O da iştirak edəcək".

Günlər ötdü. İbrahimin mənəviyyatı şəxsi heyətə böyük təsir edirdi. Mənəviyyatının zirvəsini düşmənlə rəftarda görürdük. Onun əsirlərlə rəftarı hamıya örnək idi.

Yadımdadır, elə ilk günlərdə Kürəmuş dağında dörd əsir tutduq. Biz şəhərin əvvəlində bir evə yerləşmişdik. İbrahimplə birgə onları evə gətirdik. Bir neçə gündən sonra Əbuzər qarnizonuna aparacaqdıq. Həyətdə dəmir qapılı bir otaq vardı. Uşaqlar təklif elədilər ki, əsirləri oraya salıb qapısını qıfıllayaq.

İbrahim isə qəbul etməyib dedi: "Bunlar bizim qonaqlarımızdır".

Mən dedim: "Ağa İbrahim, nə danışırsan?! Bunlar müharibə əsirləridir, qaça bilirlər".

İbrahim dedi: "Biz yaxşı davransaq, əmin ol ki, heç bir iş görməzlər".

Əsirlərin qollarını açıb evə gətirdi, süfrə açdı. Mən çörək və konserv gətirdim. Konservlər az idi. İbrahimin təklifi ilə özümüz hər iki nəfərə bir konserv yedik, əsirlər isə hərəyə birini. Onlar öz yediklərimizdən də çoxunu onlara verdiklərimizi görür və başa düşüdürlər.

İki gün ötdü. İbrahim mənə dedi: "Hamamı qızıdır". Dediyni etdim. Dörd dəst alt paltar tapıb əsirləri bir-bir hamama göndərdi. Özü həmin gün axşamüstü Əbuzər qarnizonuna getdi.

Bu zaman əsirləri aparmağa bir maşın gəldi. Onlar ağlayır, getmək istəmir və tez-tez İbrahimin adını çəkirdilər. Ratsiya ilə əlaqə saxladım və İbrahim qayıtdı. İraqlı əsirlər bir-bir onunla görüşüb-öpüşdülər və sağollaşdılar. Onlar yalvarırdılar ki, İbrahimin yanında qalsınlar, amma qanun buna icazə vermirdi.

Maşına minəndən sonra da gözləri İbrahimdə idi, ondan ayrılmaq istəmirdilər.

İbrahim bütün bu işləri ixlasla görürdü, heç vaxt özünü göstərmək və ya sevdirmək istəmirdi. Onun zahiri və batini eyni idi.

Həmin əsirlərin indi harada olduqlarını bilmirəm, amma şübhəm yoxdur ki, daha bizə düşmən kimi baxmırlar.

Mən çoxlu şəhidlərlə münasibətdə olmuşam, amma İbrahimə bənzəyəni az görmüşəm. Bəzilərinə İbrahimin

bir çox xüsusiyyətləri vardı, amma onun bütün xüsusiyyətlərini özündə cəmləyən birinə rast gəlməmişəm.

İbrahim hamını sevirdi; düşmən əsirlərindən tutmuş İranın ucqar bölgələrindən gəlmiş döyüşçülərə qədər.

Bu sevgi formal deyildi. İbrahim hamıya sevərək xidmət edirdi. Bir Allah bəndəsinin əziyyət çəkdiyini görmək ona çox ağır idi.

İbrahim vəzifə və komandirlik qəbul etmirdi, həmişə deyirdi: "Dostların biri vəzifəni qəbul etsin, biz bütün gücümüzlə yanında olacağıq".

İbrahimin mehriban qəlbi heyvanları da sevirdi. O hətta bir heyvanın da əziyyət çəkməsinə dözə bilmirdi.

Bir gün İbrahimplə birgə qərara gəldik ki, Gilanqərbdən Kermanşaha, oradan da Tehrana gedək. Bir mikroavtobusa minib Kermanşaha yola düşdük.

Mikroavtobus şəhərdən çıxan kimi birdən sürücü sərt şəkildə əyləcə basdı və maşına nəsə dəydi. Sürücü bir an dayandı, sonra hərəkətə başladı. Mikroavtobusumuz bir iti vurmuşdu. İtin ayağı zədələnmişdi və axsaya-axsaya gedirdi. İbrahim sürücüyə dedi: "Saxla, görüm nə oldu".

– Bir şey deyil, it idi.

İbrahim ucadan dedi: "Saxla, enmək istəyirəm".

Mikroavtobus dayandı. İbrahim iki nəfərin gediş haqqını verdi və biz enib itə yaxınlaşdıq. Zavallı heyvan yeriyyə bilmirdi.

İbrahim yaxınlaşıb bir qədər ona baxdı. Sonra bir taxta parçası götürdü, yolun kənarından selofan tapıb ayağına bağladı. Qıssası, hətta o it də İbrahimin məhəbbətindən pay aldı.

Uzaqdan bu səhnəni görən yerli kürdlərin biri yaxınlaşıb İbrahimə tamaşa etməyə başladı. Bundan çox xoşu gəldi və ona təşəkkür etdi.

İbrahim ona bir qədər pul verib dedi: "Bu zavallı heyvandan muğayat ol. İmkan olsa, ona bir az sümük tap".

Bir qədər sonra İbrahimlə birgə başqa bir mikroavtobusa mindik.

Yolda onun işləri haqda fikirləşirdim. O, həqiqətən qəribə şəxsiyyət idi. Bir itə görə səfərini gecikdirdi və o qədər əziyyət çəkdi.

Sonralar heyvanlara sevgi haqda Peyğəmbərdən (s) belə bir hədis eşitdim: "İtə mərhəmət göstərdiyinə və su verdiyinə görə bir qadının günahları bağışlandı".

Vilayət

Mürtəza Parsayian

1980-ci il, məhərrəmin birinci axşamı idi. Əbuzər qarnizonundan ratsiya ilə bilirdilər ki, qardaş Hadi qarnizona mərasimə gəlsin.

Bilirdim ki, İbrahimin dostlarından olan Əmir Məncər Əbuzər qarnizonunda çalışır. Təxmin etdim ki, məhərrəmliklə bağlı mərasim keçirirlər.

İbrahimə xəbər verdim. O, maşınların birini təhvil alıb Qırmızıdəsmallıların qərargahının önünə gəldi və mənə çağırırdı. Bayıra çıxanda dedi: "Gəl, birlikdə Əbuzər qarnizonuna gedək".

– Əsgər Vüsali yoxdur, səninlə getdiyimə görə narahat olar...

– Burada bir işin yoxdur. Uşaqlara deyərəm ki, mənimlə getdin.

Sonra oradakı növbətçidən icazə aldı və birlikdə yola düşdük.

Çox gözəl və riyasız məclis keçdi. İbrahim oxuyurdu, qarnizondakı döyüşçülər də sinə vururdular.

Pilot Şirudi, qarnizondakı digər pilotlar, Bəsic üzvləri, pasdarlar və ordu hərbciləri şəhidlər ağasının məzlumluğuna birlikdə ağlayırdılar.

Məclis təxminən saat 12-də bitdi. Qəribə mənəvi hal yaranmışdı.

Həmin gecə çox yorulmuşduq. Qərara gəldik ki, gecəni orada yataq. Lakin bir qədər sonra qarnizonun rabitəçilərindən biri namazxanaya girib dedi: "Qardaş Hadi, ağa Vüsali xəbər yollayıb ki, bu gecə mütləq Sərpola qayıdasınız".

İbrahim fikrə getdi. Mən dedim: "Ağa İbrahim, indi qaranlıqdır, güclü yağış da yağır. Sabah gedərik".

İbrahim ayağa qalxıb dedi: "Qalx, gedək. Əsgər Vüsali bizim komandirimizdir, əmrini yerinə yetirmək lazımdır".

Əsgərlə zarafatlaşan, deyib-gülən bir adamdan belə söz gözləməirdim. O, özündən altı yaş kiçik olan mənə dərs verdi. Mən illərlə qulağımda sırğa etdim ki, komandirin əmri vacib vilayət əmridir.

Getməyə hazırlaşanda dedim: "Ağa İbrahim, mən indiyə qədər belə güclü yağış görməmişəm. Bu yağışda maşının işığını söndürüb gedə bilmərik".

Həmin günlərdə düşmən bölgəni görürdü, maşının işığını yandırardıq, topla vurardılar. Başqa bir problem də bu idi ki, maşının şüşətəmizləyəni yaxşı işləməirdi. İbrahim isə qayıtmaqda israrlı idi.

Fikirləşib dedi: "Mürtəza, keç sükanın arxasına. Mən köynəyimi çıxarıb, ağ alt köynəklə maşının önündən qaçaçağam. Sən də mənim köynəyimi izlə və düz arxamca gəl".

– Nə danışırısan, ağa İbrahim?! Mən düz-əməlli maşın sürə bilmirəm. Mən qaçaram, sən sürərsən.

Bunu deyib tez üst köynəyimi çıxardım.

İbrahim qışqırdı: "Olmaz! Sən sükanın arxasında oturmalısən..."

Mənsə SUV avtomobilini sürə bilməməyi bəhanə edib tez bayıra qaçdım. Yağıntı güclü idi. Mən qaçırdım, İbrahim də maşınla arxamca gəlib qışqırırdı: "Mürtəza, gəl min, qoy mən qaçım".

Bütün yolu qaçdım. Başdan-ayağa suyun içində idim. Öz qərargahımıza çatanda daha bədənimdə taqət qalmamışdı. Uşaqların ikisi qaçıb ədyal gətirdi və tez paltarlarımı dəyişdirdim.

Əsgər Vüsali bizim üst-başımıza baxıb dedi: "Ağa İbrahim, səhər qayıdaydınız!"

İbrahim dedi: "Komandirin əmri idi; göydən daş da yağsaydı, qayıdacaqdıq".

Əsgər utanıb başını aşağı saldı və heç nə demədi.

Ondan sonra uzun müddət hər dəfə İbrahimi görəndə xəcalətindən başını aşağı salıb deyirdi: "O gecə çox əziyyət çəkdim. Əgər sürücülüyü bilsəydin, heç vaxt yağışın altında qaçmana qoymazdım".

Din dərdi

İbrahim Seyfzadə

Müharibənin ilk günlərində cəbhəyə yollandım. Bizi birbaşa Gilanqərbə göndərdilər. Şəhid Həsən Palaş bizi komandir təyin etdilər və biz Ban-Seyran bölgəsinə yola düşdük. Bir müddət orada qaldıq. Oranın yüksəklikləri bizim üçün əhəmiyyətli idi və onları qorumalı idik.

Bir gün hamama getmək üçün Gilanqərbə qayıtdım. Came məscidinin yaxınlığında bir evə getdim. Ora korpusun bir partizan dəstəsinin qərargahı idi. Ora girən kimi bir uzunqulağa ərzaq və silah yükləyən, eyni zamanda həzrət Əmirəlmömininin (ə) mədhinə şeirlər oxuyan bir gənci gördüm.

Səsi çox gözəl idi. Sonra həyətin o başına gedib bir daş parçasının üstündə klassik idmana başladı. Onun hərəkətlərinə zövqlə tamaşa edirdim. İdmanı yaxşı bacardığı hiss olunurdu, bədəni də olduqca elastik idi. İş bitəndən sonra yaxınlaşıb salam verdim. Gülərlə salamımı aldı. Elə hal-əhval tutdu ki, sanki uzun müddətdir məni tanıyır. Adımı soruşdu. Dedim ki, İbrahimdir. Çox xoşu gəldi və dedi: "Mən də İbrahiməm. Səni dadaş İbrahim çağırısam, olarmı?"

– İxtiyar sahibisiniz.

Həmin ilk görüşdə onun gözəl əxlaqını sevdim.

Məndən soruşdu: "Dadaş İbrahim, haralısan?"

– Tehrandanam, Xorasan meydanının yaxınlığından.

Onda bir məhəllədənlik. Biz də Mina xiyabanında oluruq.

Əlimdən tutub içəri apardı və dostlarına təqdim etdi. Sonra mənə stolüstü tennis oynamağı təklif etdi. Dostları

da oynumuza baxdılar. Əvvəlcə çox peşəkar oynayırdı, servislərini qaytarmaq olmurdu. Amma get-gedə elə oynadı ki, ona çatdım və axırda qalib gəldim.

Həmin gün çox yaxşı istirahət etdim. Cəbhəyə gələn gündən daim kəşfiyyat və müdafiə işləri ilə məşğul idik, o vaxta qədər heç kimlə dostlaşmamışdım. Onda cəbhənin ən yaxşı döyüşçülərindən birinin mənimlə dost olduğuna sevinirdim.

Günorta İbrahim həyəətə çıxıb azan verməyə başladı, sonra da hamını camaat namazına səslədi. Namazdan sonra gözəl səslə Fərəc duasını oxudu.

Dualardan da sonra ondan uzunqulağın yükü haqda soruşdum.

– Bir neçə nəfərlə kəşfiyyata gedəcəyik. Uzunqulağa bir qədər çörək, xurma, konserv və silah yüklədim.

Yuyunandan sonra İbrahimplə sağollaşıb Ban-Seyrana qayıtdım.

Bir neçə gündən sonra məzuniyyət götürüb Gilanqərbə getdim. Bəzi döyüşçülərlə birgə Kermanşaha, oradan da Tehrana gedəcəkdik. Maşın axtardıq, amma tapılmadı. Korpusun bazasına çatan kimi dostum İbrahimi gördüm. Özü yaxınlaşıb məni çox səmimi qarşıladı.

– Buralarda nə əcəb, dadaş İbrahim?

– Məzuniyyətə gedirəm.

– Doğru deyirsən?! Mən də Tehrana gedirəm.

Bundan yaxşı xəbər ola bilməzdi. Dəyərli bir yol yoldaşı tapdım.

Korpusun bir maşını ilə Kermanşaha getdik və orada avtobus bileti aldığımız.

Bir saat vaxtımız vardı. İbrahim təklif etdi ki, xəstəxanaya gedib yaralıları ziyarət edək. Ondan sonra avtovağzala gedib Tehrana yola düşdük.

Sərnişinlərin çoxu hərbiçilər idi. Sürücü şəhərdən çıxan kimi musiqinin səsinə artırdı. İbrahim bir neçə dəfə salavat dedizdirdi, sərnişinlər də ucadan salavat dedilər.

Bir anlığa dönüb İbrahimə baxdım. Çox hirsli idi. Zikr deyə-deyə əllərini sıxır və gözlərini bağlayırdı. Qorxdum. Musiqi səsinə görə olduğunu təxmin etdim.

– Ağa İbrahim, bir şey olub? İstəyirsənsə, sürücüyə deyim...

Sözümü tamamlamağa qoymadı.

– Sənə qurban, get, ondan xahiş elə ki, söndürsün.

Gedib sürücüyə dedim: "Mümkünsə, onu söndürün".

Sürücü dedi: "Olmaz, yataram. Mən vərdiş eləmişəm, söndürə bilmərəm".

Qayıdıb sürücünün cavabını çatdırdım. Qadın müğənninin səsinə eşitməmək üçün bir yol axtarırdı.

Birdən cibindən kiçik bir Quran çıxarıb gözəl səslə oxumağa başladı. Səsi elə mənəvi və ürəkəcan idi ki, hamı onu dinləməyə başladı. Bir neçə dəqiqədən sonra sürücü də musiqini söndürüb Qurana qulaq asdı.

Bütün sərnişinlər baxışları ilə ona təşəkkür edirdilər. Şam namazının vaxtı gələndə məndən azan verməyimi istədi. Mənim səsim onun səsi ilə müqayisəyə gəlməsə də, qəbul edib ayağa qalxdım və azan verdim.

Ondan sonra daha İbrahimi görmədim. Həmin bir neçə gündə ondan böyük dərslər öyrəndim.

Nəzarətçi

Hüseyn Qəffari

Sınıf yoldaşlarımla birgə Tehrandan cəbhəyə yollandım. Gilanqərb cəbhəsinə gedib bir neçə ay qaldıq və Allahın lütfü ilə orada xalis bəndələrdən biri ilə tanış oldum.

Mən rabitəçi idim. O günlərdə İbrahimlə dəfələrlə tapşırığa getdim. O, sadə bir Bəsic üzvü kimi bizimlə deyib-gülürdü, döyüş zamanı isə necə məharətli olduğu üzə çıxırdı.

Mən Gilanqərb düşərgəsində bölgənin vəziyyətinə uyğun olaraq uzunqulaqlar gördüm. Qərb bölgəsi düzənlik idi və uzunqulaq çox işə yarayırdı.

İbrahim silah-sursatı və ərzağı uzunqulağın belinə yükləyib gedirdi. Raket səsi gələndə uzunqulaqlar qəlpələrdən qorunmaq üçün dərhal yerə otururdular.

Həmin günlərdən mənim yadımda gözəl xatirələr qalıb.

Bir gecə yenə rabitəçisi kimi kəşfiyyat qrupunun tərkibində düşmən mövqelərinə doğru yola düşdüm. İbrahimlə bir dostu üzərinə 106 mm. kalibrli top bərkidilmiş bir SUV avtomobilini itələyə-itələyə düşmənin qarşısında məxfi bir yerə apardılar. Yeri öncədən seçmişdilər. Düşmən səngərləri bizim qarşımızda idi.

Bir saatdan sonra öncədən öyrənilmiş düşmən səngərləri həmin top vasitəsilə bir-bir məhv edildi. Hava işıqlanmadan həmin avtomobili işə salıb tez geri qayıtdıq. Düşmən oraya güclü atəş yağdırırdı.

Müharibənin ilk günlərindən düşmən mövqələrinin yaxınlığında yarısı yanmış bir avtomobil qalmışdı. İbrahim gecə ikən özünü həmin avtomobilə çatdırıb içində gizləndi.

Mən öz mövqələrimizdə ratsiya ilə dayanmışdım və uzaqdan İbrahimlə əlaqə saxlayırdım.

Hava işıqlanandan sonra o, durbinlə baxıb düşmən mövqələrinin koordinatlarını verirdi. Mən koordinatları artilleriyaya ötürürdüm və onlar vururdular.

Düşmən, səngərlərinin bir-bir dəqiq hədəf seçilməsinə təccüblənmişdi. Buna görə də, haraya gəldi atəş yağdırmağa başladılar. Axşamüstü yanmış maşının yanında bir top mərmisi partladı və İbrahimlə ratsiya əlaqəsi kəsildi. Nigaran qaldım. Hava qaralanda həyəcanım daha da çoxaldı.

Birdən İbrahimin yavaş-yavaş bizə doğru gəldiyini gördüm. Ona bir neçə qəlpə dəymişdi. Yaşadığına çox sevindim. Onu tez xəstəxanaya apardım. Həmin gün düşməyə ağır zərbə vuruldu.

Mən 1982-ci ilin yayına qədər Gilanqərbdə qaldım, sonra cənuba Kumeyl batalyonuna getdim. Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatı gecəsi batalyonla yola düşdük. İbrahimin də kəşfiyyatçı kimi bizim batalyona qoşulduğunu bilmirdim.

Biz üçüncü bölükdə idik. Gecə qaranlıqda kanallara qədər irəlilədik. Vəziyyət çox pisləşdi. Münafıqların xəyanəti nəticəsində əməliyyatın üstü açılmışdı.

Döyüşçülər kanallarda sıxışdılar və irəliləyə bilmədilər. Mən bəzi döyüşçülərlə birgə çıxış yolu tapmaq ümidi ilə irəlilədim, amma təəssüf ki, mühasirəyə düşdük və düşmən tərəfindən əsir tutulduq.

Əsirlikdə Kumeyl batalyonundan olub bizdən sonra düşmənin əlinə keçən digər dostlarla söhbətləşirdik. Onlar İbrahim Hadinin Kumeyl kanalındakı qəhrəmanlıqlarından ağız dolusu danışdılar. O bizim batalyonla gəlmişdi, mənə onu görə bilməmişdim. Növbəti ildə başqa əməliyyatlar baş tutdu və dostlarımızdan başqa bir neçəsi də əsir düşdü.

Əsirlik axşamlarında yenə İbrahimdən söz düşdü. Düşərgəyə yeni gəlmiş əsirlərin biri Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatının son günləri, kanalın mühasirəsi və İbrahimin itkin düşməsi haqda danışdı. Bunu eşidəndə sanki ürəyimizin yarası açıldı.

Cazibə qüvvəsi

Məhəmməd Xurşidi

Müharibənin əvvəlləri idi. Mən Şəhid Məhəlləti avtobanındakı Məhəmmədi məscidinin Bəsicində idim. Evimiz də təxminən məscidin arxasında yerləşirdi.

Məhəlləmizə yeni bir ailə köçdü. Bir neçə gündən sonra döyüşçü geyimində olan uzun saqqalı bir gənc həmin evə girdi. Əvvəl elə bildim ki, bəlucdurlar. Çünki saqqalı çox uzun idi. Buna görə onların məhəlləmizə gəlməsinə sevinmədim. Onun cəbhə komandirlərindən olduğunu bilmirdim. Ertəsi gün evdən çıxan kimi mənə salam verdi. Mən də salamını aldım və bir az utandım. O məndən böyük idi.

Biz axşamlar dostlarımızla birgə küçənin başına yığışib söhbət edirdik. Bu gənc hər dəfə keçəndə təbəssümlə bizə baxıb salam verirdi.

Kim olduğunu bilmirdim, barəsində heç bir məlumatım yox idi. Bildiyim yalnız döyüşçü olması idi. Bir dəfə Məhəmmədi məscidinin Bəsic sədrinə dedim: "Bizim məhəlləmizə bir gənc gəlib, uzun saqqalı var. Məncə, bəlucdur. Onu məscidə gətirmək istəyirəm, yaxşı adamdır".

– Hə, gətir.

Ertəsi gün yenə salam verib bizə yaxınlaşdı, bir qədər bizimlə deyib-güldü.

Mən ona dedim: "Biz namaza Məhəmmədi məscidinə gedirik, siz də buyurursunuz?"

– Gözüm üstə!

Sonra birlikdə məscidə getdik. Bir nəfəri məscidə və Bəsicə cəlb etdiyimə görə sevinirdim. Yolda məhəlləmizin

bəzi gəncləri bizə təəccüblə baxırdılar. Onların bəzisi mənim yeni dostumun zahiri görkəmini məsxərə də edirdilər.

Mən bir nəfəri məscidə gətirdiyimi düşünürdüm. Lakin məscidə girən kimi hamı yaxınlaşıb onunla görüşüb-öpusür və cəbhənin vəziyyətini soruşurdu.

Bəsicin sədrisi də onu görən kimi yaxınlaşıb dedi: "Bəhbəh! Ağa İbrahim, xoş gəlmisən!"

Deməyə bir sözü yox idi. Deyəsən onu təkcə mən tanıyırdım.

Ondan sonra İbrahim Hadi Məhəmmədi məscidinə tez-tez gəldi, bizim dostluğumuz da gücləndi. Məscidin Bəsic uşaqlarının hamısı ondan kiçik idi. İbrahim onlara bir növ böyük sayılırdı. O, məscid uşaqları ilə bacardığı qədər işləyirdi. Cümə gecələri səhərə qədər məsciddəki dostları ilə bir yerdə olurdu, onları sübh namazını camaatla qılmağa həvəsləndirirdi. Namaz qılınan kimi bir qazan həlimlə uşaqların yanına gəlirdi. Özünün heç nəyi yox idi - nə motosikleti, nə maşını. Amma nəyi varda, ixtisarla digərlərinə xərcləyirdi. Dostunun bir köhnə avtomobili vardı. Bəzi cümə axşamları maşını məscidə gətirib uşaqları mindirir, Şah Əbdüləziz ziyarətəhəsinə və ya Behişt-Zəhrə (ə) məzarlığına aparırdı.

Get-gedə İbrahimin adı məhəllədə dillər əzbəri oldu. Küçədə avaralanan və birinci gün uzun saqqalına görə İbrahimi ələ salan gənclər bir-bir ona cəzb olundular. Onun cazibə qüvvəsi möhtəşəm idi. Həmişə gülərlə birinci salam verərdi.

İbrahim heç kimlə, hətta satqın adamlarla da kobud rəftar etməzdi, hərəni bir yolla özünə cəlb edərdi. Küçənin gənclərinin çoxu idman vasitəsilə ona cəzb olundular. İbrahimin güləş çempionu olduğunu zorxanada öyrəndik.

O özü barədə heç nə demirdi və bu onun şəxsiyyətinin cazibəsini daha da artırırdı.

İş elə bir yerə çatdı ki, axşamlar təxminən iyirmi nəfər küçənin başında toplaşırdıq və İbrahim bizə maraqlı söhbətlər edirdi. Özü olanda məclisimizi rəvnəqləndirib danışırdı, olmayanda da biz onun haqqında danışırdıq.

İbrahim Fəthülmübində yaralandı. Ayağının yarası sağalana qədər bir neçə ay Tehrandə qaldı. O, həmin dövrdə məhəlləmizin bir çox gənclərini dolaylı yollarla hidayət etdi. Belə ki üç aydan sonra cəbhəyə qayıtmaq istəyəndə inqilabla və İslamla heç bir əlaqəsi olmayan gənclərin bir qismini özü ilə apardı. Onları elə yetişdirdi ki, bəziləri batalyon və kəşfiyyat komandiri oldular.

İbrahimlə qısa dostluq dövründən illər ötüb. Mən fikirləşdikcə onun şəxsiyyətində İslamın kamil əxlaq örnəyini görürəm. Onun bütün işləri bizə dərs idi.

Mən onun rəftarları ilə tam bir əxlaq sinfi keçmişəm. Mənəviyyat əldə etmək üçün uyğun örnək axtaranlar İbrahimin əxlaq və rəftarlarını özlərinə nümunə seçməlidirlər. Bu barədə iki misal çəkəcəyəm.

Bizim məhəlləmizin məscidlərinin birində çox imanlı, amma inqilaba müxalif bir imam vardı. O mömin qocanın inqilabla işi olmazdı, yalnız namazını düşünürdü. Buna görə də, onun məscidi məhəllədəki inqilab müxaliflərinin mərkəzinə çevrilmişdi. Kim o məscidə getsəydi, deyirdilər ki, filankəs də inqilab müxaliflərinə qoşuldu. İbrahim isə həmin məzuniyyət dövründə bir müddət o məscidə getdi, xüsusən səhər namazlarını orada qılırdı. Oranın imamı ilə dostlaşmışdı və tez-tez söhbət edirdilər.

Mən Məhəmmədi məscidində bunu deyəndə bəzi Bəsic uşaqları təəccübləndilər: "İbrahim inqilab düşmənlərinin məscidinə gedib?!"

İbrahimin get-gəlindən bir müddət ötdü. Sonra xəbər gəldi ki, həmin məscidin imamı məsciddə Bəsic yaratmaq üçün müraciət edib.

Bir neçə gündən sonra həmin imam bir neçə şəhid ailəsinin evinə baş çəkdi və get-gedə məhəllənin ən inqilabçı ruhanilərindən birinə çevrildi.

İbrahim bir söz demirdi, amma mən əmin idim ki, bunlar onun ixlaslı fəaliyyətinin nəticəsidir.

Həmin məsciddə çox fəal Bəsic yarandı, müharibə boyu otuzdan çox şəhid verdi. Müharibənin sonuna qədər həmin məscidin Bəsic üzvlərinin əsl dayağı imamları idi.

İbrahimin İslam əxlaqına dair nümunəvi işlərindən biri də məhəllə sakinlərindən birini cəlb etməsidir. Bizim məhəlləmizdə şahı sevən və inqilaba çox nifrət edən bir ailə vardı. Ailənin başçısı yük maşını sürücüsü idi. Bədənini şah və tac şəkilləri ilə döydürmüşdü. Oğulları özündən pis idilər; hamısı quldur idi.

Onun oğullarından biri lap pis idi. O, hərbi xidmətə yollandı və Xürrəmşəhr azad olunanda xidmətini bitirdi. O, məscid uşaqlarını hamıdan pis ələ salır, quldurluq edir və daim insanları incidirdi. O dövrdə yaşayanlar məni yaxşı başa düşərlər. İbrahimin bu adamı necə "ovladığını" anlamadım. Bir də gördük ki, həmin gənc küçənin başına gəlib deyir: "Uşaqlar, bizim dostumuz ağa İbrahimi görməmişiniz?"

Mən təəccübləndim.

– Sizin dostunuz?!

– Biz bir yerdə idmana gedəcəyik, deyəsən gecikir.

Öz-özümə dedim: Mina xiyabanının lotusu da İbrahimplə dostlaşdı. Əgər İbrahim bir il də cəbhəyə getməsə, daha məhəlləmizdə heç bir fasiq qalmayacaq.

Həmin gənc bir müddətdən sonra İbrahimlə birgə məscidə gəldi.

Əvvəllərdə namazı yaxşı bilmirdi, amma getdikcə öyrəndi. Bir müddətdən sonra isə onu cəbhədə gördüm. İbrahim hər adamı kəşfiyyat bölüyünə aparmırdı, onu isə apardı. Həmin gənc xüsusi xarakterlərinə görə öz bacarıqlarından kəşfiyyatda istifadə etdi. İş o yerə çatdı ki, kəşfiyyatçılar onu öz bölüklərinin ən cəsur üzvü kimi təqdim etməyə başladılar.

İbrahimin şəhadətindən bir neçə il sonra kəşfiyyat bölüyündəki dostlarımdan birini gördüm. Keçmiş barədə heç nə demədən həmin şəxsi soruşdum.

Dostum dedi: "Hacını deyirsən?! Kəşfiyyat bölüyünün əsas kadrlarından biri odur. Onunla kəşfiyyata gedənlərin heç bir narahatlığı olmur. Həm işini yaxşı bilir, həm də çox imanlı adamdır".

Öz-özümə dedim: Afərin sənə, İbrahim! Sən məhəllənin lotularını necə insanlara çevirdin!²

² O indi 70 faizdən yuxarı əlillərdəndir və müqəddəs müdafiə dövrünün canlı şəhidlərindən sayılır.

Cahanşah

Əli Sadiqi

Şəhər həyatından həftələrlə ayrı düşüb cəbhə şəraitində yaşamaq nisbətən ağır işdir. Bəzi dostlarımız belə mühitdə uzun müddət qala bilmirdilər. Yaxşı yadımdadır, bəzi döyüşçülər bir müddət cəbhədə qalandan sonra depressiyaya və ya digər psixoloji xəstəliklərə düşürdülər.

Belələrinin dərmanı kollektiv işlər idi. Bu işlər həm də psixoloji xəstəliklərə qarşı profilaktik tədbir sayılırdı. Oyun oynamaq, zarafat etmək və deyib-gülmək bu baxımdan yaxşı təsir bağışlayırdı.

İbrahim bu sahədə usta idi. İbrahimin və digər dostlarının zarafatları hamını güldürürdü. Bekar olanda həmişə kollektiv oyunlar keçirirdi.

Bir dəfə korpusdakı dostlarımız cənubdan Gilanqərbə gəldilər. İbrahim bəzi dostlarla birgə onların yanında oturmuşdu. Oradan eşidilən yeganə səs isə gülüş səsi idi. Onlara yaxınlaşanda İbrahimə dedim: "Nə iş görürsən?!" Zarafata dedi: "Ağlamağımızı istəyirsən?!" Sonra da çox adi şəkildə ağlamağa başladı və gözlərindən yaş axdı.

Bir gün Əndərzqu dəstəsinin döyüşçüləri ilə oturmuşduq. İranın mərkəzi şəhərlərindən birinin cümə imamı döyüşçüləri görməyə gəlmişdi. Günorta idi. O, dəstəmaz almaq üçün üst paltarlarını çıxardı. İbrahim dərhal icazə alıb onun paltarlarını geyindi və dostlarımızın birinə yaxınlaşıb diksindirdi.

İbrahimin yaxın dostları arasında Kermanşahdan bir nəfər var idi. Onların dostluğu maraqlı idi.

Boyu təxminən iki metr olardı, özü də enlikürək və bədənli gənc idi. Onu ilk dəfə İbrahimlə Kermanşaha Hacı ağa İslamini görməyə gedəndə görmüşdüm.

İbrahim onu bizə təqdim edib dedi: "Ağa Cahanşah bizim dostlarımızdandır". Cahanşahla əl görüşəndə İbrahim mənim arxamdan nə işarə verdisə, əlimi elə sıxdı ki, indi də yadıma düşəndə əlimin bütün sümükləri ağrıyır. Qışqırıb əlimi geri çəkdim. Bütün barmaqlarım bir-birinə yapışmışdı.

Həmin axşam İbrahim, Cahanşah, Hacı İslami və mən bir yerdə qaldıq. Bizə yeddi ədəd bişmiş toyuq və yumurta gətirdilər. Biz üçümüzdə bir toyuq yedik, Cahanşah isə təkbaşına altı toyuğu çörəklə yedi. Şamdan sonra da bir mürəbbə şüşəsi götürüb qaşıqlamağa başladı.

Yavaşca İbrahimə dedim: "Bu dostun nə edir?! Bu qədər yemək olar?!"

İbrahim çox soyuqqanlılıqla dedi: "Bu axşam rahat yatmaq istəyir, ona görə həmişəkindən az yedi".

Cahanşah yeməkdən sonra jim eləməyə başladı, dostlarından biri də belində oturdu. Sanki o qədər yemək yeməmişdi.

Ertəsi gün oradan qayıtdıq.

Bir müddətdən sonra İbrahimlə Kermanşaha getdik. Xəbər gəldi ki, bir yerdə yerli sakinlərdən bir neçəsi ilə iki döyüşçü arasında mübahisə yaranıb və dalaşmalarına az qalıb.

Sakinlərin biri dedi: "Bizimkilər ən güclü dostlarından birini gətirməyə gediblər".

Çox qorxdum. Bilirdim ki, qarşıdurma yaransa, aranı sakitləşdirmək çətin olacaq. İbrahimlə özümüzü oraya çatdırdıq. Bir qədər sonra sakinlərin bir qismi bir lotu ilə

bizim qərargahımıza dalaşmağa gəldilər. Onlar yaxınlaşdıqca İbrahim də onlara sarı getdi və ucadan qışqırdı: "Cahanşaha eşq olsun!" Hamısından ucaboy olan Cahanşah yaxınlaşıb bizimlə görüşüb-öpüşdü.

Sakinlər mat-məəttəl bizə baxırdılar. İbrahim yerli sakinlərlə bir-bir əl verdi, görüşüb-öpüşdü. Xülasə, bu dostluq bir davanın sülhə çevrilməsinə səbəb oldu.

Cahanşah həmin il Tehrana getdi və pis bir əməlinə görə həbs olundu.

O, həbsxanada nəzarətçiyə demişdi: "Bu qandalı qolumdan aç, biləyimi ağrıdır, yoxsa özüm açaram".

Nəzarətçi gülmüş, Cahanşah da qollarını aralayıb qandalı qırmışdı. O, orada qədim ikitümənlik metal pulu da məhbusların gözü önündə əymişdi. İnanın ki, ən güclülər yarışına çıxsaydı, birinci yeri tutardı.

Növbəti ildə dostlarımız Cahanşahın avtomobil qəzasında dünyadan köçdüyünü bildirdilər. Mən və digər döyüşçü dostlar buna inanmadıq, zarafata dedik: "Adi bir maşın o boyda adamı öldürə bilməz".

Dedilər: "Təsadüfən, Həmədan magistralında bir TIR yük maşını ilə toqquşub".

Şiyakuh

Hüseyn Qəzənfəri

1981-ci ildə ordunun xüsusi təyinatlı bölməsində xidmət edirdim. Ordunun Zülfüqar briqadasının silah-sursat təminatı mənə tapşırılmışdı.

Xüsusi təyinatlı Zülfüqar briqadası ordunun nümunəvi əməliyyat birləşmələrindən biri idi və çoxlu şəhid vermişdi. Bu briqadanın döyüşçüləri Bəsic ruhiyyəli idilər, əksər əməliyyatlarda korpus və Bəsicdən olan döyüşçülərlə çiyin-çiyinə vuruşurdular.

Briqadanın komandir və döyüşçülərinin xüsusən müharibənin ilk illərindəki qəhrəmanlıqlarının müxtəlif səbəbləri vardı. Bu səbəblərdən biri də İbrahim Hadi adlı bir cəsur döyüşçünün əməliyyatlarda onlarla birgə iştirak etməsi idi.

Vəzifəmin tələbinə uyğun olaraq, 1981-ci ildə hər gün Gilanqərb, İslamabad və digər şəhərlərə gedib-gəlirdim. Zülfüqar briqadası Gilanqərbdə yerləşmişdi.

Mən o zamana aid xatirələrimi elə o vaxt yazmışam. Buna görə dəqiq şəkildə söyləyə bilərəm. 1981-ci ilin 23 sentyabrında Gilanqərbdən çıxanda Sərab bulağı adlı bir yerdə çoxlu insanın toplaşdığını gördüm. Maşından enib onlara yaxınlaşdım. Döyüşçülər Sərab bulağına çimməyə gedirdilər. Yaxınlaşanda gördüm ki, bir qrup döyüşçü zorxana idmanı ilə məşğuldur, digərləri də tamaşa edirlər.

Meydançanın kənarında yaraşıqlı bir gənc zərb vurub ucadan gözəl şeirlər oxuyurdu. Hamı toplaşmışdı və onların idmanından həzz alırdı.

Dostlarımdan birinə dedim: "Bu gənc kimdir? Necə qəşəng səsi var!"

Təəccüblə dedi: "Onu tanımırısan?! Tehrandan İbrahim Hadidir, qərb bölgəsinin qəhrəmanı".

İllər ötsə də İbrahimplə ilk görüşüm hələ də yadımdadır. Ondan sonra onu yenə görmək istəyirdim. Bir neçə gündən sonra bir işdən ötrü Gilanqərbə korpus uşaqlarının yanına gedəndə dedim: "Ağa İbrahim Hadini görə bilərəm?"

Korpusun uşaqları məni tanıyırdılar. Onlar dedilər: "İbrahim Şəhid Əndərzqu partizan dəstəsi ilə Bazideraza getdi. Ola bilsin orada partizan əməliyyatı həyata keçirilsin".

Onu görməyi o qədər istəyirdim ki, Bazideraza getdim. İmam Həsən (ə) bölgəsi adlanan bir yerdə korpusun uşaqlarını gördüm. Onlara yaxınlaşanda aralarından mənə doğru gələn ilk adam İbrahimin özü idi.

Salam verib məni qucaqladı və halımı soruşdu. Sanki illərdir məni tanıyırdı. Bir qədər söhbətdən sonra dedim: "Mən sizi ziyarət etmək istəyirdim. Əgər əlimdən bir iş gəlicə, qulluğunuzdayam".

Ondan sonra onu bir neçə dəfə də Gilanqərbdə gördüm. Hər dəfə məni səmimi qarşılayırdı.

Nəhayət, Mətləülfəcr əməliyyatına hazırlıq başlandı. Daha yemək-yatmaq bilmirdim. Səngər və anbarları əməliyyat yerinə yaxınlaşdırmalı idik. Hər gün təmas xətdə idim və əziz dostumu görürdüm.

Mətləülfəcr əməliyyatı dekabrın 11-də baş tutdu və iki gün ərzində əksər məqsədlərinə nail oldu: düşmən sərhəd şəhərlərdən uzaqlaşdı və bir çox bölgələr azad olundu.

Biz yalnız Bazideraz və Şiyakuhda bütün məqsədlərimizə nail ola bilmədik. Baziderazın macərası genişdir, Şiyakuh isə Gilanqərbə yaxın bir dağdır və onun ən uca zirvəsindən bütün bölgə görünür.

Şiyakuh İraq üçün xüsusi əhəmiyyətə malik idi. Buna görə də bütün əməliyyat boyu ən güclü müqavimətlə orada rastlaşdıq.

Korpusun seçilmiş uşaqları, Camal Tacik kimi komandirlər orada şəhadətə qovuşdular, amma Şiyakuhun hamısı azad edilmədi.

Dağın yarısı bizim əlimizə keçdi, zirvəsi və qərb yamacı isə düşmənin əlində qaldı.

Əməliyyatdan sonra Zülfüqar briqadasının üçüncü və dördüncü batalyonları Şiyakuha və onun ətrafına yerləşdilər.

Fevralın 4-də Şiraz könüllülərindən iki batalyon Zülfüqar döyüşçüləri ilə yerlərini dəyişdilər. Üçüncü və dördüncü batalyonlar gecə ikən geri çəkilib məzuniyyətə hazırlaşdılar.

Canlı qüvvənin yerdəyişməsindən xəbər tutan düşmən qüvvələri həmin gecə hücumə keçib səhərə qədər atəş yağdırdılar.

Səhər çağı həmin iki batalyonun komandir və əsgərlərinin bir qismi geri qayıtdı. Mən hələ bölgədə idim. Nə baş verdiyini soruşanda dedilər: "Şiyakuh süqut etdi, bütün canlı qüvvəmiz sıradan çıxdı..."

Onların komandirləri ilə birgə Zülfüqar briqadasının qərargahına getdik. Onlar briqada komandiri polkovnik Əliyariyə izah etdilər ki, biz hələ mövqe və səngərlərdə yerləşməmiş hücumə məruz qaldıq.

Briqada komandirinin çadırından çıxanda fikirləşirdim ki, Şiyakuhun azadlığından ötrü necə qanlar töküldü, indi isə asanlıqla əldən verdik.

Dördüncü batalyonun komandiri mayor Cəfərinin nə qədər narahat olduğu yaxşı yadımdadır. O deyirdi: "Kaş bu yerdəyişməni etməyəydik!"

Üçüncü batalyonun komandiri mayor Toxmaçı da orada dayanmışdı və nə edəcəyini bilmirdi.

Uzaqdan iki motosiklet bizə yaxınlaşdı. Birinci sürücünü gören kimi sevinib ona doğru getdim. Mənim səmimi dostum İbrahim idi.

Motosikletlərdən dörd nəfər endi. İbrahim çox hirsli olsa da, mənimlə gülərlə görüşüb-öpüşdü, sonra soruşdu: "Polkovnik buradadır?"

– Bəli. Buyurun.

Dördü də içəri girdi. İbrahimin yanındakı üç nəfər danışmağa başladı. Onlar həmin gecə Şiyakuha hücum etməli olduğumuzu söyləyir və əsaslandırırıdılar. Deyirdilər ki, indi bu işi görməsək, gələnlərdə düşmən maneələr quracaq və əməliyyata imkan olmayacaq.

Polkovnik dedi: "Bu, mənim səlahiyyətimə görə bir qərar deyil. Gərək..."

İbrahim onun sözünü kəsib dedi: "Cənab polkovnik, əgər siz edə bilməzsənsə, biz hücum edərək". Polkovnik Əliyari İbrahimin üzünə baxıb dedi: "Yox, əzizim, biz sizin yanınızdayıq. İcazə verin düzgün qərar qəbul edək. Mən bir saata sizə xəbər verəcəyəm".

İbrahim və dostları briqadanın həyətinə bir ağacın altında oturub polkovnikdən xəbər gözləyirdilər. Mən onlara yaxınlaşdım və bir qədər söhbət etdik. Onunla gələnlərin korpus komandirləri olduqlarını təxmin edirdim, çünki bölgəyə dair yaxşı məlumatları vardı.

İbrahim onları mənə təqdim etdi. Motosikletdə İbrahimin yanında oturan gənc Həmədan korpusunun komandiri mühəndis Mahmud Şahbazi idi.

O birilərin biri Möhsün Vəzvayi, digəri də Əli Müvəhhid Daneş idi.³

Bir saatdan sonra xəbər öyrənmək üçün polkovnikin yanına getdim. Polkovnik Əliyari soruşdu: "Biz özümüz hücum edərik" – deyən gənci tanıyırsan?"

Məndən öncə mayor Toxmaçı dedi: "Mən onu yaxşı tanıyıram. O, Baziderazın pəhləvanı kimi tanınır. Cənab polkovnik, bu gənc ikimizi də çiyinə qoyub Baziderazın başına aparıb gətirər. O, Gilanqərbə gələndən zorxana idmanı təşkil edib. Mən də onun məşqlərində iştirak etməyə çalışıram. Çox sağlam gəncdir".

Polkovnik təsdiq əlaməti olaraq başını yellədi və dedi: "Şəxsi heyətin məzuniyyətini ləğv edin. Bu gecə hücum keçirik".

³ Onların hər üçü qərb cəbhəsinin mənəviyyatlı komandirlərindən idilər və sonralar şəhid oldular.

Zirvənin fatehi

Hüseyn Qəzənfəri

Sevincək cəld silah-sursat daşımağa başladıq. Zülfüqar briqadasının üç batalyonu və korpus qüvvələri son məsələləri razılaşırdılar. Bütün komandirlərin sözü bu idi ki, bütün Şiyakuh yüksəkliyi, o cümlədən zirvəsi azad olunmalıdır.

Mən xatirə dəftərimdə bu hadisəni təfərrüatı ilə yazmışam. 1982-ci ilin 5 fevralı, axşamüstü saat 5 idi. Artilleriya öz işinə başladı. Hələ hava qaralmamış şəxsi heyət hərəkətə keçdi. Ordu qüvvələri çox yaxşı irəliləyirdilər. Digər istiqamətdən də korpus və Bəsic qüvvələri gəlirdilər.

Zülfüqar briqadasının üçüncü və dördüncü batalyonları zirvəyə doğru yola düşdülər. Rətsiya danışığını eşidirdim. Üçüncü batalyonun komandiri cəsarətlə deyirdi: "Mən Şiyakuh zirvəsinə ayağını qoyan ilk adam olmaq istəyirəm".

Mayor şəxsi heyətini irəliləməyə həvəsləndirirdi. Bir saatdan sonra ratsiyadan belə elan olundu: "Şiyakuh zirvəsi azad olundu, üçüncü batalyon zirvəyə çatdı".

Çox sevindik. Ordu və korpus döyüşçülərinin "Allahu-Əkbər" səsi bütün bölgədə əks-səda verirdi. Düşmən qaçmağa başlamışdı. Biz Şiyakuhun yamacında, mağara olan yerdə bir tibb məntəqəsi təşkil etdik.

Hamımız qələbəyə sevindiyimiz yerdə üçüncü batalyonun komandiri mayor Toxmaçını gətirdilər. Ayağından yaralanmışdı. Onu israrla geri göndərmək istəyirdik, amma qəbul etmədi.

– Yaramı bağlayın, şəxsi heyətin yanına qayıdacağam.

Orada bir söz dedi, mənə məqsədini anlamadım.

Mayorun ayağını sarıyanda üzünü mənə tutub dedi: "Mən İbrahim Hadidən xəcalətliyəm".

Hər halda, Şiyakuh döyüşçülərin qəhrəmanlığı ilə azad olundu.

Bir neçə gündən sonra mayoru gördüm. Ayağı yaxşılaşmışdı. Məni çağıraraq dedi: "Gəl, sənə bir söz deyim. Yadındadır, dedim İbrahimdən xəcalətliyəm?"

– Bəli.

– Zülfüqar batalyonunda məni Şiyakuhun fatehi kimi tanıyırlar. Ratsiyadan dediyim sözə görə mənə hətta mükafat verdilər və rütbəmi artırdılar. Hamı elə bilir ki, dağın başındakı səngərləri fəth edən ilk adam mənəm. Amma bir şeyi etiraf etməliyəm.

Mayor dərin nəfəs aldı.

– Həmin axşam düşmənin zirvədəki səngərlərinin müqaviməti çox güclü idi. Düşmən o səngərləri əldən çıxarmaq istəmirdi. Dağın başına çatanda tək-tənha səngərlərə hücum etdim ki, oranı təmizləyib zirvənin fatehi olum. Amma orada düşmən yox idi, məndən öncə vurulan vurulmuş, qaçan qaçmışdı. Cəsədlər yerdə idi. Mən zirvəni fəth etdiyimə sevinib bunu ratsiyadan xəbər verdim. Lakin birdən inanılmaz bir səhnə ilə rastlaşdım. Ən zirvədəki səngərin yanında gənc bir döyüşçü üzüqıbləyə səcdəyə getmişdi və Allaha şükür edirdi. O, birdən mənim önümdə ayağa qalxdı. Əvvəlcə qorxdum, sonra isə çəfiyəsiyindən bildim ki, iranlıdır.

O, zirvəyə məndən tez çatıb səngərləri təmizləmişdi, lakin heç bir söz demədən səcdəyə gedib bu qələbəyə görə Allaha şükür edirdi. Sonra ayağa qalxıb məni qucaqladı, təbrik etdi və başqa bir söz demədən digər tərəfdən öz şəxsi heyətinin yanına endi.

Təəccüblə mayora baxırdım. Mənə çox qəribə gəlirdi. Biz hamımız mayoru Şiyakuh zirvəsinin fatehi bilirdik, o isə əsl fatehin başqası olduğunu deyirdi.

- Axı kimdən danışsınız? O qəhrəman kimdir?

Mayor gözlərimin içinə baxa-baxa dedi: "Şiyakuh zirvəsinin fatehi Baziderazın pəhləvanı İbrahim Hadidir".

Ondan sonra mayor hər dəfə İbrahimdən danışanda onu Baziderazın pəhləvanı adlandırıb deyirdi: "Bu gənci heç kim tanımır".

Yadımdadır, polkovnik Əliyari də belə deyirdi: "Şiyakuhun fəthi o gəncə borcludur. O, əminlikdə dedi: "Əgər siz edə bilməzsınızsa, biz hücum edərək".

Ondan sonra İbrahimplə dostluğum daha da gücləndi. O mənim və ordudan olan digər dostların yaddaşında bir əfsanə kimi qaldı. Bu qədər qəhrəmanlıqlarına baxmayaraq, heç vaxt özündən danışmazdı.

Bir aydan sonra əsgərlərin biri məni səsləyib dedi: "Bir cavan oğlan gəlib, sizinlə işi var".

- Mənim burada heç kimim yoxdur.

Nəzarət-buraxılış məntəqəsinə gedəndə isə çox sevindim. İbrahim idi. Salamlaşandan və hal-əhval tutandan sonra dedi: "Sağollaşmağa gəldim. Biz cənuba gedirik".

Çox narahat halda onunla sağollaşdım. Tehranlı olmasam da, ünvanını alıb dedim: "Sizi yenə görməyi çox istəyirdim".

1982-ci ilin martında Fəthülmübin əməliyyatı başlandı. İbrahim və dostları buna görə cənuba getdilər. Bizim bir neçə batalyonumuz da həmin əməliyyatda iştirak etdi. Əməliyyatın son günlərində mən də oraya getdim və bir gün üçüncü batalyonun komandiri Toxmaçının yanında

qaldım. O mənə dedi: "Doğrudan, İbrahim Hadidən xəbərin var?"

– Yox.

– Onu bir neçə gün qabaq Əhvaz hava limanında gördüm. Yaralanmışdı, böyrünə qəlpə dəymişdi. Onu Tehrana aparmaq istəyirdilər, o isə qayıtmaq istəyirdi. Həkimlər yarasını bağladılar və birlikdə qayıtdıq.

1983-cü ilin martında Toxmaçını yenə gördüm. Göstərdiyi igidliklərə görə polkovnik-leytenant olmuşdu. Yenə Şiyakuh dağından və İbrahim Hadidən söz düşdü.

- Baziderazın pəhləvanından xəbərin var? Bilirsən haradadır?

Kumeyl kanalından xəbərim olduğuna görə narahat halda dedim: "Bəli".

Polkovnik üzümdən hər şeyi anladı. Yenə nigaran halda soruşdu: "İbrahim haradadır?"

Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatında Kumeyl kanalının mühasirəsi haqda məlumat verib dedim: "İbrahim də onlarla qaldı. Heç kimin ondan xəbəri yoxdur".

İdeal şəxsiyyət

Mühəndis Əhməd Ustad Baqir

Tərbiyə elminin böyükləri deyirlər ki, bir gənci yaxşı yetişdirmək və istədiyin yola gətirmək istəyirsənsə, birinci onun qəlbini fəth eləməlisən. Gərək gənc səni bir ideal kimi qəbul etsin.

Bu ekspertlərə görə, gənc elə bir adamı örnək qəbul edir ki, ən azı bu xüsusiyyətlərin birinə malik olsun: gözəl siması olsun, idmançı olub digərlərinin bacarmadığı işləri görə bilsin. Üçüncüsü budur ki, yaxşı səsi olsun. Müğənni və məddahlar istər-istəməz gənclərə örnək olurlar. Ən mühümü budur ki, bir gəncin qəlbini fəth etmək üçün gərək yaxşı əxlaqın olsun və gənclərin fikirlərinə hörmət edəsən. Gərək zarafətçil və deyib-gülən olasan. Elə olmalısən ki, gənc sənin yanında olmaqdan həzz alsın.

Bu ekspert fikirlərini yan-yana qoyanda əmin olun ki, ağa İbrahim Hədinin şəxsiyyəti canlanır.

İbrahimin yaraşıqlı və mənəvi çöhrəsi var idi, üzünə baxanda insanı cəlb edirdi. Onun idmanı haqda isə danışmasaq da olar. Yadımdadır, mən onunla ilk dəfə rastlaşanda jim edirdi. Mən də saymağa başladım: Bir, iki, üç... otuz bir, otuz iki... yüz, iki yüz, üç yüz...

Əməlli başlı yoruldum. Onun jimi bizim yol yeriməyimiz kimi idi. Yol yeriyəndə heç kim addımlarını saymır və bununla öyünmür. İbrahim belə jim edirdi.

O həmçinin voleybol, güləş, stolüstü tennis və digər idmanlarda da usta idi. Yadımdadır, tək əllə atəş açırdı. Silahın qundağını çiyinə qoymurdu, o qədər güclü idi ki, tək əllə tutub atəş açırdı.

İbrahimin çox gözəl səsi vardı və çoxları onun səsinə vurulmuşdu. Bəzən Əhli-beytin mədhinə qəzəllər oxuyurdu. Məddahlığına söz ola bilməzdi.

Gilanqərbdə bir Quran qiraətçimiz vardı, təcvid qaydalarını da yaxşı bilirdi. İbrahim isə Quranı xüsusi yanğı ilə oxuyurdu. Hamı İbrahimin Quran oxumasından həzz alırdı. Zarafat və gülüşdə də birinci idi. İki saat yanında otursaydıq, yenə yorulmazdıq. Yalnız mən yox, bütün dostlar onun haqqında belə düşünlər.

Hamı İbrahimi bir örnək kimi qəbul edirdi. Korpus komandiri bir iş görmək üçün məntiqi dəlil gətirirdi ki, digərləri razılaşınsınlar. İbrahimin isə heç bir işdən ötrü dəlilə ehtiyacı yox idi. O, "mən bu işi görmək istəyirəm" – deyən kimi hamımız arxasınca qaçırdıq. Çünki hamımız onu qəbul edirdik.

Digər tərəfdən, İbrahimin şəxsiyyəti örnək olmaq gücündə idi. O, bütün əməllərinin İslama uyğun olmasına çalışırdı.

Müharibənin əvvəllərində iki qrup önə çıxdı: Biri dindar uşaqlar idilər və onlara Məktəbi deyilirdi, ikinci qrupun uşaqlarına isə Dadaşməşdi deyirdilər.

Dadaşməşdilərin də qayda-qanunları var idi, çox mərd və qeyrətli idilər. Bəzən onlarda lotu əlamətləri, söyüş və digər işlər də görünürdü, iş vaxtı isə çox cəsarətlə mübarizə aparırdılar.

Mən bəzi dostlardan fərqli olaraq, İbrahimi ikinci qrupa daxil edirəm. O, bir dadaşməşdi idi. O, öz hərəkətləri ilə bizi dolayı yolla tərbiyə etdi. O, bütün döyüşçülərə əsl örnək idi. Cəsarətlə deyə bilərəm ki, heç kim İbrahimi yoldaşlıqdan ziyan görmədi.

Bekar olanda deyib-gülür, oyunlar təşkil edib uşaqların vaxtını doldururdu. Yeri gələndə böyüklər və komandirlər

qarşısında ədəb-ərkanı bizə öyrədirdi. Əlbəttə, lazım olanda komandirlərə faydalı tənqidlərini də bildirirdi.

Bütün bunlarla yanaşı deməliyəm ki, İbrahimdə çox da kollektiv iş ruhiyyəsi yox idi. Komandirlik etmişdi, amma bacardığı qədər vəzifədən qaçırdı. Komandirlərə isə çox kömək edirdi.

O, insanları tanımaqda çox dəqiq idi. Bizim çoxlu araşdırmadan sonra gəldiyimiz qənaəti əvvəldən bilirdi.

Müharibənin əvvəllərində bəzi qruplaşmalar cəbhələrə nüfuz etdilər, bəzi sadələvh adamlar da onlara aldandılar. Onların bir neçəsi Gilanqərbə gəldi. İbrahim onları çox tez tanıdı və bizi onlara yaxınlaşmağa qoymadı.

İbrahimin başqa bir özəlliyi eyibləri örtməsi idi. Kimsə bir səhvə yol versəydi, heç vaxt başqalarının yanında danışmazdı, səhv edən adamla əlaqəsini də kəsməzdi. Sonra bildik ki, təklikdə onunla danışmış və səhvini başa salmışdır.

İbrahim çoxlarına, hətta komandirlərə də sirdaş idi. Onun böyük qəlbi var idi, hamı onu yaxın dost bilirdi.

Bütün bu xüsusiyyətlərlə yanaşı, şagird və mürid həvəskarı deyildi, hansısa məqsədlərə nail olmaqdan ötrü insanları özünə yaxınlaşdırmağa nifrət edirdi.

Həm özünə, həm digərlərinə xüsusi məxfi zona tanıyırdı. İşlərinin çoxluğuna baxmayaraq, tək qalmaq üçün özünə vaxt ayırırdı, yalnız Allahla özü olurdu. Bütün bunlar İbrahimi örnək bir şəxsiyyətə çevirdi.

Həyatda İbrahimi qarşıma çıxardığı üçün həmişə Allaha şükür edirəm. O, qısa müddətdə mənə düzgün yaşamaq dərslərini öyrətdi. Mənə elə dərslər öyrətdi ki, onların hamısı böyük bir kitab deməkdir. Mən sonradan müəllim oldum və tərbiyə sahəsində çoxlu kitablar oxudum. Buna görə

əminliklə deyirəm ki, İbrahimin şəxsiyyəti hamıya
örnəkdir.

Allahu-Əkbər

Mühəndis Əhməd Ustad Baqir

İbrahimplə yoldaşlıq bizim əxlaq və rəftarımızı bütünlüklə dəyişirdi. Biz elə bir adamı örnək görürdük ki, dünya və bütün dəyərli nemətləri onun gözündə heç idi.

İbrahimin qiymətli Şah Maqşud təsbehi aldığını dəfələrlə görmüşdüm. O təsbeh İbrahimin əlinə həqiqətən yaraşır. Lakin dostlardan kimsə "nə gözəl təsbehin var" – deyən kimi ona bağışlayır. Dəfələrlə hətta köynəyini də bağışlamışdı. Mənim gözəl bir üzüyüm var idi, anam Məşhəddən almışdı. Onu ehtiyatla saxlayırdım. Nəhayət, bir gün bir döyüşçü üzüyümə baxdı və çox xoşu gəldi. Üzüyümü çıxarıb ona hədiyyə verdim. O anda fikirləşdiyim yeganə şey İbrahimin əməlləri idi. Əmin idim ki, o olsaydı, eyni işi görərdi. Bunlar onun hərəkətlərinin dolayı təsiridir.

İbrahimdən öyrəndiyim və mənim üçün çox səmərəsi olmuş dərslərin biri də Allahu-Əkbər dərslidir. Bu gözəl zikri namazda dəfələrlə təkrarlamışdım, amma İbrahim onun əsl həqiqətinə diqqət yetirirdi. O deyirdi: "Bilirsən Allahu-Əkbər nədir?! Yəni Allah sənə düşündüyün hər şeydən böyükdür; Allah düşünə biləcəyin hər şeydən əzəmətlidir. Yəni Onun kimi başqa heç kəs bizə kömək edə bilməz. Allahu-Əkbər odur ki, bu qədər böyük Allah bizim yanımızdadır. Biz kimik ki?! Ən ağır şəraitlərdə bizə kömək edən Odur".

Buna görə bizə öyrətmişdi ki, hər bir şəraitdə, xüsusən çıxılmaz vəziyyətdə qaldıqda Allahu-Əkbər qışqırın.

Özü əməliyyatlarda həmin zikrlə böyük qəhrəmanlıqlar yaradırdı. O deyirdi ki, bu zikrlə sizin Allaha təvəkkül və etimadınız çoxalır.

1982-ci ildə yaralandığına görə Tehrana getdi. Müslim ibn Əqil əməliyyatında bizim batalyonumuz Miyantəng adlı bir bölgəni ələ keçirməli idi. Üç bölük bir istiqamətdən irəliləməli idik.

Bizim bölüyümüz ortada idi. Bəzi səbəblərə görə komandirlər bizim bölüyümüzə çox da güvənmir, məqsədlərimizə nail olacağımızı düşünmürdülər. Buna görə sağ və solumuzdakı bölüklərin komandirləri ilə danışıdılar ki, öz bölgənizi azad edəndən sonra orta hissəni də təmizləyin.

Döyüş başlandı. Biz minalanmış sahə ilə qarşılaşdıq və bir neçə şəhid verdik. Bizim istiqamətimizdə əməliyyat ağır gedirdi. Sağ və solumuzdakı bölüklərin vəziyyəti də eyni idi.

Biz irəlilədik, amma qarşıda düşmənin pulemyot və minomyot səngərləri yolumuzu bağladı. Onları ələ keçirsəydik, gerisində problemimiz olmayacaqdı, lakin onlar güclü müqavimət göstərirdilər.

Düşmənlə məsafəmiz 20 metrədən az idi. Biz bir neçə səngərdə sıxışmış qalmışdıq, başımızı qaldıra bilmirdik.

Birdən İbrahimi, onun Allahu-Əkbər şüarını xatırladım. Öz-özümə dedim ki, İbrahim burada olsaydı, mütləq "Allahu-Əkbər" qışqıraraq hücum keçərdi. Biz on-on beş nəfər idik. Uşaqlara dedim: "Uşaqlar, inamla "Allahu-Əkbər" qışqırın".

Hamımız ucadan qışqırmağa başladığımız.

Birdən iraqqlıların pulemyotunun səsi kəsildi. Birtəhər başımızı qaldıranda gördük ki, hamısı təcürdən üzünəsağı qaçır.

Orta səngərləri təmizlədik, az sayımızla və Allahu-Əkbərin gücü ilə sol istiqaməti də azad etdik, sonra sağ tərəfə keçdik. Allahu-Əkbər qışqıran kimi düşmən dərhal geri çəkildi. Qələbəsinə heç bir ümid bəslənməyən bölük İbrahimin öyrətdiyi dərslə digər bölüklərin tapşırıqlarını da yerinə yetirdi.

Yadımdadır, əməliyyatlara gedəndə bacardığımız qədər silah-sursat götürürdük. İbrahim isə təxminən silahsız gedirdi. Onun Allaha qərribə inamı var idi. Səbəbi soruşanda deyirdi: "Döyüş başlayanda kifayət qədər silah tapacağıq".

O deyirdi: "İlk atəşlərdən sonra bəziləri vurulub yığılırlar və silahları istifadəsiz qalır. O vaxt biz götürüb istifadə edərik. Mən silah yerinə başqa bir şey götürməyə çalışıram".

Doğru deyirdi. Silahsız gəldiyini və döyüş başlayandan sonra yerə yığılanların silahlarını götürdüyünü dəfələrlə görmüşdüm.

Düşmən mövqələrinin arxası

Mühəndis Əhməd Ustad Baqir

Mətləülfəcr əməliyyatının hazırlıq işləri çox tez bitdi. Biz düşmənin Bostan cəbhəsinə təzyiqini azaltmaqdan ötrü cəld əməliyyata hazırlaşdıq.

Gilanqərb korpusunda bir partizan əməliyyatı hazırlanmışdı. Qərara gəlmişdik ki, seçilmiş bir qrup əməliyyatdan öncə düşmən cəbhəsinə getsin, əməliyyat başlayan kimi düşmən briqadasının artilleriyasına və komandir qərargahına hücum etsin. Bu iş orta cəbhədə əməliyyatın qələbəsinə və məqsədlərə çatmasına çox kömək edəcəkdi.

Bu məqsədlə on beş nəfər seçildik. Qrupun rəhbərliyi İbrahimin dostlarından olan Şəhid Əli Xürrəmdələ tapşırıldı.

Əməliyyatdan iki gün öncə İbrahimlə birgə yola düşdük. İbrahim bizi sərhəd dərələrinin arasından ötürüb qayıtdı. Hər birimizdə silahdan əlavə böyük bir bel çantası da vardı. Ağa Xürrəmdələ bir PRC ratsiyası vardı və onunla əlaqə saxlayırdı.

Biz təmas xəttindən 10 km. aralandıq, düşmən artilleriyasının və komandir qərargahının yaxınlığında bir təpədə yerləşdik. Gündüzlər istirahət edir, gecələr işləyirdik.

Qərara gəldik ki, əməliyyat başlayan kimi hücum edib düşmənin topxanasını sıradan çıxaraq, sonra düşmənin fikir mərkəzi olan komandir qərargahına hücum edək.

Həyəcan dolu iki gün keçdi. Biz bir növ fədailər idik, qayıtmaq ehtimalımız çox az idi. Digər tərəfdən, on beş nəfərin hamısı güclü və hazırlıqlı döyüşçülər idi.

Düşmən mövqelərində dərə və təpələrin arasında gizləndiyimiz iki gün ərzində yeməyimiz balıq və badımcan konservindən ibarət idi. Yadımdadır, badımcan konservi çox yağlı idi, qızdırmağa da bir şey yox idi. Birinci tikəni ağzıma qoydum, ancaq uda bilmədim. Fikirləşdim ki, quru çörək yesəm, daha yaxşıdır.

1981-ci ilin 11 dekabrında əsas əməliyyat başlandı. Biz öncəki gecələrdə bütün kəşfiyyat işlərini görmüşdük, ağa Xürrəmdel hamının vəzifəsini müəyyən etmişdi. Hücüm planı da yaxşı hazırlanmışdı.

Qərribə anlar idi. Orta cəbhədə düşmən topxanasını məhv etmək üçün hücum əmrini gözləyirdik, lakin ratsiyadan heç bir xəbər gəlmirdi. Ağa Xürrəmdel bir neçə dəfə əlaqə saxladı, komandir isə əmr etdi ki, hələ gözləyin.

Düşmən topxanasındaki hərəkətilikdən və atışmadan bildik ki, Şiyakuh bölgəsində ağır döyüş başlayıb.

Əməliyyatın başlanmasından iki gün ötdü, amma bizə heç bir əmr verilmədi. Yavaş-yavaş ərzağımız da bitirdi. Nə qədər əlaqə saxlayırıdığsa, deyirdilər ki, hələ gözləyin, Şiyakuhda problem yaranıb və orta cəbhədən irəliləmək imkanı yoxdur.

Nəhayət, əməliyyatın ikinci günü axşam vaxtı qısa bir əlaqə yaradıldı. Bizə bildirdilər ki, əməliyyatın baş komandanlığının əmrinə əsasən siz heç bir iş görməməlisiniz.

Bu xəbəri eşidəndə bütün dostlar şoka düşdülər. Dostların bir neçəsi qrup komandirinə dedi: "İraq tərəfi bütün yolları bağlayıb, bizim nə irəli yolumuz var, nə də geri. Ərzağımız da bitib. Bu o deməkdir ki..."

Dostların başqa biri dedi: "Ən yaxşı iş budur ki, hücumu keçək; ya şəhid olarıq, ya da əsir düşərik, amma ən azı düşmən artilleriyasını məhv etmiş olarıq".

Hamımız ağır psixoloji vəziyyətdə idik, nə edəcəyimizi bilmirdik.

Ərzaq ehtiyatımız təxminən bitdi. Biz yaddan çıxmış qüvvələr idik, qərargah da bizə heç bir cavab vermirdi. Geriyə yolumuz da yox idi, keçdiyimiz cığırlar düşmənlə dolu idi.

Məyusluğumuz pik həddə çatmışdı. Hava yavaş-yavaş qaralırdı. Yerli bələdçi bu xəbərləri eşidib gecə vaxtı bizdən ayrıldı və getdi.

Yenidən ratsiyadan səs gəldi. Zəif bir səs Əli Xürrəmdeli çağırırdı. Danışan İbrahim Hadi idi. Hamımız ratsiyaya sarı qaçdıq. İbrahim danışmağa başladı.

– Əli can, bütün sərhəd yolları düşmənlə doludur. Mən sizin qayıtmanız üçün bir neçə yolu yoxladım. Yalnız bir yol qalıb: Uşaqları topla və əməliyyat bölgəsinin şimalına doğru get. Bir neçə kilometr irəlində uca bir dağ var. Dağın şərq və qərb yamaclarında düşmən qüvvələri yerləşib, zirvə isə boşdur. Mən dağın bu tərəfindən gəlirəm, siz də o tərəfdən gəlin, sonra birlikdə qayıdırıq.

Uşaqların ikisi xəstələnmişdi. Yağış da yağdı. Çətinliklə hərəkətə başladıq. Yol bitmək bilmirdi. Gecənin yarısı dağa çatdıq. İbrahim o tərəfdə bizi gözləyirdi. O, bir motosiklet və bir ratsiya ilə gəlmişdi.

Dağa çıxmağa başladıq. Çox hündür dağ idi, qurtarmaq bilmirdi. Biz hələ dağın yamacında olanda İbrahim zirvəyə çatdı və bu tərəfdən enib bizə yaxınlaşdı. Bir neçə gün məyusluqdan sonra İbrahimi görüb necə ruhlandığımızı təsəvvür edə bilməzsiniz. Hamımız onu qucaqladıq. Qaranlıq olsa da bir anlığa dizinin qanlı olduğunu gördüm.

– Nə olub?

Qaneedici cavab vermədi. Başa düşdüm ki, yanımıza gələndə motosikletin işığını söndürüb torpaq yolla gəlirmiş. Bu zaman motosikleti aşıb.

İbrahim yaralıların vəziyyətini görəndə qrupumuzu idarə etməyə başladı. Sağlam döyüşçülərə bir neçə bel çantası verdi, özü də yaralı ayağı ilə yaralılarının birini çiyinə atdı və dağda bir neçə kilometr apardı.

Bir saatdan sonra zirvəyə çatıb öz mövqələrimizə doğru enməyə başladım. Səhər namazını yolda qıldım və hava işıqlanmamış mövqələrimizə çatdım.

İbrahim yolda əlaqə saxlayıb bizi aparmaq üçün bir vanet maşını istədi. Hava işıqlananda vanetə minib Gilanqərbə getdik. Yorgunluqdan iki gün yatdım. İbrahim isə ayağının yarasını bağlayandan sonra başqa bir bölgədə fəaliyyətə başladı. Sanki yorgunluğun nə olduğunu bilmirdi.

Sonralar qərargahdakı dostlardan komandirlərin bizim haqqımızda nə düşündüklərini soruşanda dedilər: "İkinci gecə elan olundu ki, həmin on beş nəfəri boşlayın, orta cəbhədə əməliyyatı davam etdirməməliyik".

İbrahim dərhal soruşub ki, bəs onların taleyi necə olacaq? Əməliyyat komandiri də deyib ki, ən yaxşı halda əsir düşəcəklər.

Döyüşçülərin canına çox əhəmiyyətli yanaşan İbrahim qışqıraraq və kobud ifadə işlətməmişdi ki, əgər öz qardaşınız və ya övladınız da orada olsaydı, bu sözü deyərdinizmi?!

Sonra Hacı Hüseyn Allahkərəmlə danışaraq deyibmiş: "Mən onları qaytarmaq üçün bir yol tapmağa gedirəm". Hacı Hüseyn də ona bir rətiyə verib deyib ki, əlindən gələni et.

Qısa budur ki, mən və başqa on dörd nəfər, daha doğrusu, on beş ailə öz gənclərinin qayıtmasını İbrahimin

həmin gecə göstərdiyi fədakarlığa borcludur. O, əməliyyatın ilk iki gecəsində də yatmamışdı, amma bizi xilas etmək üçün əlindən gələni etdi.

Bir neçə gündən sonra, yəni Mətləülfəcr əməliyyatının davamında Nar yüksəkliyi və möcüzəvi azan hadisəsi baş verdi.

Ayıqlıq

Sərdar Əmir Növhi

Biz on beş nəfər düşmən artilleriyasını partlatmağa getdik və Mətləülfəcr əməliyyatının birinci mərhələsində düşmən mövqələrinin arxasında mühasirəyə düşdük. Oradan bizi İbrahim xilas etdi. Onu ilk dəfə idi görürdüm. Mən əməliyyatın növbəti mərhələlərində ağır yaralandım, qolum işləmədi. Özüm Kermanşahdan olsam da, müalicə üçün Tehrana getməyə məcbur qaldım.

İbrahim bunu bilən kimi məzuniyyət götürüb mənimlə gəldi. Bir neçə gün onlarda qonaq oldum, ailəsinə, xüsusən də anasına çox zəhmət verdim.

O mənim müalicəm üçün bir dostunun motosikleti ilə tez-tez ora-bura gedirdi.

Sonralar dostlarıma dedim ki, Tehrandə bizim kürd yerlilərimizdən də qonaqpərvər bir gənc var.

Məhəllənin müxtəlif xüsusiyyətlərə malik bütün sakinləri İbrahimlə dost idilər. İbrahim qapıdan çıxanda hamıya salam verirdi. Azyaşlı uşaqların çoxu salamına görə onunla dostlaşmışdılar. Hətta mənim kimilərin saymadığı bəzi avaralar da İbrahimlə dost idilər.

Yadımdadır, bir gün birlikdə küçədən çıxarkən yaxşı görkəmli bir neçə ruhani bizə yaxınlaşdı. İbrahimi tanıdığıma görə düşündüm ki, onlarla çox səmimi şəkildə görüşəcək, amma onlara heç salam da vermədi.

Təəccüblə ona baxdım. Nə düşündüyümü bilib dedi: "Mənim belə ruhanilərlə işim yoxdur".

– Nə üçün?

– Onlar Əhli-beytdən başqa heç kimin vilayətini qəbul etmirlər; nə fəqihin rəhbərliyini, nə inqilabı, nə cəbhəni.

Onlar yalnız mövlanın vilayətindən dəm vururlar. Mən bir müddət onlarla söhbət etdim, amma faydası olmadı. Yalnız öz işlərini qəbul edirlər.

Sonra əlavə etdi: "Bunların İslama və inqilaba təhlükəsi az deyil. Xəvaric də mövla Əlinin hakimiyyəti altında idi, amma sonra..."

Mən o zaman İbrahimin nə dediyini başa düşmədim, amma illər sonra ingilis şiiəliyi və Şirazi cərəyanı ilə tanış olanda onun necə ayıq olduğunu anladım.

Kermanşahda dindar bir ailədə böyümüşdüm. Gəncliyin əvvəlində Gilanqərbdə İbrahimplə tanış oldum. Allah şahiddir ki, bu tanışlıq həyatıma böyük təsir etdi.

İndi o dövrdən uzun illər ötür. Hələ onun qədər təsirli bir şəxsiyyət görməmişəm. Mən onunla yoldaş olduğum zaman bütün etiqad və əxlaq məsələlərini öyrəndim.

O bizi zorxana idmanı ilə tanış etdi. İdman edəndə zikir deyir, dua oxuyurdu. Bununla bizə başa salırdı ki, idman Allahın razılığından ötrü olmalıdır. O, çoxlu Əhli-beyt təlimlərini bu yolla bizə öyrədirdi.

Mən Aşura ziyarətnaməsini ilk dəfə İbrahimplə oxudum. Onun bu ziyarətnaməyə baxışı fərqli idi. O özünü Aşura məktəbinin əsgəri bilirdi.

Biz əvvəllər zarafat edəndə kimisə ələ salırdıq, hamı da gülürdü. İbrahim də zarafat edib hamını güldürürdü, amma heç kimi ələ salmırdı. O bizə öyrətdi ki, birlikdə gülək, bir-birimizə gülməyək.

Müharibənin ilk günlərində İbrahim bizə mənəviyyat öyrətdi, şəhadətə baxışımızı dəyişdi. O bizə düzgün həyat dərsi keçdi.

Müharibə dövrünün tehranlı döyüşçülərinin, hətta bu böyük şəhərin Bəsic üzvlərinin bu gün vahid bir rəhbəri yoxdur. Bir zamanlar tehranlı uşaqlar Hacı Himmət kimi bir örnəyi qəbul edir, onu əfsanə sayırdılar.

Dünənki döyüşçülərin bəzisi bir siyasi cərəyandadırlar, bəzisi başqa bir siyasi cərəyanda, bəziləri də ümumiyyətlə siyasətə qoşulmurlar. Yəni Tehranda bir dini-mədəni-ideoloji inqilab edə bilən güclü potensial əldən çıxıb. Lakin əminliklə deyirəm ki, İbrahim aramızda olsaydı, bizim dindar və inqilabçı toplumumuza mədəni-ideoloji rəhbərlik edə bilərdi. Mənim buna sübutum da var.

Mən növbəti dəfə 1982-ci ildə Tehrana getdim. İbrahim yaralanmışdı və müalicə olunurdu. Bir çox şəhidlərin yas məclisinə birlikdə gedirdik.

Bəzi Bəsic üzvləri İbrahimi bir dəfə görməklə onun əxlaqına və rəftarına vurulurdular. Bunu dəfələrlə görmüşəm. İbrahim bir yerə gedəndə ətrafı adamla dolu olurdu. Yalnız Bəsic üzvləri deyil, adi adamlar da onun gözəl əxlaqına cəlb olunurdular.

O zaman gördüm ki, şəhidlərin mərasimlərində Tehranın bəzi komandirləri çıxış edir, hətta siyasi mövqe bildirirdilər. İbrahim adətən bu məclislərdən sonra həmin komandir və ya natiqlə danışıb çox gözəl şəkildə çıxışını dəyərləndirir, nöqsanlarını deyirdi.

Bir dəfə bir komandirə gözəl şəkildə başa saldı ki, sizin bu məclisdəki sözünüzdə təqva ətri yoxdur, gərək ehtiyatlı olasınız, siz Bəsic gənclərinə örnəksiniz...

Mən o zaman dostlarıma dedim: "İbrahimin xarakteri və düzgün rəftarı hamını, hətta inqilab xəttində olmayanları da özünə cəlb edir. Çoxlu gənclər İbrahimi baxırlar. Bu şəxsiyyət Bəsic üzvlərinə rəhbərlik etməyə

qadirdir və onlara siyasi mövqe baxımından kömək edə bilər”.

Alın lenti

Hüseyn Rəstqar

İbrahimlə inqilabdan öncə məhəllədə dostlaşdım, birlikdə futbol və voleybol oynayırdıq. Müharibə başlayandan sonra onun qərb cəbhəsinə getdiyini öyrəndim. 1982-ci martında çəkiliş heyəti ilə birgə Şuşa ezam olunduq. Qardaş Əli Fəzlinin başçılıq etdiyi Əlmehdi briqadası Şuşun yaxınlığında Rüfaiyyə adlı bir bölgəyə göndərilmişdi. Bu briqada novruz günlərində əməliyyatın növbəti mərhələsinə həyata keçirəcəkdi.

Əməliyyat axşamı çəkilişə başladıq. Gecənin qaranlığında batalyonlar bir-birinin ardınca yola düşdü. Öncəki günlərdə düşmənin güclü müqavimətindən xəbəri olan hər kəs dua edirdi ki, bu istiqamətdə mövqeləri tuta bilək.

İlk döyüşçülər dua mərasimindən və əzadarlıqdan sonra yola düşdülər. O axşam heç vaxt yadımdan çıxmaz. Düşmən mövqeləri ələ keçirilmişdi və bir-birinin ardınca şad xəbərlər gəlirdi.

Biz döyüşçülərin qəhrəmanlığını lentə köçürmək məqsədilə səhər açılan kimi əməliyyat yerinə gedəcəkdik. Hava işıqlananda bir qrup komandirə yola düşdük. Kamera və mikrofonlarımız hazır vəziyyətdə idi.

İlk əməliyyat yerinə çatan kimi gözüm yaralı bir döyüşçüyə sataşdı. Özümdən asılı olmadan işimi buraxıb onun yanına qaçdım. O, əməliyyatın ilk hücumçularından idi və qərribə tərzdə yaralanmışdı. Onu yaxşı tanıyırdım, qədim dostum İbrahim Hadi idi.

Yanında oturub ona salam verdim. Məni tanıdı və halımı soruşdu. Yaxşı danışa bilmirdi. Bir güllə üzündən

girib qəribə tərzdə boynundan çıxmışdı, biri də ayağına dəymişdi. Güllə boyundan çıxanda adətən onurğanı və ya şah damarı zədələyir və insanın yaşama ehtimalı az olur. İbrahim isə sağlam və gümrah idi.

Başına topplaşmış döyüşçü dostlarının hamısı onun igidliyindən danışırdı. O, həmin gecə düşməən səngərini təkbaşına məhv edib yolu açmışdı.

Gözüm İbrahimin başına sataşdı. Saçının bir hissəsi yanmışdı. Saçının arasında bir güllə yolunu görmək olurdu. Təəccüblə dedim: "Dadaş İbrahim, başına nə olub?"

Əlini başına çəkdi və güclə ağzını açıb dedi: "Bilirsən güllə nə üçün başıma girməyə cürət etməyib?!"

– Nə üçün?

Gülümsədi.

– Güllə xəcalət çəkib. Çünki alınma "Ya Mehdi" lenti bağlamışdım.

O, əməliyyatın birinci mərhələsində də yaralanmışdı. Onda ikinci dəfə yaralansa da, geri qayıtmaq istəmirdi. Tibb işçisi onun yarasını bağladı və əməliyyatın uğurla bitdiyini söyləyib onu ısrarla geriye göndərdi.

İndi fikirləşəndə o anlardan film və foto çəkmədiyimə görə çox heyfsilənirəm.

Möcüzə

Hüseyn Cahanbəxş

1982-ci il, aprelin əvvəlləri idi. Dostlar İbrahimin Nəcmiyyə xəstəxanasında yatdığını söylədilər və birlikdə onu ziyarət etməyə getdik.

Mənim İbrahimplə dostluğum onların hamısından qədim idi. Biz bir-birimizlə çox səmimi idik. Mənim köhnə bir volkswagen və bir vanet avtomobilim vardı, İbrahimə maşın lazım olanda istifadə edirdi. Bir-birimizlə çox açıq idik. Buna görə bir neçə saat xəstəxanada qaldım ki, bir işi varsa, görüm.

Xəstəxananın işçiləri İbrahimin dostlarının əlindən bezmişdilər. O qədər dostu vardı ki, dəstə-dəstə gəlib-gedir, görüş saatına da fikir vermirdilər.

İbrahimin yanında oturduğum yerdə tibb işçilərinin biri gəlib çəfiyəni onun üzünə sürtdü, mənim təəccübümü görəndə dedi: "Bu yaralıya möcüzə baş verib, şəfa tapıb. Çəfiyəni təbərrük məqsədilə sürtdüm".

Tibb işçisi gedəndən sonra İbrahimə baxdım.

- Burada nə baş verib? Bu nə deyir? Doğrudan, nə üçün xəstəxanadakı digər yaralılar səni görməyə gəlirlər?

Gülümsədi.

- Doğru deyir, həqiqətən möcüzə olub. Əməliyyatın son gecəsində Rüfaiyyə körpüsünün yanında idik. Son işləri görürdük. Güclü müqavimət göstərən bir səngəri partlatmaq üçün irəliyə getdim. Səhərə yaxın, hava qaranlıq idi. Səngərin yanına bir qumbara atdım, faydası olmadı. Bir az da yaxınlaşıb ikinci qumbaranı atdım. Səngərin arxasına keçmək istəyəndə iraqılı zabit bayıra çıxıb məni gördü. Əlində silah vardı. Ərəbcə soruşdu ki,

kimsən? Mən də ərəbcə dedim ki, sizdənəm. Şübhələndiyini hiss etdim, amma bir iş görməyə macal tapmamış silahını qaldırıb atəş açdı. O, silahını qaldıran kimi mən yerə uzandım. Bir güllə saçımdan keçdi, biri topuğuma dəydi, biri də yanağımdan girib dişlərimin birini sındırdı və boynumdan çıxdı.

Təəccüblə dedim: "Boynundan?! Həm də onurğa sütununa və şah damarına bir şey olmadı?!"

İbrahim gülümsəyib dedi: "Həkimlər də deyirlər ki, möcüzə budur. Güllə düz onurğa sümüyümə dəyib, amma... Qoy ardını danışım. Mən yerə uzananda birdən bütün bədənim keyidi. Heç bir şey hiss etmirdim. Sanki məni elektrik cərəyanı vurmuşdu. Çox gümrah idim, amma nə qədər etdimsə, əl-ayaqlarımı tərpedə bilmədim. İraqlı zabit də üzümün qanından öldüyümə əmin oldu, yanımdan keçib getdi. O anlarda bildim ki, güllə boynuma xəsarət yetirib. Tərpənə bilmədiyimə görə onurğanın kəsildiyini zənn etdim.

Ürəyimdə Allahla danışib dedim: "İlahi! Mən əlil olmaq istəmirəm. Bəndələrinə kömək etmək üçün bədənimi sağlam elə; əlbəttə, əgər məsləhətdirsə. Yox, məsləhət əlil olmağımdırsa, mən tabeyəm".

Bir neçə dəqiqə belə keçdi. Ürəyimdə zikr deyir və həzrət Zəhraya (ə) təvəssül edirdim.

Bir neçə dəqiqə hərəkətsiz qalandan sonra qanaxmam dayandı. Hiss elədim ki, ayaqlarımı tərpedə bilirəm. Yavaşca ayağımı çəkdim.

Sonra barmaqlarıma hissiyyatın qayıtdığını bildim, əllərimi açıb-bağladım.

İnanılmaz idi. Mən on beş dəqiqə yerimdən tərpənə bilməmişdim, onda isə...

Allaha şükür edib əlimi tərptədim və səhərin alatoranlıqında silahımın kəmərinə hiss etdim. Silahı yavaşca özümə çəkib qundağını sinəmə qoydum.

Bəəsçi zabit hələ səngərdə pulemyotla atəş açırdı və döyüşçülərimizin yolunu bağlamışdı. O məndən bir neçə metr aralıda idi. Məni görəni kimi ona atəş açdım. Zabit öləndən sonra səngərdəki əsgərlər qaçdılar. Döyüşçülərimizin oraya çatıb məni görmələrinə qədər bir neçə dəqiqə çəkdi. Sonra məni geriyə apardılar. Güllə üzümə dəyib boynumdan çıxsada, əhval-ruhiyyəmə yaxşı idi, bədənimdə zəiflik hiss etməirdim. Əməliyyatda iştirak etmək istəyirdim, amma həmin istiqamətdə işimiz uğurla başa çatmışdı.

Burada Nəcmiyyə xəstəxanasında bütün həkimlər deyirlər ki, bu, möcüzədir; güllə düz onurğa sümüklərinə dəyib, amma onurğan sağlamdır. Deyirlər ki, oxşar hadisələrin hamısında yaralının onurğası kəsilmişdir".

İbrahimin topuğu isə çox ağır zədələnmişdi və altı ay cəbhəyə gedə bilmədi.

Yadımdadır, bir aydan sonra İbrahim, Cavad Əfrasiyabi və Mustafa Təqvayi motosikletlə İmam Sadiq (ə) liseyinə mənə baş çəkməyə gəldilər. İbrahim dedi: "Məktəb nə üçün boşdur?"

– Şəhid gətiriblər. Şəhid Qəmzar məktəbimizin ilk şagird şəhididir. İndi o tərəfə apardılar, amma məddahımız yoxdur. Dadaş İbrahim, səni Allah yetirdi.

Tez mikrofonu götürüb oxumağa başladı. Çox möhtəşəm məclis keçdi. O oxuyur, hamı ağlayırdı.

Axırda bir beyt şeir oxudu, hamı təkrarladı və sonra cənazəni götürdülər:

Mehdi! Ey Mehdi! Anan Zəhraya and veririk,
Bu axşam bizim qələbəmizi imzala!

Məktəbdəkilər dağılışdılar. Ağa İbrahim dostları ilə getməyə hazırlaşanda məktəbin həyətidə oturub boynunun tikiş yerini göstərdi: "Hüseyn, bura bax". Əlimi vurub baxdım. Onurğa sümüyünün yeri deşilmiş və tikilmişdi. Həkimlər haqlı olaraq bunu möcüzə adlandırırdılar.

Xüsusiyyətləri

Hüseyn Cahanbəxş

Bizim fikir vermədiyimiz ən kiçik şeylərə də diqqət yetirirdi. Onun həyatında israf ola bilməzdi. Allahın yaratdıqlarına bacardığı qədər kömək edir, ömrünün hər anından maksimum bəhrələnməyə çalışırdı.

Yadımdadır, bir dəfə Sədra klubunun arxasında oturmuşduq. İbrahimin yanına bir parça quru çörək düşmüşdü. Çörəyi götürüb dedi: "Gör Allahın nemətinə necə hörmətsizlik edirlər!"

Çörək çox bərk idi. Yerdən bir daş götürüb oturduğu yerdə ovmağa başladı, sonra divarın dibinə səpdi. Bir neçə dəqiqədən sonra göyərçinlər oraya toplaşdı İbrahimin hazırladığı xörəyi yeməyə başladılar. Cəsarətlə deyə bilərəm ki, İbrahim o qədər güclü bədəni ilə hətta qarışqaya da ziyan yetirməzdi.

Qarışqa deyəndə yadıma bir hadisə düşdü. Bir gün evdən idman klubuna gedirdik. Mən bir qədər önə keçdim, İbrahim arxada qaldı. Dönüb ona baxdım.

– Nə olub, dadaş İbrahim?

– Bura qarışqa ilə dolu idi, bilmədən ayağımı qarışqaların üstünə qoydum.

Yolun o biri tərəfinə hoppanıb gəlməyə başladı.

– Sən də qərribə adamsan. Biz gecikirik, sənsə qarışqalara görə dayanırsan.

– Bunları da Allah yaradıb. Əgər vaxtım olsaydı, onlara bir ovuc buğda tökərdim, ayaqlarımla tapdamazdım.

Dostlardan hansınınsa qarşısına bir problem çıxdığını görəndə özü çətinliyə düşsə də, aradan qaldırmağa çalışırdı. O, digərlərinin problemini öz problemi bilirdi.

İdman yoldaşlarımızın biri inqilabdan sonra münafıqların tərəfdarı oldu. İbrahim çox narahat idi və tez-tez deyirdi: "Nə üçün belə oldu? Bəlkə mən haradasa səhlənkarlıq etmişəm!" Onu düz yola qaytarmaq üçün çox çalışdı.

Digər tərəfdən, idmançı uşaqlardan başqa birisi – Şəhid Rza Munisan inqilabdan sonra korpusa qoşuldu və mənəvi cəhətdən çox inkişaf etdi. İbrahim buna çox sevinir və onu tez-tez tərifləyirdi.

İbrahimin başqa bir xüsusiyyəti bu idi ki, digərlərinin önündə pis rəftar etməyi bacarmırdı. Onun bütün hərəkətləri yaxşı, düşünülmüş və xeyirxah idi.

Ondan kim nə istəsəydi, "yox" deməzdi. İnsanların könlünü almağı çox sevdi, onların problemini həll etmək üçün əlindən gələni edirdi.

Yadımdadır, birlikdə İnkilab xiyabanına getdik, taxta körpünün ətrafından iki taxta parçası tapıb onlarla zorxana mili düzəltdi. Taxtaları Qiyam meydanında bir dülgərə verdi, bir müddətdən sonra zorxanaya gətirib idmana başladı. Onun milləri çox ağır idi və hər adam qaldıra bilmirdi. Özü onlarla asanlıqla idman edirdi. Hətta milləri bir neçə dəqiqə əllərində üfüqi vəziyyətdə saxlayırdı.

İbrahimin dostlarından biri dedi: "Bu milləri mənə verirsən?"

– Verirəm, amma sabaha qədər gözlə.

İdmandan sonra dedim: "Dadaş İbrahim, bu milləri hazırlamaq üçün o qədər əziyyət çəkmişən, indi asanlıqla vermək istəyirsən?!"

– Eybi yoxdur. O, seyiddir, Peyğəmbər övlədidir.

O vaxt mündə də İbrahimin millərinə oxşayan, amma ondan yüngül iki mil vardı. İbrahim öz millərini mənə verdi və məninkiləri aldı.

- Bu Allah bəndəsi mənim millərimlə idman edə bilməz, ona ağırdır. Sənin millərini ona verəcəyəm.

İbrahim harada, nə vaxt və nə iş görməli olduğunu bilirdi. Zarafat edərkən ehtiyatlı olurdu ki, kiməsə hörmətsizlik etməsin. Ona da hamı hörmət edirdi.

İbrahim digərlərinin pisliliyinə həmişə göz yumurdu. O mənə dəfələrlə demişdi: "Elə yaşa və dostluq elə ki, sənə hörmət etsinlər. Səbəbsiz heç kimdən heç nə istəmə".

O deyirdi: "Bu ailə problemlərinə, dalaşmalara bax. Ən çox ona görə olur ki, heç kim güzəştə getmək istəmir. Lakin dünya bu qədər əhəmiyyətə layiq deyil. Adam bu dünyada Allah üçün bir iş görə bilsə, dəyərlidir".

Ailə quranda mənə dolayı yolla nəsihət verir, dünyagörmüş adamlar kimi deyirdi: "Həyatda acı hadisələrlə rastlaşanda özündə saxla və bu məsələlərin kin-küdurət yaratmasına qoyma. Allahdan istə ki, Özü ən yaxşı şəkildə problemlərini həll etsin".

Sübh namazı

Şəhidin dostları

İbrahimplə birgə bir minik maşını ilə Tehrandan Kermanşaha getdik. Gecə idi, hələ Kermanşaha çatmamışdıq. İbrahim tez-tez yuxudan diksinib qol saatına baxırdı.

Təəccüblə dedim: "Nə olub, ağa İbrahim?"

– Kermanşahda sübh azanı saat dördədir, gərək namazımızı əvvəl vaxtda qılaq.

Bir neçə dəqiqədən sonra yenidən oyandı, daha yatmadı və sürücüdən bir çayxananın önündə saxlamasını xahiş etdi. Sübh namazını ilk vaxtda cəm halda qıldıq, sonra arxayınlıqla yolumuza davam etdik.

1982-ci ilin yayı idi. İbrahim Tehranda müalicə olunurdu. Hər gün birlikdə harasa gedirdik. O vaxt İbrahimin gördüyü əsas iş Allah bəndələrinin problemlərini həll etmək idi.

Bir axşam birlikdə heyətə getdik, sonra Bəsic uşaqları ilə oturduq. Gecə məhəllə gənclərindən bir neçəsi ilə danışmağa başladı və çox dolayı yolla onlara nəsihət verdi.

Təxminən gecə saat iki idi. İbrahim kimi mən də yorulmuşdum. Səhərdən bayırda idik. Dedim ki, evə gedib yatmaq istəyirəm, sən nə fikirləşirsən?

– Mən getmirəm. Qorxuram yuxuya qalım və sübh namazım qəzaya getsin. İstəyirsənsə, sən get.

Sonra ətrafa baxdı. Küçənin başında yerə bir soyuducu kartonu düşmüşdü. Onu götürüb Məhəmmədi məscidinə getdi. Məscidin girişində təxminən ikimetrlik bir yer vardı. Kartonu sərrib üstünə uzandı.

- İki saatdan sonra sübh azanıdır. Məscidə camaat namazına gələnlər məcbur qalib məni oyadacaqlar.

Sonra sevincək əlavə etdi: "Beləcə həm namazım qəzaya getməyəcək, həm də camaat namazında iştirak edəcəyəm".

Sonra arxayın şəkildə orada yatdı.

Onun sübh namazına bu qədər əhəmiyyətli yanaşması mənə qəribə gəlirdi. O, yeniyetmə çağında da sübh namazını cəm halda qılmaq üçün Salman məscidinə gedirdi.

O hadisədən illər ötdü. İbrahimin sübh namazı məsələsi məni dəfələrlə düşündürmüşdü. Biz hər axşam televizorun qarşısında oturub saatlarla film və futbol izləyir, sübh namazımızın qəzaya getməsinə fikir vermirik, sonra da şəhidlərin yolunu davam etdirdiyimizi iddia edirik.

Sonralar bir yerdə belə oxudum: "Bir nəfər İmam Sadiqin (ə) yanına gəlib dedi: "Mən böyük bir günah eləmişəm, nə edir?" İmam buyurdu: "Əgər dağ boyda olsa, Allah bağışlayar". O adam "dağdan da böyükdür" – deyib hansı günahı etdiyini dedi.

Günahı çox böyük idi, amma İmam Sadiq (ə) cavabında buyurdu: "Mən düşündüm ki, bəlkə sübh namazın qəzaya getdiyi üçün belə deyirsən".

Ya Fatimə

Hüseyn Cahanbəxş və digərləri

Zorxanada idman etdiyimiz, mənim və mənim kimilərin dini məlumatı az olan dövrdə İbrahim dini təlimlərlə yaxından tanış idi. O, bütün Əhli-beyti sevirdi, amma həzrət Zəhraya (ə) xüsusi məhəbbəti vardı.

Seyidlər anasının adı çəkilən kimi deyirdi: "Səlamullahi ələyha".

Yadımdadır, bir dəfə Fatimiyyə günləri olduğuna görə zorxananın mürsidi həzrət Zəhraya (ə) dair şeirlər oxudu. İbrahim jim edə-edə ucadan ağlamağa başladı.

Biz İbrahimin nə üçün belə ağladığını başa düşmürdük. Bir qədər sonra səsi daha da ucaldı və hıçqırmağa başladı. İdman bir neçə dəqiqəliyə dayandı və mürsid şeiri dəyişdi.

Zorxanada idman vaxtı bu halda olan bir şəxs, təsəvvür edin ki, heyətdə həzrət Fatimənin (ə) müsibətini eşidən vaxt hansı halda olurdu.

Fəthülmübin əməliyyatından, həzrət Zəhraya (ə) təvəssülün nəticəsi olan çoxlu kəramətləri görəndən sonra İbrahimin ona məhəbbəti olduqca çoxaldı.

Nəcmiyyə xəstəxanasından buraxıldıktan sonra onu evə gətirdik. Dostlarından təxminən səkkiz nəfər orada idik. Anası və bacıları da evdə idilər.

İbrahim dedi: "Otağın ortasından pərdə çəkin ki, xanımlar da gələ bilsinlər. Həzrət Zəhra (ə) rövzəsi oxumaq istəyirəm".

O, yanıqlı səslə oxuyur və ağlayırdı. Həmin məhdud çevrədə necə məclis keçdiyini təsəvvür edə bilməzsiniz.

İbrahim hər dəfə cəbhədən gələndə mənə baş çəkir və maşınımı alıb məscid uşaqları ilə birgə Behişt-Zəhra (ə) məzarlığına gedirdi.

Məzuniyyətə gələndə şəhidləri ziyarət etmək onun daimi proqramı idi. Bir dəfə mən də onlarla getməyə müvəffəq oldum. Maşının arxasında təxminən on üç nəfər oturmuşduq.

İbrahimlə birgə yavaş-yavaş gəzirdik. Sanki bütün şəhidləri tanıyırdı. Gəzə-gəzə bizə şəhidlərdən xatirələr danışdı.

Hər sıranı bitirəndə üzüqibləyə dayanıb o sıranın şəhidləri tərəfindən həzrət Zəhra (ə) haqda qısa bir rövzə oxuyurdu. Yalnız bir neçə beyt şeir oxusa da, hamını ağladır, sonra deyirdi: "Savabı bu sıranın şəhidlərinə!"

Heç vaxt özü haqda danışmazdı. Onun danışığında "mən" sözünə yer yox idi. Son zamanlar isə bir qədər də azdanışan olmuşdu. Hiss edirdim ki, ruhu başqa yerdədir.

Son aylarda, xüsusən 1982-ci ilin payızında haraya gedirdiksə, İbrahimdən oxumasını istəyirdilər. O da dərhal həzrət Zəhranın (ə) fəzilətlərindən oxumağa başlayırdı.

O günlər...

Şəhidin bacısı

İbrahimdən danışmaq mənə çox çətindir. Onun evdə qaldığı qısa dövrü yadıma saldıqca narahat olur və depressiyaya düşürəm. Bizim həyatımızın əfsanəvi və qızıl dövrü həmin dövr idi. Onun yoxluğu həyatımızı iflic etdi. Lakin Allahdan kömək istəyib onun yeni dostlarına bəzi xüsusiyyətlərini söyləməyə çalışacağam.

İbrahimin yanındakı həyat dövrüm qısa, amma çox ibrətli idi. O mənə yalnız qardaş deyil, həm də müəllim idi. Onun bütün hərəkətlərində dərs vardı.

O, üzərinə düşən işləri vaxtında yerinə yetirirdi. Həyatda proqramı vardı və işləri bölmüşdü. Bacı-qardaşlarına bir şey öyrətmək istəyəndə yalnız söhbət və nəsihətlə kifayətlənmirdi. Əvvəlcə öyrədirdi, çox vaxt dolayı yolla başa salırdı, sonra da işin nəticəsinə nəzarət edirdi.

İbrahim hicab və yaxşı işlərə dəvət üçün əvvəlcə öz ailəsindən başladı. O, əməlləri ilə yaxşı işlərə dəvət etməyin yollarını bizə öyrədirdi.

Yadımdadır, hədiyyə hazırlayıb mənə verir və deyirdi: "Yeni namaza başlayan və hicaba keçən dostlarına hədiyyə ver". O vaxt kimsə bu məsələlərə diqqət yetirmirdi.

Bizə elə sevimli idi ki, sözlərini dəlil-sübutsuz qəbul edirdik.

Evdən çıxanda yaxın bir dost kimi deyirdi: "Hicab xanımın qalası və qoruyucusudur, onu yaxşı saxla". Elə dəlil göstərirdi ki, həqiqətən qəbul edirdik.

O deyirdi: "Əgər xanımlar naməhrəmlə münasibətə məhdudiyət qoysalar, ailələrdə ülfət olduqca çoxalar. Əgər pərdə saxlansa, naməhrəm heç bir şeyə cəsərət etməz".

O həmişə deyirdi: "Hicaba hörmət edin, bu sizin üçün hüzur və yaxşı işlərə dəvət etməyin ən yaxşı yoludur".

İbrahim qonaqpərvərliyə də çox əhəmiyyətli yanaşırdı, qonaqları ən yaxşı şəkildə qarşılayırdı, amma dəbdəbəyə sərt müxalif idi. O deyirdi: "Əgər bir-birimizin yanında rahat olmağımızı istəyiriksə, dəbdəbədən qaçmalıyıq. Biz bir qonaqlıqdan ötrü özümüzü əziyyətə salmamalıyıq. Get-gəli və qohumları ziyarəti dinin əmrlərinə uyğun şəkildə və dəbdəbəsiz həyata keçirməliyik ki, ailələr arasında əlaqə həmişə qorunsun".

Xeyir işlərdə həmişə birinci olardı. Səhərdən-axşama qədər Allahın razılığından ötrü çalışmağı sevirdi. Bir dəftərçəsi vardı, işlərini yazırdı. Allahdan ötrü daha çox iş gördüyü günlərdə daha çox sevinirdi. Yadımdadır, bir dəfə mənə dedi: "Bu gün mənim ən yaxşı günümdür. Bu gün Allah kömək elədi, bir neçə bəndənin problemini yoluna qoya bildim".

Heç bir dünya işinə könül verməzdi, onu Allah naminə bir insanın qəlbini sevindirməkdən başqa heç bir şey razı salmırdı.

Yeni paltar geyinmir və deyirdi: "Nə vaxt hamı yeni və gözəl paltar geyinə bilsə, mən də geyinərəm".

Tətillərə görə camaatın neft tapmadığı günlərdə böyük neft kanistrələrini götürüb evlərə gedirdi. Bir dəfə gördüm ki, əlində böyük bir araba var. Arabanın içi neft kanistrələri ilə dolu idi. Onu küçələrdə itələyə-itələyə aparıb camaata neft verirdi.

İnqilab günlərində ondan çox nigaran qalırdıq. Evə gec gəlirdi. Dostları ilə birgə damda ucadan "Allahu-Əkbər" qışqırırdılar. Atışma səsi hər an onlara yaxınlaşırdı və biz qorxurduq.

Bir axşam evə gecikdi. Komendant saati vardı. Birdən qapını möhkəm döydü. Qapını açan kimi içəri tullandı. Bu anda ona doğru bir atəş açıldı. Həmişəki soyuqqanlılığı ilə dedi: "Əsgər yaxşı nişan aldı, amma gülləsi boşa getdi!"

Arzularından biri bu idi ki, bir gün İslam respublikasında azan veriləndə hamı işini saxlayıb azan versin, namaza və Allahla danışmağa getsin. Yəni Allah insanları Özünə sarı çağıranda hamı ibadətə başlasın.

Özü namaz qılmağa həmişə məscidə gedirdi. Məscidə gedə bilməyəndə də evdə camaat namazı təşkil edirdi. Cibində kiçik bir darağı vardı. Namaz vaxtı saç və saqqalını səliqəyə salıb Allahla danışmağa hazırlanırdı.

Yəqin eşitmişiniz ki, İbrahim bir partizan əməliyyatında yaralanıb əsir düşən bir iraclını çiyində öz mövqelərimizə qədər gətirib. Onu təhvil verəndən sonra qarnında güclü ağrı başlayıb və xəstəxanada kor bağırsağını əməliyyat ediblər.

Həkim ona demişdi: "Nə üçün bunu etdin? Sən dağda uzun yolu belə gedə bilməzsən". O da demişdi: "Ehtiyac var idi. Yaralı idi və onu heç kim geri gətirə bilmirdi".

Biz bundan xəbərsiz idik. İbrahim Tehrana qayıdandan uzun müddət sonra əşyalarının arasında bir neçə rentgen fotosu gördüm. Nə olduğunu soruşanda hadisəni danışmağa məcbur oldu.

Son dəfə Tehrandə yanında olanda halı çox dəyişmişdi. Bəzi günlər xörək yemirdi. Biz etiraz edəndə deyirdi: "Gərək bədəni hazırlayım".

Soyuq qış gecələrində quru yerdə və balıqsız yatırdı. Yenə etiraz edəndə deyirdi: "Gərək bu bədən uzun müddət torpaqda qalmağa alışsın".

Bizimlə son vidasını çox yaxşı xatırlayıram. Heç vaxt belə deyildi. Çox güclü mənəvi halda idi.

Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatından öncə motosikletlə evə gəlib dedi: "Gedirəm. Dua elə ki, qayıtmayım".

Narahat olduğumu görüb əlavə etdi: "Bu camaat hələ birləşməyib. Bilmirəm niyə belədirlər. Mən bu dünyadan heç nə istəmirəm, hətta bir qarış torpaq da. Əgər layiq olsam və Allahın imtahanından keçə bilsəm, istəyirəm ki, bədənim Allah yolunda parça-parça olsun və ruhum həzrət Zəhranın (ə) ruhuna qonşu olsun".

Əmriyyə

Mürtəza Parsayian

1983-cü il, yanvarın sonları idi. Tehran korpusunda çalışırdım. Bir gün bir nəfərin mənimlə görüşmək istədiyini dedilər. İbrahim idi. Onu görməyimə çox sevindim. Birlikdə binaya girdik. Dostlarımızın çoxu onu tanıyırdı və ya haqqında eşitmişdi.

Mənim israrımla nahar yeməyimə qaldı. Dedim ki, qonağın nahar pulunu öz cibimdən verəcəyəm və beytülmal baxımından problem olmayacaq.

– Dadaş İbrahim, nə əcəb bizi yad elədin?

– İstəyirəm ki, mənə bir əmriyyə alasan, cənuba ezam olunum.

O zaman Bəsic üzvləri ümumi ezamdan xaric cəbhəyə gedəndə xüsusi məktub alırdılar. Ona əmriyyə deyilirdi.

Yeməxanaya girdik. Həmin il orada xüsusi ab-hava vardı. Heç kim gülməzdi, hamının yaxası bağlı və çox dindar görkəmdə olurdu. Elə bildirdilər ki, bu işlər təqvanı artırır.

İbrahim içəri girən kimi mənə dedi: "Doğrudan, eşitdim nişanlanmış, düzdür?"

- Bəli, icazənlə. Gərək inşallah toya gəlib oxuyasan...

Hələ sözüüm bitməmiş birdən əlini stolun üstünə çırpıb dedi: "Bərəkallah!" Sonra da bir beyt şeir oxudu. Stola vura-vura gülürdü. Mən ətrafdakıların baxışını görüb çox utandım və dedim: "Ağa İbrahim, ayıbdır, korpus rəhbərliyi buradadır".

Başının işarəsi ilə bildirdi ki, xəbərim var və qəsdən belə edirəm.

Məqsədinin nə olduğunu bilmirdim, amma yeməxananın nizam-intizamını çox pozdu.

Həmin gün axşamüstü onlara gedib əmrini və qatar biletini verdim. Çox sevindi. Dedim ki, sabah vağzala get və Əhvaz qatarı ilə cənuba yola düş. İnşallah mən də gələcəyəm.

Ertəsi gün öz bölməmizin sədrinin yanına gedib cənuba getmək üçün ısrarla məzuniyyət istədim. Əməliyyat ətrini hamı duymuşdu. Qəbul etmirdi, amma o qədər ısrar etdim ki, bir neçə gündən sonra razılaşdılar. Mən cənuba çatanda əməliyyat başlayırdı.

Orada eşitdim ki, İbrahim kəşfiyyatçı uşaqlarla irəli gedəcək. Qısa bir müddət onun yanında oldum. Sanki bu dünyada deyildi, bütün işləri dəyişmişdi. Sonra da təkbaşına yola düşdü.

Mehdi Xəndan, Haşim Kəlhür və digər dostlarla birgə Miqdad batalyonuna getdim. Batalyonla birgə əkiz təpələrə qədər getdik, amma geri çəkilmə əmri verildiyinə görə qayıtmağa məcbur olduq və son görüş həsrəti ürəyimizdə qaldı.

Dostların biri dedi: "İbrahim bu dəfə cəbhəyə gələndə dedi ki, artıq sondur, daha məndən danışılmasını istəmirəm. Sonra sakitcə əlavə etdi: "Sanki bu dünyada İbrahim Hadi adlı bir adam olmayıb. Heç kim məndən danışmasın. Bir qarış torpaq da tutmaq istəmirəm. Mənim üçün məclis keçirməsinlər, məndən danışmasınlar..."

Çox narahat oldum, amma heç nə etmədim. İbrahim bu sözləri deyib getdi və dediyi kimi də oldu. İyirmi beş il ondan danışan olmadı, nə xüsusi mərasim keçirildi, nə məzar təyin olundu...

Lakin Allah kimisə ucaltmaq istəsə, heç kim mane ola bilməz. 2015-ci ildə ağa İbrahimə ölkə boyu iyirmidən artıq yerdə il mərasimi keçirildi.

Bir dəfə Yəzd vilayətindən bir nəfər zəng vurub dedi: "Mən bu şəhid üçün nəzir edib il mərasimi keçirdim. Xətib, məddah – hər şey yüksək səviyyədə keçdi. Min nəfərə şam yeməyi verdik. Allah bilir ki, bu məclisdən necə faydalar gördük".

İbrahim sonuncu dəfə cəbhəyə çatanda Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatı başlanmalı idi. Komandirlərin son iclası Dehlaviyədə keçirildi. Hər bir komandir öz dviziyasının bir Bəsic üzvü ilə birgə iclas yerinə yollandı.

Hacı Himmət İbrahim Hadini çox istədiyinə görə Hacı Hüseyin Allahkərəmə xəbər yolladı ki, mütləq İbrahim Hadini də özü ilə gətirsin və iclasdan sonra Təvəssül duasını oxusun.

İclas keçirildi. Əsasən sürücü kimi komandirlərlə birgə Dehlaviyəyə gəlmiş Bəsic üzvləri iclas otağının bayırında gözləyirdilər. Bir qədər sonra şam yeməyi gətirdilər. Çörək və kabab qabları iclas otağına girdi. Sonra Bəsic üzvlərinə çörək və kartof gətirdilər.

Şam yeməyindən sonra İbrahim Hadi iclas yerinə girib Təvəssül duasına başlayacaqdı. Lakin komandirlərə yemək verilən zaman bayırdan Təvəssül duasının səsi gəldi. İbrahim Bəsic üzvləri ilə birgə duaya başlamışdı.

Şam yeməyindən sonra nə qədər israr etdilsə, duanı oxumadı. O, narahat halda deyirdi: "Mən öz duamı oxudum".

İclas bitdi və hamı öz mövqeyinə qayıtmağa hazırlaşdı.

Hacı Hüseyn deyirdi: "Maşına minib yola düşəndə İbrahimə bir qab verib dedim: "Sənə kabab-çörək gətirmişəm".

İbrahim sükanın arxasında maşını sürə-sürə yeməyi aldı və o biri əli ilə pəncərədən bayıra tullayıb dedi: "Mən Bəsic üzvləri ilə birgə kartof-çörək yedim. Qoy bu yeməyi çölün heyvanları yesinlər!"

Bir söz demədim. İbrahim bir neçə saniyədən sonra dedi: "Bizim hamımız Bəsic üzvüyük. Vay o gündən ki, Bəsic üzvü ilə komandirin yeməyi fərqli ola. O vaxt problem yaranacaq".

Kanalın içi

Kumeyl kanalından xilas olmuş döyüşçülərin biri

Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatında Kumeyl batalyonunun döyüşçüləri ilə birlikdə idi. Uzun yoldan sonra onlarla birgə Fəkkədəki ikinci kanala çatdı. O kanal sonralar Kumeyl kanalı adı ilə məşhur oldu.

Bir neçə günlük mühasirə döyüşçülərin qüvvəsini çox azaltdı. Batalyonun komandiri və müavini şəhadətə qovuşdu. Fiziki və təcrübə baxımından şəxsi heyəti idarə edə bilən yeganə şəxs İbrahim idi.

İbrahim bizə rəhbərlik edir, bizi ruhlandırır. Əvvəlcə sağlam döyüşçülərə əmr etdi ki, kanalı qorumaq üçün 400 metrlik bir əraziyə yayılsınlar.

Döyüşçülər divarların kənarında mövqe seçdilər. Patronun az olduğuna görə tapşırırdı ki, yalnız dəqiq hədəfdə olan düşmənlərə atəş açsınlar. Kanalın yerində bir neçə sıra tikanlı məftil halqaları vardı. Fiziki baxımdan güclü olan bir neçə nəfərə həmin məftilləri toplamalarını tapşırırdı. Heç bir imkan olmayan yerdə bu işi görmək çox çətin idi.

İbrahimin növbəti işi şəhid cənazələrini toplamaq idi. Kanalın bir hissəsi uşaqlardan aralıda idi və görünmürdü. Uşaqlar çox çətinliklə şəhidləri oraya apardılar. Şəhid cəsədlərini aparmaq çətin deyildi, əslində dostlardan ayrılmaq işi çox ağırlaşdırırdı.

Dostların qəlbinə ağır qəm çökmüşdü. Bu qısa yolda bəzi uşaqların ürəkləri dayanmağa az qaldı. Düşmənlə qarşısında cəsarətlə vuruşmuş cəngavərlər şəhid

dostlarının cəsədlərini yerləşdirməyə aciz qalmışdılar. Yadımdadır, heç kim danışmırdı, hamının üzündən sakit yaş damlları axırdı.

Uşaqların baxışları şəhidlərin məzlum üzlərinə dikilib qalmışdı. Rəngi qaçmış və toz-torpaq dolu yanaqlarından yavaşca yaş süzülürdü. Birlikdə yaşadığımız günlərin şirin xatirələri bizi sakit buraxmırdı.

Həsət və qəm-kədər içində dostların pak cəsədlərini çiyinlərinə götürüb qərbcəsinə gözlərdən uzaq bir yerə aparırdılar. Qəm-kədər bütün vücudlarını bürümüşdü.

Şəhidləri kanalın sonuna aparandan sonra yaralılara təhlükəsiz bir yer tapmaq növbəsi gəldi. Kanalın yaralıları çox idi. Bəzilərinin əl-ayaqları kəsilmişdi, bəzilərinin qarınları və bağırsaqları bayıra tökülmüşdü. İbrahim kanalda yaralılara təhlükəsiz bir yer axtarırdı, onları raket və mərmilə qəlpələrdən qorumağa çalışırdı.

Yeganə münasib yer kanalın divarlarının dibi idi. Onların da bir hissəsi raketlərdən uçuşdu.

İbrahim uşaqlara dedi ki, süngülərin köməyi ilə divarları qazsınlar və kanalın müxtəlif yerlərində bir neçə sığınacaq düzəlsinlər.

Uşaqlar tez işə başladılar. Bir saatdan sonra yaralılara təhlükəsiz bir sığınacaq əmələ gəldi.

Kanal bir qədər adi vəziyyətə düşdü. Mən uşaqlara yaxşı baxırdım. Xomeyninin əliəkəblərindən heç birinin üzündə zəiflik və qorxu əlaməti görünmürdü. Bəli, ora ikinci kanal idi. Allahın mələkləri Allah rəsulunun (s) və möminlər əmirinin axır zaman əsgərlərinin tamaşasına gəldikləri yer idi. Ora yerlə göyün birləşdiyi, sonralar Kumeyl kanalı adı ilə tanınacaq yer idi.

İbrahim partlayış səsinə yerindən diksindi. Kanaldan boylanıb arxamızdakı əkiz təpələrə qədər hər yeri araşdırdı. Sonra əməliyyat təcrübəsi olan bir neçə nəfəri çağırdı.

– Geri çəkilmək, birinci kanala, oradan da öz mövqelərimizə qayıtmaq üçün yaralıları burada qoymaqdan başqa yol yoxdur. Sağlam uşaqlar kanaldan çıxandan sonra minalanmış sahələrdə və tikanlı məftillərin arasında təxminən 400 metr sürünməlidirlər. Əgər minalardan, DŞK-ların və dördlü zenit pulemyotlarının atəşindən qurtula bilsələr, birinci kanala çatacaqlar. Birinci kanaldan sonra yenə bir qədər sürünə-sürünə gedib əkiz təpələrə çatmalı, sürətlə qaçıb təpələrin arxasına keçməlidirlər. Təpələrin bir tərəfi düşmənin əlindədir, bir tərəfi bizdə. Uşaqlar düşmənin atəşindən ehtiyatlı olmalıdırlar. Onlar təpələrin üstündə dayanıblar”.

Sonra isə əlavə etdi: "Gedin, bunları sağlam uşaqlara başa salın".

İbrahimin dediyi kimi, o təpələrə çatandan sonra qurtulmağa ümid bəsləmək olardı, amma bu yolu getməyi yalnız çevik və gümrah insanlar bacarardılar, dörd gündür yatmayan, yeyib-içməyən, ən ağır psixoloji vəziyyətdə düşmənlə vuruşanlar yox.

İbrahim yaralılara baş çəkməyə getdi. Hər bir yaralının başı üstə bir qədər oturub danışır, onu əzizləyirdi. Mən də onun yanında idim. Bir neçə metr irəlidə ikinəfərlik bir qrupa çatdı və onların yanında oturdu.

Həmin iki nəfərin biri azyaşlı yeniyetmə idi, kanalın divarına söykənmişdi, o birisi isə yoldaşının ayaqları üstə rahatca yatmışdı. İbrahim onların yanında oturdu. Yeniyetmə İbrahimə hörmət əlaməti olaraq bir qədər

qalxdı. İbrahim ondan yoldaşının halını soruşdu. Yeniyetmə çox yavaşca, amma qətiyyətlə cavab verdi.

- Dostum bir qədər öncə Allaha qonaq oldu.

Bunu deyib yavaşca onun üzünü və saçını tumarlamağa başladı.

İbrahim təəccüblə ona baxdı, əyilib şəhidin tozlu və qanlı yanaqlarından öpdü. Sanki daha qalxmağa təqəti yox idi. Gözlərindən yaş damlaları axdı. Sonra şəhidin cəsədini ehtiyatla götürüb digər şəhid cəsədlərinin yanına apardı.

İbrahim qayıdıb yeniyetməni qucaqladı. Yeniyetmə döyüşçü dedi: "Mən dostumla uşaqlıqdan bir yerdə böyümüşük, bir yerdə məktəbə getmişik. Müharibə başlayanda çox əziyyətlə məktəbi buraxıb cəbhəyə gəlmişdik. Bizi Kumeyl batalyonuna vermişdilər. Batalyonumuz bu əməliyyatdan öncə on səkkiz gün Fəkkə bölgəsində müdafiə mövqeyində olmuşdu. Biz orada düşməndən on bir əsir tutmuşduq. Oradakı tapşırığımız bitəndən sonra batalyonu geri göndərdilər ki, istirahət üçün Dokuhəyə gedək və məzuniyyətə buraxılaq.

Səhər çağı Dokuhəyə hazırlaşanda komandir hamımızı toplayıb dedi: "Bir neçə gündən sonra burada əməliyyat olacaq. Diviziya komandiri sizin döyüş hazırlığınızı nəzərə alıb bu əməliyyatda iştirak etməni istəyir. İmam Xomeyni bu əməliyyatdan yaxşı nəticə gözləyir. Əgər yorğun deyilsinizsə, bu əməliyyatda ilk hücumçu olaq".

Uşaqlar yorğun olsalar, iki gecə Çənanə düşərgəsinin çöllərində ağır şəraitdə yatmağa məcbur qalsalar, ailə üzvlərini görmək üçün saniyələri saysalar da, onlar üçün imamı sevindirməyin həzzi başqa bir şey idi. Hamı qəbul etdi. Bəzi döyüşçülər orada soyuq havada soyuq su ilə şəhadət qüslü verib əməliyyata hazırlaşdılar".

İbrahim yeni yetm nin sözlərini dinləyirdi. Ortalıĝa qəribə sükut  okm şdü.

Qəmli günlər

Kumeyl kanalından xilas olanların biri

Kanalın sirli sükutunu pozan yeganə səs İbrahimin növhələri idi. O, gözəl səsi ilə kanalın yorğun dostlarına yeni can bağışlayırdı. Qan, yara, aclıq və susuzluq arasında İbrahimin zümzümələri insanı rahatladırırdı. Məzlum ananın müsibətindən oxuyan səs kanaldakılara mənəvi güc verirdi.

Bu nəğmələrlə həyat kanala yenidən qayıtdı və hamı cana gəldi.

İbrahimin azanından sonra hələ bədəndə azca taqəti qalanlar özlərini kanalın divarına yapışdırır və divarın köməyi ilə ayağa qalxıb namaz qılırdılar.

Yaralılar daha mənəvi halla çətinliklə üzüqibləyə çevrilir, qanlı alınlərini eşq və bəndəlik əlaməti olaraq kanalın torpağına qoyurdular.

Məncə, Allah məhz belə insanlar yaratdığına görə mələklər önündə fəxr etmişdi.

Namaz qılandan sonra Şəhid Seyid Cəfər Tahiri Quran oxuyur, hətta təfsir edirdi. Uşaqlar Seyid Cəfərin gözəl Quran səsinə eşidəndə yenidən cana gəldilər və öz haqlılıqlarına əmin oldular.

Bəzi uşaqlar cib Quranlarını çıxarıb Seyid Cəfərlə birgə oxuyur və səssizcə ağlayırdılar. Bəziləri də karandaş və ya qələm tapıb mümkün olan hər hansı şeyin üzərinə vəsiyyətnamə yazırdılar.

Kanalda hərə bir duanı zümzümə edib sızlayırdı; bəziləri Təvəssül duası oxuyurdular, bəziləri Aşura ziyarətnaməsi. Bəziləri də yavaşca mərsiyə oxuyub ağlayırdılar.

Kanalda sudanlı bir əsir vardı. O, uşaqların Quran oxuduğunu görəndə çox heyrətlə dedi: "Məgər siz də Quran oxuyursunuz?! Bizə demişdilər ki, sizi atəşpərəstlərlə müharibəyə aparırıq".

Həmin əsir uşaqların müsəlman olduğuna əmin olandan sonra israrla xahiş edirdi ki, onu özümüzə aparaq. O deyirdi ki, mən böyük səhv etmişəm.

Uşaqlar süngü ilə, hətta əllə kanalın divarını qazıb qalxmaq üçün pilləkən düzəldirdilər. Onlar öz güclərini göstərmək və Səddamın əsgərlərinin yaxınlaşmasının qarşısını almaq üçün hərdən sürətlə pillələrdən qalxıb onlara atəş açırdılar.

Bəəs komandosları hündür və bədənli idilər, görəndə adamı vahimə basırdı. Onlar bizə doğru irəliləmək istəyəndə düşmən bütün atəşini kanala yönəldirdi ki, asanlıqla yaxınlaşa bilsinlər. Bu zaman uşaqların kanalın divarından atəş açmaları çox çətinləşirdi. Bəzi aslan uşaqlar komandalara qarşı kreativ, eyni zamanda şəhadətli üsuldən istifadə edirdilər.

Komandosların hücumundan öncə onlar könüllü şəkildə kanaldan çıxıb düşməne doğru təxminən 60 metr irəliləyir, sonra şəhid cəsədlərinin arasında gizlənib onların gəlişini gözləyirdilər.

Ondan sonra uyğun bir fürsətdə muzdurlara ya atəş açır, ya da əl qumbarası atırdılar. Beləliklə onları bir-bir ovlayır və ya geri çəkilməyə məcbur edirdilər. Bu üsulla başqa iki nəfəri də əsir tutub kanalın içinə gətirdilər.

Kanaldakı uşaqların müqaviməti sayəsində düşmənin ağır əks-hücumu dəf edildi. Şübhəsiz ki, bu cəsarət İslam

döyüşçülərinin imanından irəli gəlir, onları xüsusi təyinatlı komandos batalyonunu geri qaytarmağa qadir edirdi.

Buna baxmayaraq, Bəəs qüvvələrinin əks-hücumu şəhid və yaralıların sayını artırır. Tibbi ləvazimat olmadığına görə yardım çox çətin, eyni zamanda təsirsiz olurdu.

Uşaqlar yaraları bağlamaq üçün çəfiyələrdən istifadə edirdilər. Çəfiyə çatmayanda isə çarəsiz qalıb şəhidlərin üzünə çəkdiyimiz çəfiyələri götürürdülər.

Bəzən yalnız dəridən asıla qalmış qolu yaralının bədəninə bağlamaq işi azyaşlı bir yeniyetmənin üzərinə düşürdü.

Yaralılar susuzluqdan zarıyır, su istəyirdilər. Kanalın içi də dayanmadan raket atəşinə məruz qalırdı.

Düşmənin atəşi azalanda İbrahim bir neçə nəfəri kanalın iki tərəfinə göndərdi ki, uşaqları səsləyib hamını bir yerə toplansın. Uşaqlar tezliklə divarın dibində İbrahimin ətrafına topladılar. Sağlam döyüşçülərin sayı çox azalmışdı.

İbrahim dedi: "Daha kanal qalması yer deyil. Bu gecə nəyin bahasına olursa-olsun, əkiz təpələrə doğru geri çəkilməliyik".

Sonra əlavə etdi: "Kanalın mühasirədə olduğuna, öz mövqələrimizlə aramızda çoxlu maneələrin yaradıldığına görə gərək bir qədim və iki yeni döyüşçüdən ibarət qruplar şəklində və müəyyən məsafələrlə kanaldan çıxıb sürünə-sürünə əkiz təpələrə doğru geri çəkiləsiniz".

İbrahim üçnəfərlik qrupları təyin edəndən sonra hamını öz yerinə göndərdi və hava qaralana qədər kanalı və yaralıları qorumalarını tapşırırdı.

O gün kanalın içində təxminən 70 ağır yaralı vardı və onlar geri qayıda bilməzdilər.

Şəxsi heyət dağılışında bir yeniyetmə İbrahimə bir sual verdi: "Yaralılar da bizimlə qayıda biləcəklər? Əgər onları apara bilməsək, taleləri nə olacaq?"

Hamı mat-məttəl bir-birinə baxdı. Bu sualın heç bir cavabı yox idi.

İbrahim yeniyetməyə dedi: "Sizin yaralılarla işiniz olmasın, mən onların yanında qalacağam".

Həmin yeniyetmə xüsusi qətiyyətlə dedi: "Onda mən də qalıb son damla qanıma qədər yaralıları qoruyacağam".

Digərləri üçün ağır qərar zamanı idi. Dörd gün aclıq, susuzluq, yorğunluq və mühasirə hamının taqətini almışdı. Kanalın küncündən biri də dilləndi: "Mən də qalırım".

Birdən-birə hamı yekdilliklə qalmağa qərar verdi.

İbrahim uşaqların bu qərarına deyəsən sevindi və dedi: "Hamımız qalıb mərd-mərdanə müqavimət göstərəcəyik".

Bir qədər sonra isə əlavə etdi: "Amma uşaqlar, ola bilsin son ana qədər heç kim köməyimizə gəlməsin. Hər şeyi fikirləşmişiniz? Suyumuz yoxdur, yeməyimiz yoxdur, silah-sursatımız yoxdur... Şəhadət bir addımlığımızdır. Buna hazırsınız?"

Sanki döyüşçülərə yeni can gəldi. Kanal mərdlik, fədakarlıq və eşqlə dolub-daşdı. Hamı yekdillikdə bağladığı əhdə sadıq qalacağını bildirdi.

Hətta yüngül yaralılar da geri qayıtmağa razı olmadılar. Onlar ağır yaralıları tək qoymaq istəmir və deyirdilər: "Bizim yolumuzda vəfasızlıq yoxdur. Biz də burada qalacaq, nə qədər ki yaralıları geri aparmamışıq, yerimizdən tərpənməyəcəyik!"

Su

Kumeyl kanalından xilas olanların biri

Şəxsi heyətdə qəribə coşqu yarandı. İbrahim uşaqlara dedi: "İndi ki qalmaq istəyirsiniz, gərək kanalda su, yemək, patron – nə varsa, bərabər bölək".

Bir neçə dəqiqə ərzində bütün su qumqumaları İbrahimin qarşısına düzüldü. Bəzi uşaqlar kanalın içindəki çökəklərə yığılmış yağış suyunu qapağı ilə qumqumalara doldurmuşdular. Onlar şor və acı idi.

Bəzi uşaqlar gecələr kanaldan çıxıb şəhidlərin arasında pusqu qurarkən şəhid yoldaşlarının su qumqumalarını gətirmişdilər.

Qumqumaların bəzisi də öldürülmüş düşmənlərdən götürülənlər idi. Ümumilikdə suyun əksəri şor idi və uşaqlar onunla yalnız yaralıların dodaqlarını isladırıdılar. Suyu bölmə zamanı gəldi. Qumqumalar az, susuzlar isə çox idi.

Ağa İbrahimin işi çox çətinləşmişdi. Susuz əsirlər də həsrətlə bizə baxırdılar.

İbrahim isə hətta əsirləri də saydı, sonra qumqumalara baxdı. Mürəkkəb riyazi hesablamalara ehtiyac yox idi. Su o qədər az idi ki, bölmək mümkün deyildi.

İbrahimdə pəhləvan ruhiyyəsi vardı. O, düşmən əsirlərinin hər birinə bir qumquma verdi. Uşaqların biri etiraz edəndə dedi: "Onlar indi bizim qonaqlarımızdır. Bizim adətimizdir, ən yaxşısını qonağımıza verərik. Dünya igidlərinin mövlası öz qatili olan əsiri özündən önə keçirirdi. Necə ola bilər ki, Əlidən dəm vuraq, amma onun yolu ilə getməyək?!"

Daha heç kim bir söz demədi. Çünki onlar da fədakarlıq dərslərini məsum imamların məktəbindən öyrənmişdilər.

Sonra İbrahim hər üç yaralıya bir, hər altı sağlam döyüşçüyə də bir qumquma verdi. Uşaqlar o qədər fədakar idilər ki, gündüzün istisinə, çoxlu susuzluğa və yorğunluğa rəğmən, bəzi sağlam döyüşçülər öz su paylarını yaralılara verirdilər.

Bir qədər konserv də toplandı; hər səkkiz yaralıya biri çatdı, digərlərinə isə heç nə.

Üz-başı toz içində olan uşaqlar qurumuş dodaqlarla məzlumcasına düşmənlə vuruşur, zərrə qədər qorxu və vahiməni də yaxın buraxmırdılar. Kumeyl döyüşçüləri bütün vücutları ilə müqavimət göstərirdilər, amma yorğunluq və yuxusuzluq onları əldən salmışdı. Düşmənin atəşi də aman vermirdi.

Düşmən Mahur təpələrinin üstündən kanala gedən yolları güclü atəşə tutur və kömək yollarını bağlayırdı.

Hava qaraldı. İbrahim şam azanını daha ürəkaçan səslə verdi. Seyyidüş-şühədanın Aşura dostları da başqa bir mənəviyyətlə namaz qıldılar.

Uşaqların sayı az olsa və uyğun şəraitdə olmasalar da, düşməne hücum etmək istəyirdilər.

Yeganə problem isə silah-sursatın olmaması idi. Bu onlara əzab verirdi. Yeganə silahımız kalaşnikov avtomatı və iki RPG minomyotu idi. Onların da patron və mərmiləri olduqca az idi.

Sursatımız o qədər az idi ki, uşaqlar hətta bir neçə patronndan ötrü torpağı axtarırdılar.

Kanalda bir pulemyot da vardı, amma patronu olmadığına görə işə yaramırdı.

İlk günlərdə kanalda raket və əl qumbaraları vardı və uşaqlar onunla düşmənin qarşısını alırdılar. İndi isə bir

qədər kalaşnikov patronu və bir neçə minomyot mərmisi qalmışdı və İbrahim tapşırırmışdı ki, onu xüsusi şəraitə saxlayaq.

İbrahim hələ bədənlərində taqət qalmış uşaqları səslədi. Gecə qaranlıqda onları kanalın ətrafına göndərdi ki, şəhidlərin və düşmən cəsədlərinin üzərində silah-sursat, su və ya hər hansı qida məhsulu varsa, kanala gətirsinlər.

Bəziləri bu yolda canlarını verir və daha kanala qayıda bilmirdilər.

Fiziki vəziyyətləri daha yaxşı olanlar isə su və silah gətirməkdən ötrü hətta öz mövqelərimizə doğru çox geri qayırdılar. Onlar asanlıqla öz mövqelərimizə gedə və daha kanala qayıtmaya bilirdilər, ancaq kanaldakı başqa bir qüvvə onların əl-ayaqlarını bağlamışdı.

Sədaqət və vəfadarlıq qanlarına elə qarışmışdı ki, çoxlu əzab-əziyyətdən sonra tapdıqları patronlarla yenidən kanala qayıdırdılar.

Gecənin qaranlığında cəsədlərin arasına gedənlər gördükləri üzücü səhnələrdən uzun müddət əziyyət çəkirdilər. Onlar bir qədər patron və sudan ötrü şəhid dostlarının üst-başlarını axtarmağa məcbur olurdular.

Bəzən yolda qolları və ya ayaqları kəsilmiş, yalvarıb su istəyən yaralılar görürdülər. Belə vaxtlarda xəcalət hissi xora kimi uşaqların canına düşüb onları yavaş-yavaş əridirdi.

Fəkkənin qış gecələri çox soyuq olurdu. Səhranın soyuq küləyi hamını incidirdi. Yaralılar isə parça-parça olmuş bədənləri ilə daha çox əzab çəkirdilər. Döyüşçülər mümkün yollarla onları soyuqdan qorumağa çalışırdılar. Bəziləri öz paltarlarını yaralılara geyindirirdilər. Hava o qədər soyuq olurdu ki, uşaqların təklifi ilə kanalın içində

qəbirlər qazıb yaralıları oraya uzatdılar, bədənlərini boğaza qədər torpaqla örtüdülər ki, qızıışsınlar.

Yaralılar boğaza qədər çalada idilər. Çoxlu qan itirdiklərinə görə daha halları qalmamışdı.

Bəzi yaralılar bu şəkildə soyuqdan qorunub sağ qaldılar, bəziləri isə həmişəlik şirin yuxuya getdilər. Onlar bir-bir, yavaşca və səssizcə qanad çalıb özlərini şəhid dostlarına yetirirdilər.

Qeyri-bərabər döyüş idi. Cəsarət və mərdlik qəddarlıq və vəhşiliklə üz-üzə qalmışdı.

Düşmən döyüşçüləri xərəklə öz yaralılarını aparmağa başlayanda uşaqlar onları asanlıqla vura bilirdilər, amma mərdlik göstərərək yaralıları geri aparmağa imkan yaratdılar. Bəəs rejiminin sərxoş snayperlərinin ən yaxşı əyləncəsi isə yerdəki yarıcan yaralıları vurmaq idi.

Mühasirənin dördüncü gecəsi də yavaş-yavaş uşaqlarla sağollaşırdı. Bir tərəfdən dostlarının cəsədlərinin qəribliyi onları bir an da rahat buraxmırdı, digər tərəfdən də susuzluq amanlarını kəsmişdi.

Fəkkə düzü və onun ikinci kanalı həmin gecələrdə baş vermiş hadisələrin xırdalıqlarını da diqqətlə yadda saxlayırdı.

Mən kanalda o insanların yanında, yaralıların arasında oturmışdım; hərdən yuxulayırdım, hərdən oyanırdım.

O vəziyyətdə biz İbrahimə baxıb ürəklənirdik. O bizim böyüyümüz sayılırdı. Uşaqların biri birtəhər özünü ona çatdırdı və onunla nisbətən ucadan danışmağa başladı. Birdən gözlərimin yuxusu qaçdı və onlara baxdım.

- Allaha and olsun, indiyə qədər heç kəs bizi əldən sala bilməyib; nə düşmən, nə də onun amansız atəşi. İndi isə susuzluq amanımızı alıb. Bizə bir qədər su çatdırılsa, düşmənin gününü qara edərək.

Nədənsə bir anlığa Kərbəlanı xatırladım - döyüşdən qayıdan Əli Əkbərin susuzluğunu və İmam Hüseyinin xəcalətini.

İbrahimin hamıdan susuz olduğunu bildirdim. Qumqumaları böləndə də özünə heç nə qalmamışdı.

İbrahim başını aşağı salıb xəcalətlə fikrə getdi. Qərara gəldi ki, nəyin bahasına olursa-olsun, kanaldan çıxıb uşaqların susuzluğuna bir əncam çəksin.

Gecənin yarısı kanaldan getdi. Utandığından daha heç kimlə danışmadı.

Sübh açılmışdı, hava yavaş-yavaş işıqlanırdı. İbrahimdən nigaran idim.

Hamı narahat idi. Hamımız ona güvənirdik. Birdən kanalın yuxarisından bir nəfər özünü içəri atdı. Hamı sevindi. İbrahim su ilə dolu bir neçə qumquma gətirmişdi. Bütün döyüşçülər və yaralılar sevindilər. İbrahime dedim: "Gecikdin, qorxduq".

– Su gətirmək üçün əkiz təpələrin yaxınlığına qədər getdim. Bizimkilər orada düşmənlə vuruşurdular.

Təəccübləndim.

– Oraya qədər getdin?! Bəs...

İbrahim ayağa qalxıb digər uşaqlara baş çəkməyə getdi.

Əkiz təpələrdə hər gecə atışma vardı. Təpələri gah bizimkilər tuturdu, gah da düşmənlər. Gecələr İslam döyüşçüləri hücum edib ələ keçirirdi, gündüzlər isə Bəəs ordusu geniş əks-hücumla geri alırdı.

İbrahim öz qüvvələrimizin yaxınlığına qədər getmişdi. O, kanala qayıtmaya bilərdi, amma qayıtdı, özü də bir neçə qumquma su ilə.

Kim nə bilirdi?! Bəlkə o da mövlası həzrət Əbəlfəzl kimi uşaqların susuz dodaqlarını xatırlayıb dilinə su

vurmamışdı. Uşaqlar onun uca ruhuna həmişə qibtə edir,
onu alqışlayırdılar.

Son gün

Kumeyl kanalından xilas olanların biri

Döyüşün altıncı, kanalda mühasirəmizin isə beşinci günü 1983-cü ilin 11 fevralına təsadüf edirdi. Bəəs ordusu hücumunu gücləndirdi, amma kanaldakı azsaylı silahlılar müqavimət göstərdilər.

Günortaya yaxın təxminən bütün sursatımız bitdi. İbrahim Hadi taqətsiz uşaqları kanalın bir küncünə toplayıb dedi: "Uşaqlar, narahat olmayın. İndi ki mərdliklə duruş gətirdiniz, hamımız şəhid olsaq da tək deyilik. Əmin olun ki, anamız həzrət Zəhra (ə) gəlib bizə baş çəkəcək".

Uşaqlar ağlamağa başladılar. Yorğun Bəsic üzvlərinin bütün üzvləri islandı. İbrahim əlavə etdi: "Darıxmayın! Əgər qürbətdə şəhid olsaq da, anamız bizi tək qoymayacaq!"

Çoxlu yaraların, aclıq və susuzluğun dilləndirə bilmədiyi uşaqlar özlərini saxlaya bilməyib zar-zar ağlamağa başladılar. Hamı batmış səs və çatlaq dodaqla həzrət Fatiməni (s) səsləyirdi.

Rövzə başlayanda düşmənin atəşi tamamilə dayandı. Bölgəyə yarım saat sükut çökdü.

Uşaqların kanalda mühasirəsindən beş gün ötürdü. Bu müddətdə gündüzün günəşi, gecənin soyuğu, qürbət və yalqızlıq, yaralar, aclıq və susuzluq - bütün bunlar Xomeyninin dostlarının dözümlülük və razılıq sınağının mövzusu olmuşdu.

Allahda fəna olmağa az yol qalmışdı. Uşaqlar eşqlə dayanıb müqavimət göstərirdilər.

Təxminən hamı yaralı idi. Daha yaraları bağlamağa bir şey tapılmırdı. Uşaqların yaraları qanayırdı.

Düşmən qərara gəlmişdi ki, mühasirəni daraldıb güclü atəşlə kanalın işini bitirsin.

Bəəs komandosları əvvəlcə ötən gecədən üçüncü kanalda mühasirəyə düşmüş Hənzələ batalyonunun uşaqlarına hücum etdi. Bir saat güclü atışmadan sonra onları qətlə edib bir neçə tərəfdən Kumeyl kanalına axışmağa başladılar.

Sayları olduqca çox idi. Uşaqlar son güllələrini atdılar. Müqavimət göstərməyə daha heç bir şey yox idi.

Düşmən komandoslarının biri özünü kanalın yuxarisına çatdırdı və oradan kanalın içindəki silahsız döyüşçülərə RPG minomyotu atdı.

Mərmi Seyid Cəfər Tahirinin yanında partladı. Seyidin başı və qolu bir anın içində bədənindən ayrılıb bir neçə metr kənara düşdü.

Bir neçə gün öncə o, su payını bir düşmən əsirinə vermişdi, indi isə susuz dodaqlarla qanına qəltan olunurdu.

Yadımdadır, seyid həmin gün günəş çıxmazdan öncə altı nəfərlə kanaldan bayıra çıxdı. Onlar şəhidlərin arasında uzanıb komandosların gəlişini gözlədilər. Komandoslar yaxınlaşanda onların arasında güclü döyüş getdi. Döyüşçülərimizin üçü şəhadətə qovuşdu. Seyid Cəfər başqa iki nəfərlə birgə kanala qayıtdı.

Kanalın cəsur uşaqlarından biri də Məhəmməd Şərif idi. O da qəhrəmancasına döyüşürdü. Minomyot atəşindən sonra ağır yaralandı və şəhadət anında dostuna dedi: "Anama de ki, Şah Əbdüləzimə gedib mənim üçün dua etsin".

Sonra əlini qaldırıb titrək səslə və xüsusi mənəvi halla qışqırdı: "Mehdi can, əlimdən tut!"

Şəhadət anında məsum üzünün gülümsədiyini isə uşaqlar gördülər. O, gözlərini bir nöqtəyə dikdi və gözləri parladi.

Bütün uşaqların halı dəyişdi. Düşmən qüvvələrini hər an başımız üstə gözləyirdik.

Bu anlarda düşmənin kanalın sonundan içəri girdiyini eşitdik. İbrahim Hadi həmin istiqamətə doğru qaçdı. Onun getdiyi yerdə birdən-birə bir neçə güclü partlayış baş verdi. Bir qədər sonra uşaqların biri oradan bizə doğru qaçıb qışqırdı: "İbrahim də şəhid oldu".

Daha yaşamağa heç bir ümidim qalmadı. Uşaqların kanalda son müqavimət anları idi.

Biri ratsiya ilə komandirlərlə əlaqə saxlayıb dedi: "Bizim salamımızı imamımıza yetirin. Bizim tərəfimizdən imama deyin ki, onun buyurduğuna uyğun olaraq, Hüseyn kimi müqavimət göstərdik və son nəfərimizə qədər vuruşduq".

Birdən kanalın üstündən bizə tuşlanmış silah lülələrini gördük. Komandoslar başımızın üstünü almışdılar.

Düzəltdiyimiz pilləkəndən bir zabitlə bir əsgər kanala girdi. Hamı yaralı idi və yerə uzanmışdıq. Zabit bizə baxdı.

Onlar silahsız və yaralı insanlardan son bir neçə günlük müqavimətin intiqamını almağa gəlmişdilər.

Bəəs zabiti silahını hazırladı. Kimə çatırdısa, bir güllə vururdu.

Bir qədər sonra zabit kanaldan çıxdı və yuxarıdakılara atəş əmri verdi. Onlar rəhmsizliklə kanalın içindəkiləri atəşə tutub Xomeyninin qeyrətli övladlarını qanlarına qəltan etdilər.

Cümə günü, 11 fevral 1982-ci ildə günortaya yaxın kanal süqut etdi.

Onlar kanalda hər şeyə atəş açdılar, heç kimin sağ qalmadığına əmin olandan sonra getdilər.

Kanal parça-parça olub qana bələşmiş cəsədlərin qətləsinə dönmüşdü. Kanala mütləq süqut hakim idi, arabir küləyin səsi gəlirdi.

İraqlıların gedişindən bir saat ötdü. Mən bədənim qanın içində bir neçə şəhid cənazəsinin yanına düşmüşdüm. Bəlkə elə buna görə mənə atəş açmağa ehtiyac görməmişdilər.

Gözlərimi açdım. Günəşin şüası üzümə düşdü. Çətinliklə oturdum. Yaralı və yorğun idim. Birtəhər ayağa qalxdım.

Mütləq süqut hər yeri bürümüşdü. Bir qədər ətrafı gəzdim. Yaralıların birinin tərpendiyini hiss etdim. Biri də digər tərəfdə yaralıların arasından qalxdı.

Bəəs hərbiçilərinin bütün vəhşiliklərinə baxmayaraq, Allahın lütfü ilə uşaqların bir neçəsi sağ qalmışdı.

Hava qaralana qədər gözlədik. Təxminən on nəfər idik. Qərara gəldik ki, nə olur-olsun, İbrahimin dediyi yolla geri qayıtmalıyıq.

Hava qaralanda Hənzələ batalyonunun uşaqlarından bir neçə nəfər də bizə qoşuldu. Onların köməyi ilə bir neçə ağır yaralıyı da özümüzə götürdük.

Son anlar idi. Hamını düzəltdiyimiz pilləkənlə yuxarı qaldırdıq. Bir də qayıdıb kanalın içinə baxdım. Şəhidlərin parça-parça olmuş cəsədləri bütün kanal boyu səpələnmişdi.

Bilmirəm, həqiqətən bilmirəm ki, o beş günü necə təsvir etmək olar. Mən də getməli idim, amma nə üçünsə qaldım. Bəlkə Allah bir neçə gün şəhidlərə qonaq

olmağımı istəmişdi ki, onlardan sədaqət və fədakarlıq dərslərini öyrənim.

Son dəfə Kumeyl kanalına baxdım. Şəhidlərə söz verdim ki, qayıdacağam; dedim ki, sizin xatirələrinizi hamıya danışmaqdan ötrü mütləq qayıdacağam.

Çətinliklə hərəkətə başladıq. Daha atəş səsi gəlmirdi. Sanki hər şey əl-ələ vermişdi ki, bu bir neçə nəfər qayıtsın və Kumeyl kanalının sirri o səhrada qalmasın.

Bir saatdan sonra birinci kanala çatdıq. Hələ yolumuzda düşmənin pusuq səngərləri görünürdü, lakin heç biri bizdən kiminsə sağ qalacağını düşünmürdü.

Qaranlıqda yolumuzu davam etdirdik. Bəzi uşaqlar dörd əl-ayaqlı, bəziləri sürünə-sürünə gedirdilər. Daha bədənlərdə taqət qalmamışdı.

Sonra əkiz təpələrə çatdıq. Təpələri dövrə vurandan sonra orada yerləşmiş Yasir batalyonunun uşaqlarını gördük.

Onlar bizim üzümüzü görəndə kimi yaxınlaşıb soruşdular: "Siz kimsiniz? Haradan gəlirsiniz?"

Dedik: "Kumeyl batalyonundanıq".

Mən öz döyüşçülərimizin yanına çatan kimi yıxılıb özümdən getdim. Digərləri də mənim günümdə idilər. Dərhal xəmək gətirdilər. Ertəsi gün diviziyanın Çənanədəki tibb məntəqəsində ayıldım.

Gələndə hər kəs soruşurdu ki, harada idiniz, nə edirdiniz, digərləri haradadırlar?

Bəli, biz qalmalı idik ki, gələcək nəsillər İbrahim Hadinin və mühasirədəki digər döyüşçülərin qəhrəmanlıqlarından xəbərdar olsunlar.

Allahın xalis bəndəsi

Həzrət Fatimeyi-Zəhranın (ə) şəhadət günündə kəşfiyyətçi şəhidlərə mərasim keçiriləcəkdi. Çox istəyirdim ki, ağa İbrahimin kitabı həmin gün təqdim olunsun. Mərasimə bir neçə gün qalırdı. Kitabın icazəsini alıb çap etdirmək prosesi isə bir aydan çox vaxt tələb edirdi. Lakin Allahın lütfü ilə bütün işlər yoluna düşdü, kitab şəhadət gecəsi çap olundu və təqdimatı şəhadət günü kəşfiyyətçi şəhidlərlə bağlı mərasimdə baş tutdu.

Kitabın çapından sonra Şəhid İbrahim Hadinin kəramətləri haqda bizə müxtəlif xəbərlər çatdı. Təbii ki onların hamısını burada qeyd edə bilmərik. Lakin çox təsirli olanların bəzisini ixtisarla diqqətinizə çatdırmağa çalışacağıq.

Üç il öncə bir tələbə zəng vurub şəhidlə bağlı başına gələnləri danışdı:

"Mənəviyyatdan uzaq bir tələbə idim. Universitete ayağı dəyən kimi bütün keçmişini unudub mənəviyyatla sağollaşanlardan biri idim.

Bir müddət həyatım belə keçdi. Bir gün bəzi dostlarım dedilər ki, cəbhə bölgələrinə ziyarət ekskursiyasına gedirik, sən də gəl, maraqlı keçəcək. Mən də əyləncə məqsədilə onlara qoşuldum. Həmin səfərdə bir axşam müharibə iştirakçısının söhbətini dinləyib öz halıma çox heyfsləndim və bütün keçmişimi zay etdiyimi anladım.

Həmin gecə yuxuda gördüm ki, müharibədir; erkən İslam çağının müharibələri kimi. Mən döyüş tərəflərinin hansına qoşulmalı olduğumu bilmirdim. Birdən həzrət Peyğəmbəri gördüm, şəxsi heyəti nizama salırdı. Məni görən kimi buyurdu: "Get İbrahimin qoşununa!"

Elə bildim ki, qoşunun başçısı həzrət İbrahim peyğəmbərdir (ə). Tez onun diviziyasına qoşuldum. O, gözəl və nurani bir gənc idi. Döyüşə hazırlaşanda yuxudan oyandım.

Ertəsi gün səhər dostlarımdan uzaqlaşib təklikdə gördüyüm yuxu haqda fikirləşməyə başladım. Bir qədər sonra karvanın rəvayətçisi hamını toplayıb dedi: "Sizə bir kitab təklif edirəm. Əminəm ki, bunu oxumaqdan yorulmayacaq və ondan çox şey öyrənəcəksiniz. Kitabın adı belədir: Salam olsun İbrahimə".

Kitabı qaldırıb digər tələbələrə də göstərdi. Mən bir qədər aralıda oturub onlara baxırdım. Kitabın üzərindəki gənc mənə çox tanış gəlirdi.

Ayağa qalxıb təəccüblə onlara yaxınlaşdım və şəkli tanıdım. O gənc bizim komandirimiz idi. Peyğəmbər mənə onun qoşununa qatılmağı əmr etmişdi. Yaxınlaşib təəccüblə kitabı aldım. Bəli, özü idi. Həmin gün kitabı alıb təkliyə çəkildim və oxumağa başladım.

Birinci səhifəni açanda gördüm ki, bu kitab əziz Peyğəmbərimizə ithaf olunub. O gündən İbrahim mənim yeni müsəlmanlığımın səbəbkarı və mənim din qardaşım oldu. Çalışıram daim İbrahimin ordusunda qalım".

Çoxlu zəngdən sonra nəşriyyatın ofisinə gəlirdi. Deyirdi ki, sizə bir hadisə danışmalıyam:

"Yaşım ötürdü. Yaxşı da işim vardı. Dəfələrlə elçiliyə getmişdim, amma hər dəfə bir problem çıxmışdı və ailə qura bilmirdim. Bir dəfə hicab üstündə razılaşa bilmirdik, bir dəfə mehərə görə, bir dəfə ailələrin dini-mədəni fərqlərinə görə və s.

Anamla bacım da yorulmuşdu. Özüm isə daha çox əziyyət çəkirdim.

Nəhayət, iki il öncə Behişt-Zəhra (ə) məzarlığına getdim. Dostlarımla birgə İbrahimin xatirə məzarı önündə ona ad günü mərasimi keçirdik. Oraya çoxlu insan gəldi və İbrahimin xatirələrini dinlədi. Bu yolda kiçik bir addım atdığuma görə sevinirdim. Hamı gedəndən sonra gözlərimi İbrahimin şəklinə dikib dedim: "Sən sağ olanda insanların problemlərini həll edərdin. İndi şəhid olmusan və Allah sizi ölü yox, diri kimi təqdim edir".

Sonra ürəyimdə dedim: "İbrahim can, sən də bir dua et ki, gələn dəfə buraya həyat yoldaşım ilə gəl".

Ertəsi gün dostlarımdan biri əlaqə saxlayıb bir ailə haqda məlumat verdi. Hövsələm olmasa da, yenə anam və bacımla elçiliyə getdik.

Bütün mərhələlər yaxşı keçdi. Hər şey istədiyim kimi idi, heç bir problem yox idi; nə mehr problemi vardı, nə də ailələr arasında fikir ayrılığı yaranırdı.

Söhbət bitəndən sonra son qərar üçün bizi bir otağa yönəldilər. Xanımla birgə otağa girən kimi gözüm ağa İbrahimin divardakı böyük şəklinə sataşdı. Oturanda ilk olaraq bunu soruşdum: "Siz Şəhid İbrahim Hadini tanıyırsınız?"

O da təəccüblə dedi: "Bəli. Şəhid Hadi atamın döyüş yoldaşı olub. Onlar bir məhəllədə yaşayıblar. Mənim bu dəyərləli şəhidə çox böyük hörmətim var".

Qısa, gələn həftə Behişt-Zəhra (ə) məzarlığına getdim. Bu dəfə yoldaşım ilə birlikdə onun xatirə məzarı önündə dayanıb təşəkkür etdim.

Sonralar öyrəndim ki, yoldaşım da qismətinə münasib həyat yoldaşı çıxmasından ötrü İbrahimdən dua etməsini istəyibmiş.

Hidayətçi İbrahim

Şirkətdən çıxanda özümlə bir qədər kitab götürüb evə yollandım.

Qədr gecələri və həzrət Əlinin (ə) şəhadət günləri olduğuna görə tətil idi. Müqəddəs müdafiə üçün hazırladığım ssenarini tamamlamağa yaxşı fürsət vardı.

Evə çatandan bir qədər sonra kitabların birini götürdüm. Kitabın üzərinə xüsusi bir əməliyyat barədə bir şey yazılmamışdı. Mənim tədqiqat üçün seçdiyim bütün kitablar qalın idi və Xeybər, Vəlfəcr-8, Kərbəla-4 kimi əməliyyatlara həsr olunmuşdu. Amma yenə düşündüm ki, bəlkə bunun da əməliyyatlarla əlaqəsi olar.

Hamısından kiçik idi və asanlıqla bitirə bilərdim. Çarpayıya uzanıb oxumağa başladım.

Bu kitab əməliyyat barədə deyildi, Şəhid İbrahim Hadi ilə bağlı xatirələrdən ibarət idi.

Kitabı vərəqlədikcə İbrahimin şəxsiyyətindən daha çox xoşum gəlirdi. Onun şəxsiyyətinə elə vuruldum ki, kitabı bir an da yerə qoymadım. Həmin axşam xalamgil ailəvi bizə gəldilər. Həmişə olduğu kimi bu dəfə də onları başıaçıq qarşıladım.

Sonra yenidən kitabı oxumağa başladım. Oxuduqca İbrahimi daha çox tanıyırdım və mənə daha əziz insana çevrilirdi.

Ona elə bağlandım ki, yaralandığını oxuyanda çox narahat olub ağladım. Sonra öz-özümə dedim: "Sən dəlisen?! Bu, bir şəhidin kitabıdır. O daha həyatda deyil, yaralandığına görə nə üçün bu qədər kədərlənirsən?!"

Gecə evdəkilər ağladığımı bilib səbəbini soruşdular. Qəhər içində dedim: "Axı siz İbrahimi tanımırırsınız..."

Xalamın yoldaşı dedi: "Cəbhə belə idi. Mən İbrahim kimiləri çox görmüşəm, nə üçün ağladığımı bilirəm".

Həmin gecə söhbətlər cəbhə, müharibə və şəhidlər mövzusu ilə bitdi.

Səhər tezdən yenidən kitabı oxumağa başladım. Bu dəfə tədqiqatımı tamamlamaq üçün yox, İbrahimi daha yaxından öyrənmək üçün oxuyurdum. Oxuya-oxuya İbrahimin iynəni öz kirpiklərinin arxasına batırdığı və naməhrəmi gördüyü üçün özünü danladığı yerə çatdım. Kitabı bağladım. Xəcalətimdən nə edəcəyimi bilmirdim. Məni yenidən ağlamaq tutdu. Bu dəfə İbrahimplə özüm arasındakı fərqlərə görə ağlayırdım, həm də özümlə Allah arasındakı məsafəyə görə.

Kitab bitmək üzrə idi, mənə təzə başlayırdım. İbrahimin şəhid olduğu yerə çatdım.

Kitabın bitməsini, onun həyatının sonunu oxumaq istəmirdim.

Lakin sonda Vəlfəcr-hazırlıq əməliyyatının adını görüb təəccübləndim. Mən bu əməliyyat haqda bilirdim. Vəlfəcr-8 əməliyyatını araşdıranda təsadüfi olaraq Fəkkə şəhidlərinin qəribliyi ilə tanış olmuşdum. İbrahim də Fəkkə torpağının qəriblərindən idi, həmin əməliyyatda qəhrəmancasına Allaha qovuşmuşdu.

Kitabın sonunda artıq əvvəlki adam deyildim. Sanki bir əzizimi əldən vermişdim. Fikrə qərqləndim, çox şeylər haqda düşünməyə başladım.

Qədr gecəsi idi. İllər idi bu gecəni yatmaqla keçirirdim. Yenə yatağıma gedib uzandım.

İnanılmaz olsa da, yuxuda İbrahimi gördüm. Başımın üstə gəlib mehriban səsle dedi: "Qalx, namaz qıl, azan verirlər".

Yuxuda oturub ona baxdım. Mənə yaxınlaşıb dedi: "Siz İslamın qürur amilisiniz".

Yuxudan oyandım. Azana on beş dəqiqə qalırdı. Özümdən asılı olmadan ağlayıb dedim: "İlahi! Mən İslamın qürur amiliyəm?! Mən üzükara?! Mən özüm İslamın hörmətini saxlamıram".

Gedib dəstəmaz aldım. Uzun illərdən sonra Qədr gecəsi ilk namazımı qıldım. İbrahim sözü ilə məni utandırmışdı.

Mən İslamın qürur amili ola bilmərəm, lakin bundan sonra çalışaram ki, ən azı xəcalət amili olmayım.

İbrahimin sayəsində bu gün Fatimeyi-Zəhra (ə) hicabı ilə də örtünürəm.

Buna görə sizdən istəyirəm ki, hicabı düzgün olmayan və ya inanclarımızı dərk etməyənlərlə kobud rəftar etməyək. İbrahim Hadi kimi onları doğru yola gətirək. Əgər bunu bacarmırıqsa, İbrahimi və İbrahim kimiləri onlara tanıtdıraq.

Şübhəsiz ki, Allah Bağışlayan və Mehribandır. Mən var gücümlə çalışıram ki, günahla özümə zülm etdiyim, özümü sevimli Rəbbimdən uzaqlaşdırdığım günlərin günahını yuyum. Ümidvaram ki, Allah ibadət nemətini bizdən almaz.

İbrahim mənə elə rahatlıq verdi ki, dünyanın heç bir yerində belə rahatlıq tapa bilməzdim.

Bilməyinizi istəyirəm ki, İbrahim yalnız məni yox, mənim ətrafımdakıları da dəyişdirib. Kimə İbrahimin xüsusiyyətlərindən bir qədər danışırımsa, onun Allahını tanımaq istəyir.

Salam olsun İbrahime dünyaya gəldiyi an, şəhadətə qovuşduğu an və qiyamətə gələcəyi an.

Ş. S. 2014

Qardaşın qonaqpərvərliyi

Şəhidin bacısı

Axır zamanlar hər il novruz günlərində Fəkkəyə gedib şəhidlərə qonaq oluram, böyük müəllimlərimizdən dərslər öyrənirəm. Çünki nəyimiz varsa, şəhidlərdəndir.

2015-ci ilin novruzunda da Fəkkəyə getdim. Kanala çatanda İbrahim də oraya gəldi. Birgə keçirdiyimiz günlər kimi onunla danışmağa başladım.

Sonra kanala girdik. Kumeyl kanalının qonaqlarına hədiyyə üçün bağlamalar hazırlanmışdı. Hər bağlamada bir şəhidin adı və xüsusiyyətləri yazılmışdı. Deyirdilər ki, görün bu il sizi hansı şəhid dəvət edib.

Mənə də bir bağlama verdilər. Açanda gördüm ki, İbrahim Hadinin şəkli və xüsusiyyətləri qeyd olunub.

Halım pisləşdi, yerə oturdum. Orada mənəm İbrahimin bacısı olduğumu bilmirdilər. İbrahimə dedim: "Minnətdaram, İbrahim. Yeni ildə mənə evinə dəvət etdin".

Kağızda İbrahimdən bir mesaj da yazılmışdı: "Gördüyünüz işlər yalnız Allahın razılığı üçün olsun!"

O səfərdə haraya gedirdimsə, İbrahimi yanımda hiss edirdim. Bir axşam Muşdağ düşərgəsinə getdik. Öncədən razılaşdırmamışdıq. Adətən belə olanda qalmağa icazə vermirilər. Qorxurdum ki, birdən bizə də problem yaranar.

Düşərgənin rəisi soruşdu: "Bacılar neçə nəfərdir?"

– Otuz nəfər.

– Buyurun içəri. İkinci otağa keçə bilərsiniz.

İkinci otağın önünə çatanda isə belə bir yazı oxudum: Şəhid İbrahim Hadi otağı.

Dedim ki, təşəkkür edirəm, dadaş, burada da qonaqpərvərlik etdin. Yoldaşlarım soruşdular: "Siz öncədən buranı danışıbmısınız?"

– İnanın ki, yox.

Həmin axşam bizim karvandakı xanımlar mənim orada olduğumu xadimə bacılara xəbər verdilər.

Bir də gördüm ki, çoxları toplaşıb onlara İbrahimdən danışmağımı istəyirlər. Onu hamı tanıyırdı, kitabı oxumuşdular.

Söhbətin sonunda dedim: "Mən illərdir əxlaq dərslərində iştirak edirəm, amma onların heç biri mənə İbrahimin əməlləri qədər təsir etməyib".

2016-cı ilin novruzunda da maraqlı hadisələr baş verdi. Yenə Fəkkə bölgəsində mənə bir bağlama verdilər. İçində bir sənəd vardı. İyirmi fərqli şəhid üçün hazırlanmış aşılıq sənədi idi və bu dəfə də mənə İbrahim Hadinin sənədi qismət oldu.

O səfərdən sonra Qum şəhərindəki xanımlara məxsus Cameətül-Zəhra (ə) elm hövzəsinə xarici tələbələrə İbrahim haqda danışmağa dəvət olundum. Müxtəlif ölkələrdən üç yüz tələbə iştirak edirdi. Məclisin sonunda Almaniya, İtaliya, Misir, Ərəbistan, Yəmən, Tayland və digər ölkələrdən olan xanımlar əllərindəki "Salam olsun İbrahimə" kitabı ilə yaxınlaşıb suallar verirdilər.

Onlar da İbrahimi bugünkü nəsə çox uyğun bir örnək bilirdilər. Onlar söz verdilər ki, İbrahimin və digər şəhidlərin mesajlarını öz ölkələrimizə aparacağıq.

Rza

Kəhnuc şəhərinin Cameətül-Quran mərkəzinin xanımlarından biri

On beş il öncə hamiləliyimin son aylarını keçirirdim. Halım birdən-birə pisləşdi. Səkkizinci ayım idi. Həkim dedi ki, bətnindəki uşaq ölüb.

Çox üzüldüm, çox ağladım. Bir neçə həkimə müraciət etdim. Dedilər ki, uşağın sağlamlığına yalnız bir faiz ümid var. Onda da gərək tez qeysəriyyə əməliyyatı ilə uşağı götürək.

Həmin axşam İmam Rzaya (ə) təvəssül edib dedim: "Övladımın sağlamlığı üçün dua etməni istəyirəm. Əgər oğlan olsa və yaşasa, adını Rza qoyacağam".

Cərrahiyyə əməliyyatı baş tutdu. İnanılmaz olsa da, övladım sağlam dünyaya gəldi, amma çəkisi 900 qram idi.

Uşaq nəzir-niyazla və çətinliklə böyüdü. Gec dil açdı, üç yaşında yeriməyə başladı.

Oğlum inkişaf mərhələlərini keçdi, amma fiziki zəifliyi yerində qalırdı. Səkkizinci sınıfa qədər elə oxudu. Doqquzuncu sınıfdə isə məktəbi uzaqda oldu. Yoldaşım dedi ki, oğlumuzun problemi var, bu qədər uzun yolu gedə bilməz.

Dərs ili başlandı, amma bizim Rza evdə qaldı. Ondan ötrü çox narahat idim. Özü də çox əziyyət çəkirdi. Nə edəcəyimi bilmirdim.

Həmin günlərdə Kəhnucun Cameətül-Quran mərkəzinin dərslərinə gedirdim. Bir gün bizə bir şəhidin kitabını verib dedilər: "Bu kitabı mütləq oxuyun. Fəcr ongünlüyündə bundan müsabiqə keçirəcəyik".

Kitabın adı “Salam olsun İbrahimə” idi. Həmin axşam kitaba başladım, o şəhidin xatirələri ilə çox ağladım.

Gecə kitabı bağlayıb balışımın altına qoydum, şəhidlə dərdləşə-dərdləşə yuxuya getdim. Yuxuya gedəndən sonra qapının açıldığını hiss etdim. Şəhid İbrahim Hadi içəri girdi və əlində bir kasa mənə yaxınlaşdı. Təəccüblə ona baxırdım. Kasanı mənə uzatdı. İçində püşk kağızları kimi bir neçə kağız vardı.

Onların birini götürdüm. Üzərinə belə yazılmışdı: "Onu dəxil et".

Təəccüblə dedim: "Onu dəxil edirəm? Kimə? Haraya?"

İbrahim Hadi dedi: "Sizin 900 qramlıq övladınızı buraya çatdırana – İmam Rzaya (ə)".

Yuxudan oyandım. Öz-özümə fikirləşdim ki, oğlumu necə dəxil edirəm, onu necə Məşhədə aparım. Maddi vəziyyətimiz də yaxşı deyildi. Amma öz-özümə düşündüm ki, Allah işləri düzəldəndir, mütləq kömək edəcək.

Ertəsi gün mərkəzə gedib yuxumu müdirə danışdım. O dedi: "İnşallah xeyirdir, mütləq Məşhədə get".

– Axı həm maddi imkanımız yoxdur, həm də bir neçə dəfə Məşhədə aparmışıq, dəyişiklik olmayıb.

– Allah istəsə, səfər imkanı yarıdır. Bu dəfə Məşhədə gedəndə İmam Rzaya (ə) de ki, mənə İbrahim Hadi göndərib.

Ertəsi gün eşitdim ki, Təbliğat komitəsi tərəfindən heyət üzvlərindən bir neçəsini Məşhədə aparacaqlar. Biz də adımızı yazdırdıq. Bir neçə gündən sonra püşkatmada mənim adım da çıxdı.

İnanılmaz olsa da, növbəti həftə İmam Rzanın (ə) məqbərəsində idim, hərəkət problemi olan oğlum Rza ilə birlikdə.

Üzümü ağanın məqbərəsinə tutub dedim: "Mən Rzanı sənin yanına gətirmişəm. Məni buraya Şəhid İbrahim Hadi göndərib. Siz necə məsləhət görürsünüzsə..."

Allahın lütfü və İmam Rzanın (ə) duası ilə Məşhəd səfərindən sonra oğlumun halı günbəgün yaxşılaşdı. O, məktəbə getdi, təhsilini davam etdirdi və indi normal həyat sürür.

Allaha gedən yol

Xanım Xürrəmi

1980-ci il təvəllüdlüyəm, amma əslində, təxminən dörd ildir doğulmuşam.

Mənəviyyatın mənim həyatımda heç bir yeri yox idi. Rahatlıq tapmaq üçün həmişə özümdən xarici aləmdə nəşə axtarırdım.

Maddi vəziyyətimiz yaxşı idi, istədiyimizə nail olurduq. İdmanla məşğul oldum, işlədim, dostlarım, rəfiqələrim oldu. Hər yerdə əsl rahatlığı axtardım, amma tapmadım. Mən idmanda o qədər irəlilədim ki, hətta ölkə yığmasına da daxil oldum, amma yenə hüzsursuz idim.

Hicablı xanımlara baxışım çox pis idi. Liseydə oxuyan qızım da eynilə özüm kimi idi.

O zaman gördüyüm yeganə yaxşı iş Kəhrizəkdə ehtiyacılara kömək etmək idi. Bir dəfə öz-özlüyümdə düşündüm ki, artıq neçə ildir həftədə bir dəfə Kəhrizəyə gedirəm, deməli, çoxlu savabım var.

Bir dəfə bu fikirlə Hafiz fəalına baxan bir dostumun yanına getdim və niyyət etdim ki, Allahın mənim haqda fikri nədir.

Dostum kitabı açıb dedi: "Allah üçün savab hesablayırsan?! İstəyirsən ki, Allah səni rüsvay etsin və hansı işləri gördüyünü desin?!"

Bu falda məqsədin nə olduğunu bildim. Mən Allah qarşısında çox öyünürdüm. Bunu deyəndə çox kövrəldim və ağlamağa başladım.

İnanın ki, evə gəlib üç gün ağladım. Yenidən həmin dostumla danışdım. Dərhal mənə dedi: "Mənəviyyat yoluna gəl, həyatını dəyiş".

Bir qədər fikirləşib öz-özümə dedim: "Bu, mümkün deyil. Mən özümə xüsusi bir həyat tərzini seçmişəm və bu, mənəviyyətlə uyğun gəlir. Mən hər səhər yuxudan oyananda fərqli şəkildə bəzənib-düzənirəm".

Çoxlu fikirləşəndən sonra qərara gəldim ki, heç olmasa, namaza başlayım. Dedim ki, birinci addım olaraq namaz və oruca əhəmiyyətli yanaşım, hicaba isə yox. Bir müddətdən sonra uzun və geniş manto aldım, saçımın da başörtüyündən bayıra çıxmamasına çalışdım. Bu işləri görmək nisbətən asan idi, amma qatı makiyajdan əl çəkməyə mümkün deyildi.

Öz-özümə dedim: İndi ki gəlmişəm, gərək axıracan gəlim. Fikirləşib gördüm ki, belə həyat tərzini çox aşıqandır. Allah mənim həyatımın mərkəzinə çevrilmişdi.

Yavaş-yavaş makiyajı kənara qoydum. Bu mərhələlər bir müddət çəkdi. Başqa bir problemim naməhrəmlə təmas idi. Mən bütün qonaqlılarda naməhrəmlərlə əl görüşürdüm. Allahdan istədim ki, bu problemimi də həll etsin və Allahın köməyi ilə pillə-pillə irəlilədim.

Növbəti ildə dostumla mağazaya gedib çadra aldım və elə mağazada başıma atdım.

Bir müddətdən sonra məhəllənin xanımlar Bəsicinə adımı yazdırdım. Mənim həyatım tamamilə dəyişdi, qızım isə əsla dəyişmədi. Ona özüm tərbiyə vermişdim – əvvəllər yaşadığım kimi. İndi də mənim yeni həyat tərzimdən uzaqlaşır, işlərimi qəbul etmədi.

Onu dəyişdirə bilmədiyimi gördükdə dedim: "Dəyişmək üçün gərək aşıq olasan. Mən səni məcbur etməyirəm. Bilirəm ki, bir gün sən də Allaha aşıq olacaq və bu yola gələcəksən".

Qızım gülüb deyirdi ki, əsla. Hətta məni görmək üçün Bəsic mərkəzinə gələndə qəsdən saçını bayırda qoyur və çox bəzənirdi.

Bir müddətdən sonra liseydə cəbhə bölgələrinin ziyarətinə ekskursiya elanı vuruldu. Qızım dostları ilə əylənmək xatirinə icazə alıb cəbhə bölgələrinin ziyarətinə getdi. Mən dedim ki, inşallah qayıdanda namazına başlayarsan. O isə yenə gülüb dedi ki, əsla.

Qızım hər axşam mənimlə əlaqə saxlayıb deyirdi: "Bizə deyirlər ki, sizi buraya şəhidlər dəvət edib". Sonra gülüb onları ələ salırdı. Lakin get-gedə əməliyyat bölgələrinin mənəvi ab-havasından təsirləndiyini hiss edirdim.

Həmin günlərdə bir dəfə məscidə getdim. Nədənsə qərribə həyəcanım var idi. Bir neçə dəfə yerimi dəyişdirdim. Sonuncu dəfə yerdə bir kağız gördüm. Götürüb oxudum. Bir şəhidin həyatı idi. Hiss elədim ki, Allah mənim bu şəhidlə tanış olmağımı istəyir. Onu oxuyub həzz aldım. Sonra da kağızı götürdüm və Bəsic rəisindən icazə alıb özümlə apardım.

Kağızda İbrahim Hadi adlı bir idmançı şəhidin həyatı haqda qısa məlumat yazılmışdı.

Həmin gün şəhidin şəkli ilə danışib qızımı ona tapşırdım: "Əminəm ki, siz qızımı mənəviyyata cəlb edə bilərsiniz".

Həmin axşam qızım yenə zəng vurdu.

– Ana, karvanımızın rəvayətçisi həmişə bizə bir şəhidin xatirələrindən danışır. Sözləri çox maraqlıdır. Şəhidin adı İbrahim Hadidir. İcazə verirsən onun xatirələrinə dair kitabı alım?

Həmin gün əlimə çatmış kağızı xatırlayıb həyəcanla dedim: "Mütləq al". Əmin oldum ki, daha məsələ həll

olunmuşdur. Baş verən hadisələrdən anladım ki, İbrahim mənim övladımın hidayətçisi olacaq.

Bundan sonranı qızım özü belə danışır:

"Cəbhə bölgələrində çox qəribə ab-hava vardı. Ora bütünlüklə düzənlikdən ibarət idi, amma çox qəribə yer idi. Mən oranın torpağından bir qədər özümlə gətirdim.

Bu səfərin ən mühüm hadisəsi İbrahimlə tanış olmağım idi. "Salam olsun İbrahimə" kitabı mənə çox təsir etdi. Mən çox kitab oxumuşam, amma bu, olduqca maraqlı idi.

Mən kitabı oxuyandan sonra namaz qılmaq qərarına gəldim, amma anamla inadkarlıq etmək üçün bunu bir qədər gecikdirdim. Əvvəlcə gizli şəkildə namaza başladım, sonra yavaş-yavaş aşkara çıxdı.

Mən idmançı idim, voleybol oynayırdım. İbrahim də idmançı, güləş və voleybol çempionu olmuşdu.

Mən həmişə onunla danışırım, yarış və imtahanlara gedəndə ondan dua etməsini istəyirəm.

Mən nəzir edib, namaz qılıb savablarını ona hədiyyə edirəm və öz problemlərimdə Allahın lütfünü duyuram.

Bir müddətdən sonra mən də anam kimi oldum. Dostlarım məndə olan dəyişikliklərlə bağlı soruşanda deyirəm: "Mən bütün yolları getmişəm. Həmişə pulum və istədiyim şeylər olub. Hər növ əyləncə ilə əylənmişəm. Lakin Allahın yolu çox ləzzətlidir. Bunun üçün yalnız eşq lazımdır".

Hicabın da qayda-qanunları var. Onları biləndən sonra aşiq olursan. Əvvəl elə bilirdim ki, çətindir, amma elə deyilmiş.

Mənim həyatım tamamilə dəyişdi. Mən indi həyatdan olduqca həzz alıram".

Böyük insandan qısa xatirələr

Ayaqyalın

Nəşriyyatın ofisinə kitab almağa gəlmişdi. Deyirdi ki, bu axşam heyətimizin məclisi var, şam yeməyi ilə birgə onların ruhlarını da qidalandırmaq istəyirəm.

Bir qədər "Salam olsun İbrahimə" kitabı aldı. Kitabların birini götürüb həsrətlə Şəhid Hadinin üzünə baxdı. Təbəssüm edib öz-özünə dedi: "Gör insan haralara çata bilir!"

Təəccüblə ona baxdım.

– Siz ağa İbrahimi tanıyırsınız? Ondan xatirə bilirsiniz?

Bir neçə dəqiqə fikrə getdi, sonra dedi: "İnqilabdan öncə Ziba xiyabanında yaşayırdıq. Təxminən bütün məhəllə İbrahimi tanıyırdı. İbrahim gözəl əxlaqı ilə hamıya kömək edirdi. Onun gözündə dünyanın dəyəri yox idi. Kimsə İbrahimə "köynəyin nə qəşəngdir" – desəydi, inanın ki, alt geyimi olsaydı, elə oradaca köynəyini çıxarıb ona bağışlayardı.

Bir gün bekar idim, gedib küçənin başında oturdum. Hava çox isti idi. Fikirləşdim ki, evdə ventilyatorun altında otursam, daha yaxşı olar. Getmək istəyəndə Ziba xiyabanı tərəfdən İbrahimin gəldiyini gördüm. Öz-özümə dedim ki, onunla görüşüm, sonra gedərəm. Yaxınlaşanda gördüm ki, ayaqyalındır. İsti havada ayaqları yana-yana gəlirdi. Ayaqlarını tez-tez yerə qoyub-götürür, kölgəliklə gəlməyə çalışırdı. Təəccüblə ona baxırdım. Fikirləşdim ki, yəqin məsciddə ayaqqabılarını oğurlayıblar. Mənə çatanda salamlayıb görüşdük. Tez kölgəyə çəkildi. Ayaqlarını göstərib dedim: "Bəs ayaqqabıların hamı? Bu istidə necə

ayaqyalın gəzirsən?! Dayan, sənə bir çəkələk gətirim. Yoxsa ayaqqabılarını məsciddə oğurlayıblar?"

– Yox, özüm birinə verdim.

Təəccübləndim.

– Kimə? Axı adam bu havada ayaqqabısını hədiyyə verib özü ayaqyalın qalar?!

O qədər sual verdim ki, axırda deməyə məcbur oldu. Adətən belə işləri heç kimə deməzdi.

Üzümə baxıb dedi: "Məscidin önündə bir qoca dilənçilik edirdi. Durumu çox pis idi. Ayaqqabılarının altını göstərib cırıldığını və geyinməyə bir şeyi olmadığını dedi. Dedi ki, bu istidə ayağım yanır. Mənim də üstümdə pul yox idi, ayaqqabılarımı çıxarıb ona verdim".

Çəkələk gətirməmi gözləmədi, sağollaşdı getdi".

Metal qab

Gecə saat iki idi. Məhəmmədi məscidinin önündə reyddə idik.

İstirahət vaxtı İbrahim Hadi və başqa bir neçə nəfərlə birgə məscidin pilləkəninin üstündə oturub söhbətə başladılar. Birdən yerindən qalxdı, bizdən yüz metr aralıdakı küçüyə qaçdı, oturub əlini kanala uzatdı və sonra qayıtdı.

Təəccüblə soruşdum: "Ağa İbrahim, nə olub?"

– Heç nə. Kanala bir metal qab düşmüşdü, səs salırdı. Götürdüm ki, yatmış insanlara əziyyət olmasın.

O öz işləri ilə biz yeniyyətələrə Bəsic üzvü olmaq və düzgün yaşamaq dərsi öyrədirdi.

Çarpayı

Yenə gecə yuxudan oyananda İbrahimin quru yerdə yatdığını gördüm. Ona yataq sərmışdik, amma gecənin yarısı məsciddən qayıdanda yenə palazın üstündə yatmışdı.

Onu səs-ləyib dedim: "Dadaş can, hava soyuqdur, donarsan. Nə üçün yataqda yatmırsan?"

– Ehtiyac yoxdur.

Yenə israr edəndən sonra dedi: "Mənim dostlarım indi Gilanqərb cəbhəsində soyuqdadırlar. Onların vəziyyətini bir qədər dərk etmək istəyirəm".

Güləş

Klublararası yarışa getmişdik. İbrahim tamaşaçıların arasında oturmuşdu. Onun ən mühüm rəqibi Qulipur adlı bir nəfər idi. Fiziki baxımdan güclü idi və rəqiblərini asanlıqla məğlub edirdi. Dostları da onu çox alqışlayıb həvəsləndirirdilər. O, istirahət üçün tamaşaçıların arasına gələndə üzünü bizə tutub dedi: "Mənim növbəti rəqibim İbrahim Hadidir, onu tanıyırsınız?" İbrahimin özü cavab verdi: "Mən tanıyıram. Zəifdir, tez udarsan".

Qulipur sevindi və soyunma otağına gedib hazırlaşmağa başladı. Bir neçə dəqiqədən sonra İbrahimlə Qulipurun adı çəkildi. İbrahim yerində oturmuşdu. Qulipur və hakim döşəyə çıxdılar. İbrahim də üst paltarını soyunub güləş formasında döşəyə çıxdı.

Hakim İbrahimi yoxlayıb fit çaldı. Qulipur İbrahime baxıb təəccüblə dedi: "Axı sən..."

Hələ sözü bitməmiş İbrahim onun paçasından tutub yerdən qaldırdı, bir dövrə fırladıb yerə çırpdı. Bir neçə saniyə sonra isə ona qarşı peşəkar bir fənd işlətdi. İbrahim

onu dərhal yerindən qaldırıb öpdü, üzr istədi və dedi: "Biz sizin dostunuzuq, gərək bağışlayasınız".

Heç kim inanmazdı ki, bu yarış onların dostluğuna səbəb ola bilər. Onlar bir-birlərinə çox yaxşı dost oldular və dostluqları İbrahimin şəhadətinə qədər davam etdi.

Heyət

İbrahim heyətdə iştirak edəndə qərribə coşqu yaradırdı. Əhli-beyt mədhinə şeirlər oxuyanda və mərsiyə deyəndə əlindən gələni edirdi. Bununla yanaşı, heyətdə onun xüsusi adətləri vardı. O, məddahlıq zamanı qışqırmır, mikrofonun səsini ucaltmağa da qoymurdu. Hələ heyətin məclisi başlamamış səsucaldanların üzünü heyətə çevirirdi ki, qonşular əziyyət çəkməsinlər. Həvəsli gəncləri ümumi əzadarlığı çox davam etdirməyə qoymurdu. Çalışdı ki, camaat əza məclisinə görə əziyyət çəkməsin. Bu məsələlərə çox diqqət yetirirdi. O, işıqlar yandırılmamış heyəti tərk edirdi. Bunun səbəbini sonralar öyrəndim. Bəzi dostlar əzadarlıqdan sonra zərufata və deyib-gülməyə başlayır, mənəvi qazanclarını əldən verirdilər.

Müəllim

Müharibə vaxtı mənə və sinif yoldaşlarıma böyük təsir göstərən bir müəllimim vardı. Onun şagirdlərinin çoxu namazqılan idi və cəbhəyə gedirdi.

Bir gün ona dedim: "Sizin kimi müəllimimiz olduğuna görə Allaha şükür edirəm".

– Siz bundan ötrü Şəhid İbrahim Hادیyə dua etməlisiniz. Məni bu işə o sövq etdi.

Biz Əsgər Vüsali ilə dost idik. Mən inqilabın əvvəlində çətin müəllimlik testindən keçə bilmədim. Şəhid Vüsalinin yas məclisində İbrahimi görüb salamladım. Məni

uzaqdan tanıyırdı. Nə işlə məşğul olduğumu soruşdu. Dedim ki, Pedaqoji universitetin ağır testindən keçə bilmədim.

Ertəsi gündən mənim işlərimlə maraqlanmağa başladı. Bir müddət Təhsil nazirliyinin Kadrlar şöbəsi ilə əməkdaşlıq etmiş və seçim zamanı həddən artıq tələbkarlığa görə onlardan ayrılmışdı. Qıssası, biz indi o böyük şəhidin zəhmətləri sayəsində müəllimlik edirik.

İş stolu

İnqilabın əvvəlləri idi. İbrahim komitədə çalışırdı. Komitələrin fəaliyyət dairəsi çox geniş idi. Xalq çoxlu problemlər üçün komitələrə müraciət edirdilər. Mən İbrahimin çalışdığı komitəyə getdim. Yan-yana bir neçə otaq vardı. Hər otağa bir stol qoyulmuşdu və arxasında bir nəfər oturub müraciətləri qəbul edirdi.

İbrahimin oturduğu otağa girdim. Digər otaqlardan fərqli olaraq, iş stolu onun arxasında idi. O, öz stulunu stolun önünə qoymuşdu, müraciət edənlərin stulu da onun önündə idi.

Onun otağının nə üçün fərqləndiyini soruşanda dedi: "Stolun arxasında oturanda daxilimdə qürur hiss etdim. Düşündüm ki, belə olsa, xalqdan uzaqlaşaram. Buna görə stulumu bu tərəfə keçirdim ki, xalqa yaxın olum".

Yemək

İbrahimin ən kiçik dostlarından olan Mehdi Həsən Qumi deyirdi: "İbrahimin tərbiyə üsulu dolayı idi. Biz birlikdə olanda və qarşımıza bir yoxsul çıxanda mənə pul verirdi ki, yoxsula verim. Beləliklə özü riyaya düşmürdü, bizə də yoxsulla rəftar dərsi öyrədirdi.

Yadımdadır, İbrahim olviye sendviçini sevirdi, amma bundan ötrü hər yerə getmirdi.

17 Şəhrivər xiyabanında bir sendviç köşkü vardı. Satıcıya Ağa şeyx deyirdilər; yəni mömin və məscid adamı idi.

İbrahim həmişə onun yanına gedirdi. Onda bir hesab dəftəri vardı. Bilirdi ki, o, olviyeyə kolbasa tökmür və yalnız toyuqdan istifadə edir. İbrahim heç vaxt sosiska, kolbasa və digər bu kimi qida məhsulları yeməzdi.

Bununla bizə öyrədirdi ki, nə gəldi yeməyə, hər yerdə yeməyə oturmayaq. O, satıcının halal-harama çox fikir verdiyini bildiyinə görə oraya gedirdi. Çünki Quran belə əmr edir: "İnsan nə yediyinə baxsın!"

Mehriban

Mehriban qəlbi Allahın İbrahimə verdiyi ən böyük nemət idi.

Yaralı olduğu zaman bir dəfə onu görməyə getdim. Din alimlərindən biri də orada idi. İbrahim cəbhə xatirələrindən danışdı. O dedi: "Bir əməliyyatda gecə vaxtı düşmən mövqelərinə getdim. Ağac və kolların arasından keçib düşməyə çox yaxınlaşdım. Qarşımda bir düşmən əsgəri vardı. Birdən onun önünə keçdim. Başqa heç kim yox idi. Öz-özümə dedim ki, onu bir yumruqla öldürərəm. Lakin qarşısına çıxan kimi ona ürəyim yandı. Silah çiyində idi və ona bu qədər yaxınlaşacağımı düşünmürdü.

Üzü o qədər məzlum idi ki, ona yazığım gəldi. O, zorla müharibəyə gətirilmiş bir əsgər idi. Vurmaq yerinə onu qucaqladım. Bədəni tir-tir əsirdi. Qolundan tutub özümlə geri gətirdim, dostlarımdan birinə təhvil verib yenidən əməliyyat yerinə qayıtdım.

Örnək

O dövrdə dostlarla zarafat və gülüşlərimiz kimisə ələ salmaqdan ibarət idi. Məsələn, bir neçə dost küçədə bir yerə toplaşır, oradan keçən bir fəhlənin papağını götürüb bir-birinə atır və camaatı incidirdi. İbrahimlə dostluqdan sonra isə yaxşı işləri öyrəndik. O bizə elə sözlər danışdı ki, əsl mənasını illər sonra anladıq.

Mənim yaraşığı saçı vardı. Ona qulluq edir və müxtəlif modellərə salırdım. Çoxları mənim saçıma və zahiri görkəmə həsəd aparırdılar. İbrahim də çox yaraşığı idi, amma... Bir dəfə mənim saç modelimdən söhbət düşəndə bir cümlə dedi. O cümlə heç vaxt yadımdan çıxmaz: "Allahın verdiyi nemətə görə başqalarının yanında lovğalanma".

Bunu deyib getdi.

Hörmət

Məktəbdən qayıdanda Seyid Kamalın, Şəhid Nasir Kermaninin və digər dostlarımin küçənin başında oturduqlarını görüb mən də onlara qoşuldum.

O dövrün gənclərinin əsas əyləncəsi zarafatlaşb gülmək və digərlərini ələ salmaq idi. Oturduğumuz yerdə məhəllə sakinlərindən biri bizə yaxınlaşmağa başladı. Yaraşığı və ağ kostyum geyinmişdi, çox gözəl görkəmi vardı, amma adi vəziyyətdə deyildi. O bizim qonşumuz olan yük maşını sürücüsü ağa Kazim idi.

Aşa-aşa evinə gədirdi. Bildik ki, çox içib və özündə deyil. Bizə çatanda birdən kanala yıxıldı. Biz ona baxıb gülürdük. Öz-özümə dedim ki, ona bu da azdır.

Heç kim ona yaxınlaşmadı. O vəziyyətdə qusdu və paltarlarını buladı. Bu yerdə birdən İbrahim gəldi. Məsələni öyrənən kimi ağa Kazimi kanaldan çıxardı, su götürüb üzünü yumağa başladı. Sonra onu çiyinə atıb evinə apardı.

İbrahimin ardınca getdim. Ağa Kazimin evi Həkimzadə küçəsində, Babülcənnət məscidinin yaxınlığında idi. İbrahim qapını döyüb onu içəri apardı.

Ağa Kazimin yoldaşı çox mömin və hicablı qadın idi.

İbrahim ağa Kazimi həyətdə çardağa qoydu və olanlar haqda heç nə demədi. Bizə də işarə ilə heç kimə bir söz deməməyi tapşırırdı. O bununla bir ailəni rüsvayçılıqdan qurtardı.

Məzar

Qardaşım Xürrəmşəhrin azadlığı uğrunda keçirilən əməliyyatda şəhid oldu. Onu Behişt-Zəhra (ə) məzarlığının 26-cı sırasında dəfn etdik. İbrahim Hadi dostunun motosikleti ilə oraya gəldi. Onun anası bizə əmiqızı sayılırdı.

İbrahim ayağından yaralanmışdı, əsa ilə gəzirdi. Qəbrin yanına çatanda rövzə oxumağa başladı və çox gözəl mənəvi ab-hava yaratdı. O, nümunəvi ixlası ilə oxuyurdu, biz də həzz alırdıq.

Getmək istəyəndə qardaşımın məzarına işarə ilə dedi: "Gözəl yerdə dəfn olundu. Mən də istəyərdim ki, qəbrim burada, Şəhid Həsən Siracianın yanında olsun və bu xiyabandan keçən hər kəs bizi xatırlasın".

Bu söz yadımda qaldı. İllər sonra qardaşımın qəbrinin yanındakı boş yerdə bir naməlum şəhid dəfn olundu. Sonralar həmin qəbrə İbrahimin xatirə başdaşı qoyulanda təəccüblənib yaxınlarından soruşdum: "Siz bu məzarı

qəsdən seçmişiniz?" "Yox" cavabı verdilər. Mən əmin idim ki, onun özü belə istəyibmiş.

Fəqih rəhbər

2009-cu ilin 4 noyabrı idi. İşə tez getmək istəyirdim, amma çox yuxum gəlirdi. Evdə sobanın yanında bir qədər yuxuya getdim. Yuxuda gördüm ki, Tehran universitetinin qapısının önündə dayanmışam. Universitetin içində bir qrup adam şüar deyir. Gözüm qapı ilə üzbəüz yolun o tərəfinə sataşdı. İbrahim, Cavad Əfrasiyabi və Rza Qudini orada dayanıb hirsli universitetin qapısına baxırdılar. Uzun müddətdən sonra dostlarımı gördüyümə çox sevindim. Onlara yaxınlaşmaq istəyirdim, amma o qədər hirsli idilər ki, buna cürət etmədim.

Yuxudan oyandım. Yuxu yalnız bir neçə dəqiqə sürmüşdü. Onun mənasını anlamadım. Tehran universitetinin Mühafizə xidmətində çalışan bir dostuma zəng vurub oranın vəziyyətini soruşanda isə dedi: "Elə indicə fitnəkarlar Böyük Rəhbərin şəklini cırdılar və ona qarşı təhqiramiz ifadələr işlətdilər".

Şəhidlərin gəlişinin səbəbini anladım. İbrahim fəqih rəhbərliyi məsələsinə çox əhəmiyyətli yanaşırdı.

Müqəddəs məqbərələrin müdafiəçiləri

İbrahim sağ olsaydı, şübhəsiz, dini-mədəni fəaliyyətlərdən əlavə Orta Şərqi bugünkü ağır durumunda yaxından iştirak edər və müqəddəs məqbərələrin müdafiəçilərindən olardı.

Ötən il novruz bayramında Kərbəla ziyarətinə yollandım. Oraya çatanda İbrahimin tərəfindən ziyarət edib dua oxudum. Həmin gecə yuxuda gördüm ki, İmam Hüseyinlə (ə) həzrət Əbulfəzlin məqbərələrinin arasında çoxlu adam oturub. Mən də onlara qoşulub bir tərəfdə oturdum və birdən İbrahimin nurlu çöhrəsini gördüm. Qarşımda oturmuşdu. Ona yaxınlaşmaq istədim, amma utandım. Çay paylayan kişidən soruşdum: "O, İbrahim Hadidir?"

– Bəli.

– Bəs İraqda nə edir?

Yavaşca dedi: "O, Hacı Qasim Süleymanın müşaviridir".

Həmin günlərdə iraqlı döyüşçülər İŞİD-in möhkəm qalası sayılan Tikriti çox asanlıqla azad etdilər. Özü də həmin əməliyyat seyidlər anası həzrət Zəhraya (ə) təvəssülə baş tutdu.

Məqbərə şəhidləri arasında çoxlarının İbrahim Hadiyə sevgi və hörməti vardı.

Şəhid Mehdi Əzizinin cibində həmişə İbrahimin fotosu olardı. O, kitabı oxumuşdu və İbrahimin şəklini hər görəndə salam verirdi.

Məqbərə müdafiəçilərindən olan Şəhid Seyid Mustafa Sədrzadə mücahid ləqəbi kimi özünə "Seyid İbrahim" adını götürmüşdü. O, tez-tez İbrahimin kitabını alıb içində

yazırdı: "Oxuyandan sonra başqasına vermək şərtilə vəqf olunur".

Şəhid Seyid Milad Mustəfəvi nəyin bahasına olursa olsun, hər il novruz günlərində cəbhə bölgələrinin ziyarətinə gedib Kumeyl kanalına baş çəkir və İbrahimlə dərdləşirdi.

Məqbərə şəhidlərindən Abbas Daneşgər İbrahimin döyüş yoldaşı olmuş universitet müəllimini hər dəfə görəndə ondan İbrahim haqda bir neçə cümlə danışmasını istəyirdi.

Şəhid Hadi Zülfüqari haqda isə geniş şərhə ehtiyac yoxdur. O belə bir mücahid ləqəbi götürmüşdü: İbrahim Hadi Zülfüqari.

Şəhid Əli Ümərəyi kitabların çoxunu oxumuş və İbrahim Hadinin xatirə məzarı yanında yadigar şəkil çəkdirmişdi.

Şəhid Hacı Həmid Əsədullahi də İbrahimin aşiqlərindən idi və onun bəzi ibrətli əhvalatlarını xüsusi diqqətdə saxlayırdı.

Şəhid Məhəmməd Kamran İbrahimin qonşularından idi, onu özünə örnək seçmişdi.

Məqbərə müdafiəçilərindən başqa birisi, Şəhid Mehdi Novruzi İbrahim Hadini çox sevirdi. Ondan İbrahim haqda dəfələrlə xatirə eşitmişəm.

Bir dəfə Fatimiyyun diviziyasının başçılarından biri bizə müraciət edib dedi: "Döyüşçülərin bekar vaxtları üçün kitaba ehtiyacımız var". Onlara "Salam olsun İbrahimə" kitabı da daxil olmaqla çoxlu kitab hədiyyə olundu. Bundan sonra məqbərə müdafiəçilərindən İbrahimlə bağlı çoxlu əhvalatlar eşitdik.

Gənclər günü keçirilən mərasimdə Fatimiyyun diviziyasının rəhbərlərindən olan Mürtəza Ətayi də iştirak

edirdi. O, həzrət Zeynəb məqbərəsini müdafiə edərkən əlil
olmuŐdu v  həmin mərasimdə Ustad P nahian tərəfindən
təltif olundu. Mürtəza da  brahimin aŐiql rind n idi və bir
müddətdən sonra Ő hidl r karvanına qoŐuldu.

Şəkillər

“Salam olsun İbrahimə” kitabının və onun urdu dilinə tərcüməsinin təqdimat mərasimi, 2013

Tehranda İbrahimin anım mərasimi
Şəhid Mürtəza Ətəyi iki aydan sonra şəhadətə qovuşdu.

Televiziya proqramında İbrahimdən söhbət gedir.
Danışan onun qardaşı ağa Rzadır.